

(1వ పేజీ తరువాయి)

<p>వచ్చు అయినా అక్కోమల్లో (క్రా 227 వరుగులు నానిదివి ఇండా అతియంగా నిపునానావు.</p> <p>నిపు మూడువిత్తక నపునది 251 వరుగులగుండ్లలో వేడు లాల్మొండ్ల వరుగులనివేసి వెనాల్గొట్టెను కర్ణివేడు కడకి అనగనాల్గొ గెనెము కొట్టిఁను</p>	<p>1 కు నపున రాతా వెనకటి 22 వరుగులువేసి రేల్ అప్పకొణా, వెనాల్గొ వచ్చు నాడుమును పొలంబయివేసి 18 వరుగులువేసి నవంశరం కుశలా ల్గొయూరద కేలెంకొల్ వెల్లి. ఏ.పెట్టెం అయ్యూరు. అయిల్ మల్లవేల్లి అక్కో మల్లో</p> <p>అటుమునవెనకి అక్కోమల్లో (క్రా 227 వరుగులలో ముక్కటి 5 వరుగులలో అడు కునానె. కల్గతా వరసమైన నానా బంగల్ వెనకల్లో ఒకటి నవనాళకాగా అయూరల్, బాపివేసి, ఏవేలె ఒక</p>
--	---

భారత్ కు మరో ఓటమి

రంజీసెమీన్‌లో బెంగాల్ భారీస్కర్లు

సాంఘికపని పెంకార్లు కొద్దిసేప అయ్యాయి. అయితే మరోపైపు ఆశక్తి
లేక అయిదోలాల్ వికట్లు పోగొట్టుకుంటున్నామని మళ్ళీ మూలం చెబుచి ఏకాగ్రహిత
అయ్యాల్, యాదవ్, ఏవేలు ఒక్క
వికెల్ సాధించారు.

బొమ్మముంత నిగిళ్ళురకెపు

MINAR FANS

MINAR
ఇంటిని మైమరపించేది

మినార్ మార్కెటింగ్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్.
134, 1వ అండ్ 2వ, నంద్రోడ్ కాంప్లెక్స్, నరసింహుల రోడ్,
నకిలంద్రాబాద్-500 003. ఫోన్: 844992, 841341.

జనం మిన్ను ముట్టేట్లు చూపుట -
 కమిల్ పెంబట్లు ప్రార్థన ఈ పరిణామానికి
 కలగానుబడ్డాయి!
 తరువాత ధర్మరాజు మౌనం లేచారు. లేస్తూ
 బాగా పెదబలా, చంబలా నట్లుకున్నాడు!
 సాగింతు దగ్గరకావచ్చి కరచాలనం చేశాడు!
 జనం బయ్యెన్నారు. అనందంబో అర్జుంకాని
 కేకలు!
 అనంద్, వెంకట, సూరి, అశ్వర్థనా అయ్యా
 మరుగులు. మూసన్నారు.

(ఇంకా వుంది)

ఆరు నెలల్లో
గాయో చాతాలాడే
'దేల్చి' ఆశీసులు

విచారు, మార్చి 3: విత్తి మగనాచరిత్ర నాన్నానం వద్ద అది స్తుతి గానంకోర్కె వున్నవని నాన్నా నుంచి దీనిపేరిట ఆరువందల ప్రమాణం తీర్చిగా నుడువనున్నట్లు అల్.పి.సి. దివజులకు మేనబడు లో వల్లం రాజు. వెల్లడించారు.

శ్రీ. మార్చి 3: విత్తియంకోర్కె మార్పు దుమ్మ, జి.పి.కె. బుమ్మగ గానం చేసినట్లు మార్చి 3: వర్తా మార్చి 3: వర్తా నాలో నాయుత్తరం మార్పు ప్రవేశ తరది ఉప ప్రదాని శ్రీ చీమలూరి స్పెన్సర్ శేఖర. మూడు ప్రమాణం గల కొనయొక్క ముద్రం అది గిరింక మాత్రాలో పనిలో పనిలో చేమి దిద్దగతరది ఉప ప్రవాచకులని అన్నారు.

విత్తియంకోర్కె మార్పుదల ప్రవేశ తరది మార్చి 3: వర్తా మార్చి 3: వర్తా నాలో నాయుత్తరం మార్పు ప్రవేశ తరది ఉప ప్రదాని శ్రీ చీమలూరి స్పెన్సర్ శేఖర. మూడు ప్రమాణం గల కొనయొక్క ముద్రం అది గిరింక మాత్రాలో పనిలో పనిలో చేమి దిద్దగతరది ఉప ప్రవాచకులని అన్నారు.

[illegible]

గ్యాస్ 5 కిలోమీటర్ల దూరం వచ్చును నదివద్దనుండి. దేశీయ అంబర్ లీటరు 4 నాలుగు రూపాయలు కాగా, సముద్ర మీదుగా గ్యాస్ తరీదు 2.50ది. సర్వారూప దేశీయ గ్యాస్ ట్రస్ట్ పేషీ, గ్యాస్ ప్లంకింగ్ ప్లేషీ ట్రస్ట్ బియ్యంలో సరిపోవు అందుకంటే. తయారైన కాలంలో గ్యాస్ పైవే చెన దగ్గరలో వున్న బీమియం, లాగునా

కర్నూలు జిల్లా - బి.సి సంక్షేమపథకాలు

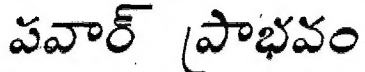
కర్నూలు జిల్లాలో నెలలవారీగా ఆరుగురు మహిళలకు నెలవారీగా పన్నులు వసూలు చేయబడుతున్నాయి. వీరిలో మూడు పెద్దగార్లు, రెండు విద్యార్థులు, పన్నులకు ప్రస్తావించిన, ఒక ఆశ్రమ మహిళలు ఉన్నారు. వీరిలో 5665 మంది విద్యార్థులుగా ఉండగా కర్నూల్ జిల్లా సాంఘిక సంక్షేమ అధికారి శ్రీ ఎన్. శేషారెడ్డి పేర్కొన్నారు.

పన్నులకు ప్రస్తుత విద్యార్థులకు దుస్తులు, పానీయం, సామాగ్రి అందుతుంది. మహిళలకు చదువులో ఆసక్తి ఉన్నప్పుడు వీరికి ప్రోత్సాహం ఉంటుంది. వీరికి ప్రోత్సాహం ఉంటుంది. వీరికి ప్రోత్సాహం ఉంటుంది.

[illegible]

దినదినగండం
05 ఏళ్ళ ఆయుష్షు

ని ఆత్మవ్యాధిని 'శ్రీ మతి మందు' అందాం. దానివలననే వరికి పెద్దానా, నవనానాకీ ప్రియ వ్యాధులు బారెల్చుకుంటూ, అప్రేమను కీడ్చుకోతే ఆ దొంగల ద్వై మానవత్వమే తామే ప్రతిమను పెట్టి నిర్మూలించు చేరు. అలా వానిని అవరోధకకీ అనువర్తించడం చేయాలి... అలాంటి 'మీదనే అలంకారకీ అలంకరములు అలంకరించు' ప్రతికారం నీవే ప్రాయశఃపూర్వకముంచేం ముగిస్తాను. అప్పుట్లు కొన్ని కారణ మాలింబోయ్యి!

అలాంటి అనుభవాన్ని ఉపనిర్మాణం చేసుకో ఒక వానవత్తమనే పెద్దానా. ఈసారి వత్త అమ్మకొదానికొని, రాకట్టు పెట్టడానికొకటి నింకలబలంకొని, మమ్మనదానికొకటి కలసి అలాంటినుకుని తమ కీడ్చేకొని అమ్మకొని, 1 ఇళ్ళి వచ్చిన జ్ఞానాన్ని వేరొక కిడ్చి వదిలివేయాలి. అలా చేస్తేనే. 2 ఇళ్ళుంటే మన ప్రాణం పోయినట్లున్నాడు!

అందువల్ల, ప్రభుత్వంవద్ద మత్తుపత్తి వోడిడి వ్యాధులకు మేనమ్మ, అమ్మను పోగేమకు నిలువ వేస్తేనే మన దానిని అనువర్తించే వ్యవస్థకీ కీడ్చుకోవాలి పోరాడుతున్న 'కుదురా'లా, ఇలాంటి వ్యాధులున్నారనే చెప్పాలి. వాళ్ళి క్షమిస్తామని,

- 'జి' -

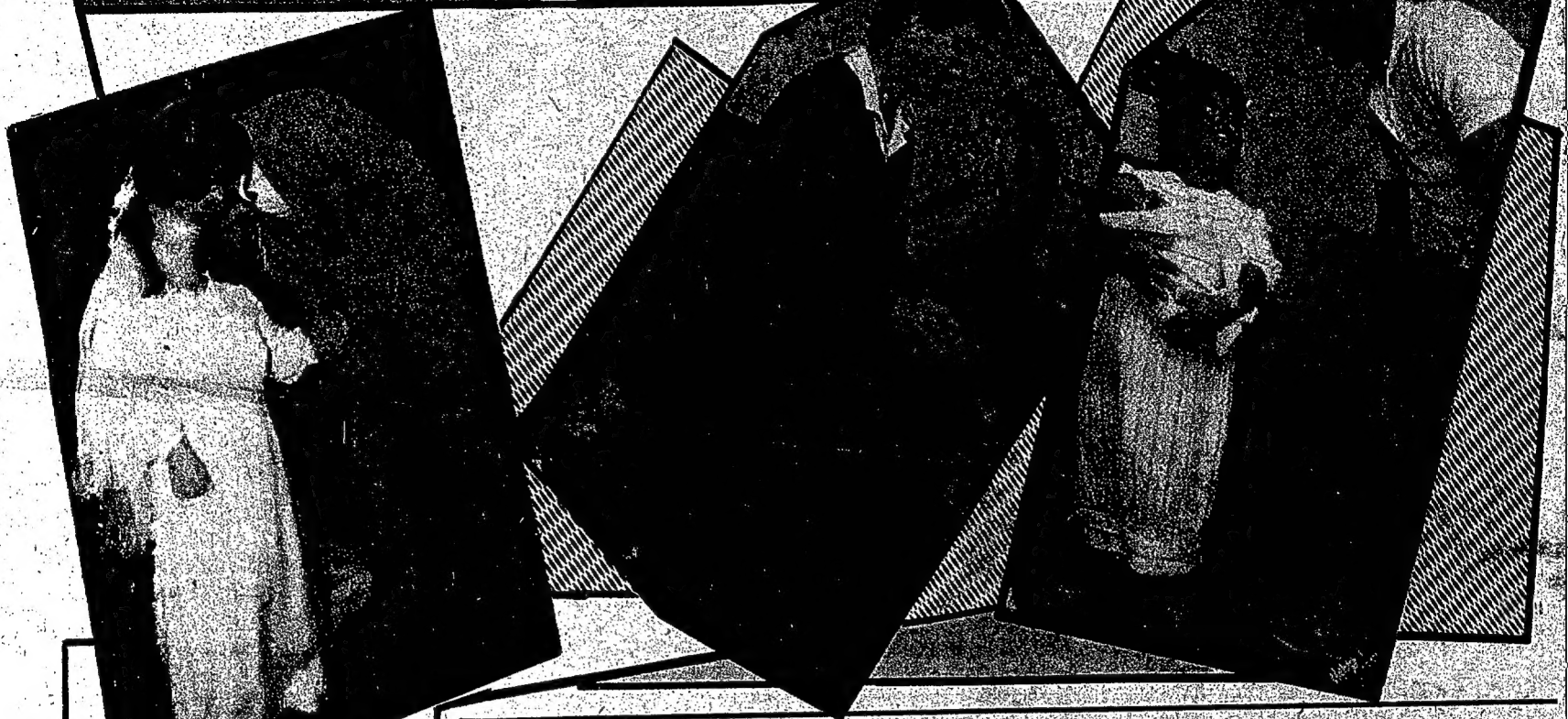

పాడుగయ్యకు పాట్టి పెళ్ళాం...?

అరెడుగుల రెండంగుళాల ఆజానుబాహువు, తేనె కళ్ళ సుందరాంగుడూ మిస్టర్ రేగ్ గారి పాట్టి భార్య 'ఒడెటె' కథ యిది.

ఈ అమ్మి హైలు మూడడుగుల రిలంగు లాలు. మోజువడి కట్టుకున్న మొగుడుగారు ముద్దాడాలి అంటే రెండే మార్గాలున్నాయి-

ఎత్తుకుంటే ఈమెను చంకకయినా ఎత్తు కోవాలి లేదా మోకాళ్ళూ ముంతేతులమీదికి వాల నయినా వాలి ముద్దాడాలి!

అన్నట్టు కుబ్జ సుందరి ఒడెటె సతిమణికి ఇష్టాల్లా అధిరుమలకేం కొడువలేదు. 'పాడుగాటి మగాడంటే, నాకెంతో ఇష్టం!' అని దీర్ఘాలు దీర్ఘంగా పాగలాగితూ చురీ చెబుతుందా భామా మణి. "ఇంకో సంగతందోయ్, ఏమో అనుకు నేరు- తొలియాపులోనే రేగ్ నావాడని నాక్కావా ల్సిన మగాడు అతగాడేనని ఇట్టే పసిగట్టేశాను" అన్నదామె.

'అన్నట్టు మేమెలా కలిసామో చెప్పలేదు కదూ, నాకింకా గుర్తుంది ఆ సంగతి...' అంది ఒడెటె, ఏడేళ్ళనాటి ఆ విశేషం గుర్తు చేసుకుంటూ-

'కావడానికి నేను 'కుబ్జ' సుందరినే కాని అలాగని నేను తిరగని పార్టీలు, నేను వెళ్ళని పంక్తుస్తూ లేవు. అన్నిటిలోనూ పాల్గొంటుండే దాన్ని అలాంటి పార్టీల్లోనే ఒకదానో....'

'నేను లోపలికెళ్ళేసరికే సీట్లన్నీ అయిపో యాయి. ఎక్కడ కూచోడమా అని నేను దీర్ఘచింతా నిలుచుండిపోయాను, ఈలోగా అర దుగులపైసన్న ఆజానుబాహువు, మన్నడునే తల

దన్నే నవ మన్నుదాకారుడూ అయిన ఓ సుంద రాకారుడు మూడడుగుల ఎత్తున్న నన్ను చూసి ముచ్చటపడుతూ 'వెలో బేబీ, కమాన్ సీట్ హియర్' అంటూ నన్ను తన ఒళ్లోకి ఆహ్వానిం చాడు...

ఇక అంతే- ఆనాటినుండి మేమూ మా ప్రేమ అలా ముందుకు దూసుకుపోయిందే తప్ప వెనక్కి చూసుకోవాల్సిన అవసరమే కలగలేదు' అన్నదామె.

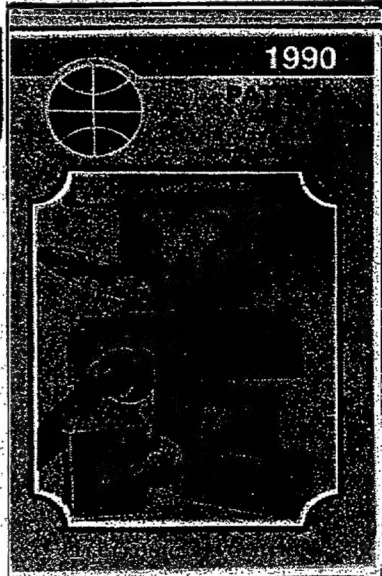
'అంతేలేండి- మేము ఏ రెస్టారెంటుకో వెళ్ళామనుకోండి, అంతా నన్ను ఆయనగారి కూతుర్ననుకుంటారు-మొదట్లో ఆయనా నన్ను అలాగే అప్పుడే అడుగులు నేర్చుకున్న చిన్నపిల్లన నుకునే పిలిచారేమో...' అంటూ తన్మయమై పోతుంటుందామె.

ఒడెటె, రేగ్ ఇద్దరూ అడెలాయిడ్ వెస్ట్ లెక్స్ లో డెల్టాన్ ఐలండ్ లో ఓ గార్డెన్ ఫంక్షన్ లో పెళ్ళాది ఒకటివాళ్ళయ్యారు. అయ్యాక వారికి కిస్టర్ అనే కొడుకూ, లేకెన్ అనే కూతురూ పుట్టారు. దీక్షలిద్దరూ మామూలుగానే పున్నారు.

మొత్తంమీద పాడుగాయన- పాట్టి పెళ్ళాంల కాపురం బహు గట్టిబంధం వేసుకుని ఆనందంగానే సాగిపోతోంది!

'-జి'

Strike the Stalls Soon

A Handy Encyclopedia of G. K.

THE PATRIKA YEAR BOOK IS OF COURSE full of Facts and Figures!

It gives plenty of them.

Important and up-to-date information about the countries of the world.

- * Populations
- * Natural Resources
- * Industrial Production
- * Per Capita Income
- * Life Expectancy
- * Brief Histories
- * Flags of the Nations

Social Sciences

- * Economics
- * History
- * Geography
- * Political Science

Also On

- * Computers
- * Pollution
- * Nobel Prizes
- * Labour & Industrial Law
- * Rural Development
- * Sports and Games

Physical Sciences

- * Chemistry
- * Physics

Natural Sciences

- * Botany
- * Forestry
- * Zoology

* More over a useful section on **General Knowledge**

Highly improved over the earlier editions!

This is not all!

* a large **Question Bank** is provided in the end of the book.

It is particularly useful for the candidates preparing for examinations like IAS, Bank Po's, Service Commissions etc., Essays we have produced though concise are well informative

In one word say it....

A handy encyclopaedia!!

* Above all the reading matter is electronically set up and printing is by Offset. The Year Book will be in the market by March 1990.

ANDHRA PATRIKA

Gandhi Nagar

VIJAYAWADA-3

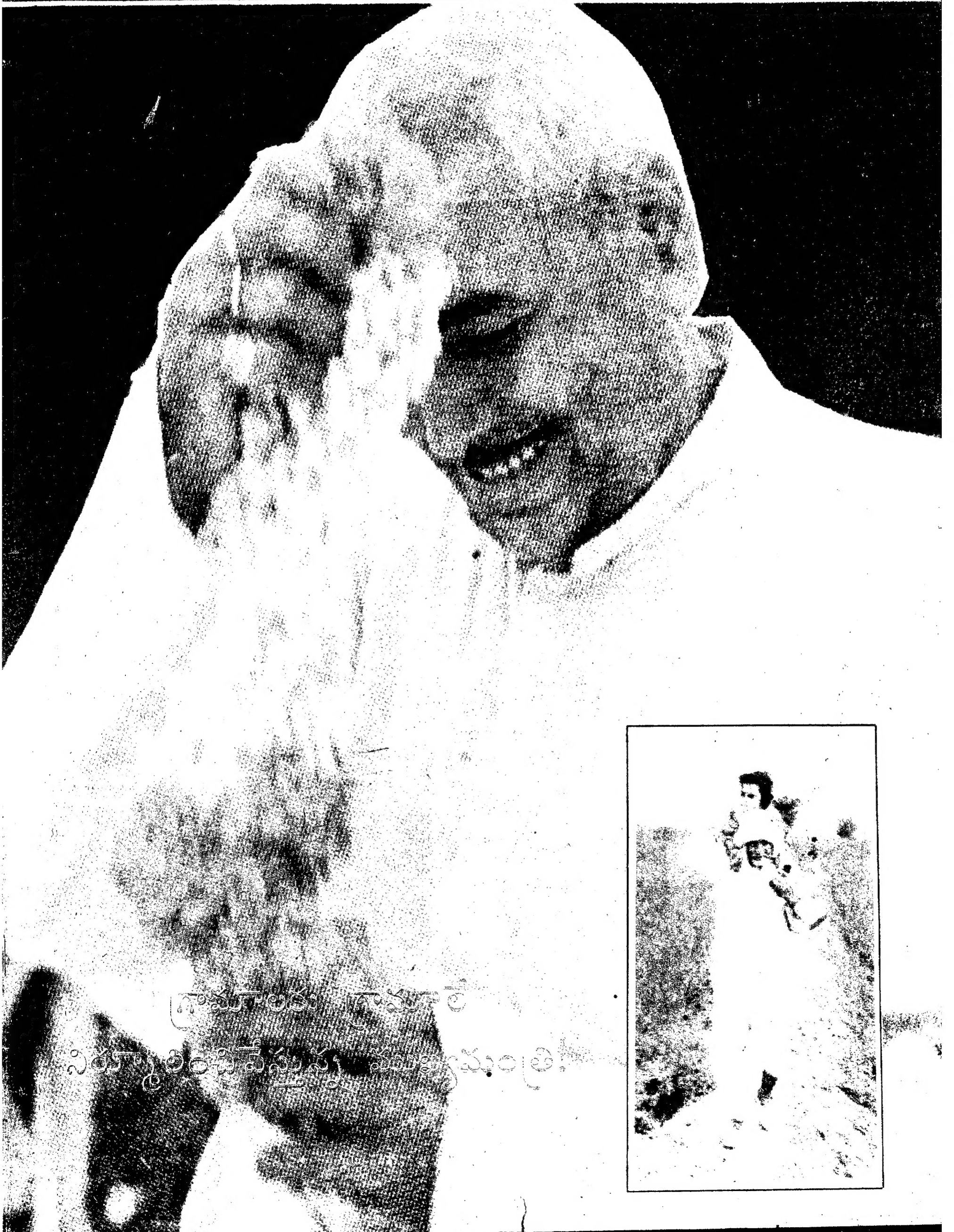
Domalguda

HYDERABAD-29

ఆనందం ఆలోచన

ఆంధ్రపత్రిక ఆస్థానము

అనుమతి ప్రసాదించు

విద్యావైఠికవిప్రులు ముద్రాపతి.

తృప్తిదాయకంగా

మండేలా.....మండేలా

మండేలా

సువ్యక్త విప్లవరేణ అగ్ని పుష్పానివి...

చెలగే ఉజ్వల కాంతి పుంజానివి...

గుండె గొంతుక విప్పి నిత్యం నీ ప్రజలు

పాడుకొనే పోరాట గీతానివి...

శ్రేష్ఠ జాతీయుల నిరంకుశాధికార

వద మట్టనల కింద

అనుక్షణం నలిగి పోతూన్న ప్రజలకు

స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల సుగంధాన్ని

ఊపిరిగా పోయటానికి

వెల్లుబికిన విప్లవ లోవాకెరటానివి...

దివసాలా.....మాసాలా.....కాదు

మండేలా, ఇరువదేడు వసంతాలు

చెరసాల నిర్బంధం పొత్తిళ్ళలో ఒదిగి

'కడలి గర్వాన బడబానలం'లా రాజుకుంటూ.....నీవు.....!

ఇక శుభోదయం ఆసన్నమవుతుంది...

చీకటి గడ్డ మీద పూర్ణ సూర్యోదయం కాబోతుంది

'పారల్' జైలు కలకటాలు వడివడిగా విడిపోతున్నాయి...

జాత్యహంకార ఉక్కు శృంఖలాలు పట్ట వటాలున

తెగివడిపోతున్నాయి.....

వంజరం వదిలిన శక్తిలా.....

స్వేచ్ఛా జీవితంలోకి అడుగుడుతున్నాడు

చండభానునిలా.....మండేలా.....

ఇది స్వర్ణాక్షరాలతో లిఖించబడ్డ సుదీనం.....

ప్రపంచ మానవళి మరవలేని మహోజ్వల సంచలన వర్ణనం....

చిరుహాసాల స్వాగత సుమహారాలతో

అఖండ దిగ్విజయ నవ కేతనాలతో

వివశులై.....ఆనంద పారవశ్యులై.....నర్తిస్తూ.....

సుమధుర గీతాలాపిస్తూ.....

జాతి.....జాతి యువత్తు తమ జీవితమే నీరాజనంగా అర్పిస్తూ...

అణచివేతకు.....వర్ణవివక్షతకు బహదూరంగా

నల్లజాతీయుల కనుమూసె

వెలుగులీనుతూ.....మండేలా.....మండేలా!

-అవనిగడ్డ సూర్యప్రకాష్

అయిన వస్తున్నాడన్న వార్త నలుగురు పంతుకునే సమాచారమైంది. వదుగురు ఎగ సినదే వంచనమైంది. వేలాదిగా కదిలివచ్చే సందర్భమైంది.

అయిన గొంతు విప్పితే మూడు లక్షల బృందాలు ఆ గళలయలో స్పందనపొందాయి. అయిన వేదిక మీదికి వచ్చి ఒక్కసారి గాలిలో చేయిత్తి ఇటుకొన నుంచి అటుకొనకు నడుస్తుంటే మైదానమంతా తొలకరికి ఉప్పొంగిన నేలలా లేచి నిలిచి పిలిచింది. అయిన పాట, అయిన ఆలా పన, అయిన స్వత్యం, అయిన మాట-అయిదు సంవత్సరాల నిర్బంధం తర్వాత బహిరంగ ప్రజా వేదిక మీది నుంచి మూడు లక్షల జనాన్ని ఉర్రూతలూగించాయి.

జీవిత కాలంలోనే రెండో అయిన గడ్డర్ ఫిబ్రవరి 20 సాయంత్రం రాజధాని నగరంలో పొందిన అపూర్వ అభ్యుదయమిది. అయిన గురించి రెండు పత్రికలు సంపాదకీయాలు రాశాయి. రెండు పత్రికలు 'ఆదివారం అనుబంధం' ప్రత్యేక వ్యాసాలు రాశాయి. ప్రతి తెలుగు పత్రికా, తెలుగు నేల మీది ప్రతి ఇంగ్లీషు పత్రికా అయిన గురించి ప్రత్యేక వార్తా వ్యాసాలు రాశాయి, ఇంటర్వ్యూలు చేశాయి.

ఇదంతా ఆనందించవలసిన సంగతే, అవ్వ నించవలసిన సంగతే. తెలుగుజాతి చరిత్రలో ఒకానొక కవిత, గాయకుడికి ఇంత అద్భుతమైన సన్మానం-అదీ ప్రజల వైపు నుంచి స్వయంగా-జరిగి ఉండలేదు. ఇతర భాషా సంస్కృతులలోనూ తమ ప్రజల ప్రతినిధులుగా ఇంత బలంగా తమ ప్రజల ఆరాటాన్ని పోరాటాన్ని వ్యక్తీకరించిన వాగ్దేయకారులందరమ్మను గానీ ప్రజలు ఇట్లా తమ గుండెకప్పుకున్న వాళ్ళు అరుదే.

అయితే ఈ అంశాన్ని గుర్తిస్తూనే, గౌరవిస్తూనే, గడ్డర్ సాధించిన అసామాన్యతకి నీరాజనాలు పలుకుతూనే, అంతకన్న ముఖ్యమైన అంశం ఒక దాన్ని గుర్తించవలసి ఉన్నది. నిజానికి గడ్డర్ మనత ఆ అంశంలోనే ఉన్నది. ఆ అంశాన్ని గుర్తించక పోవడమంటే గడ్డర్ కు అపచారం చేసినట్లువుతుంది.

గడ్డర్ కవనంలో, గానంలో, అభినయంలో వారి ప్రతిభావంతుడు. అయిన కవిత్వం నిరంకారంగానూ, నిజమైన సౌందర్యంతోనూ ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. అయిన రాసిన దాదాపు రెండు వందల పాటలు దేనికదే ఆశీర్వాదమై ప్రజల పాటలకు పేద, వాళ్ళు తమ స్వంత వదం అల్లుకున్నట్లుగా, అల్లుకుంటున్నట్లుగా ఒదిగిపోయాయి. జానపద గీతాల్లోని ధార, తార్కికత అయిన పాటల్లో అడుగుడుగునా కనబడతాయి. అవి ఎన్నడగిన సాహిత్యంగా గుఱానించగలవని, వాటికి ఒక వైపున సాహిత్య గౌరవాన్ని, మరో

వక్కన అంతకన్న మిన్నగా ప్రజా మమేకత్వాన్ని సాధించమన్నవి గడ్డర్ రుజువు చేశాడు. పాట అనే వనిముట్టుకు ఎంత శక్తి ఉన్నదో మానవం ద్వారా గడ్డర్ తనకు తాను మేలు చేసుకోవడం మాత్రమే కాదు, తెలుగు భాషకూ, సంస్కృతికీ మేలు చేశాడు. తరతరాలుగా వర్తేసిమల్లో పాటలు కట్టుకుంటూ బిడ్డయితో, అనామకంగా, అజ్ఞా

దాయంలో శ్రీశ్రీ చేయడానికి ప్రయత్నించిన ప్రయోగాన్నే మౌఖిక సాంప్రదాయంలో అంతకన్న విస్తృతంగా చేసి విజయం సాధించాడు గడ్డర్.

అట్లాగే గానంలోనూ అయిన ప్రవేశపెట్టిన ప్రయోగాలు చెప్పకోదగినవి. ఒక గాయకుడు,

జనగానం జయజయ ధ్వనం

తంగా ఉండిపోయిన అద్భుత వాగ్దేయకారులకు దైర్యసాహసాలనందించాడు. ఆ వాగ్దేయకారులను మ్యూజియం నరుకుగా చూసే ఉదారవాద దృక్పథాన్ని కూడా తోసివేసి, వాళ్ళే నిజమైన సంస్కృతిపరలని గడ్డర్ చూపాడు. నిజమైన జ్ఞానం, నిజమైన సంస్కృతి ఎక్కడ ఉన్నదో మూలాం నుంచి తవ్వకం చేసాడు గడ్డర్. అందుకే అయిన రాసిన రెండు వందల పాటలు ఒక ఎత్తయితే అయిన ఒరవడిలో వెలువడిన వేలాది పాటలు మరొక ఎత్తు. ఆ వేలాది పాటల కర్తలు పేరున్న వాళ్ళు. నుంచి అనామకుల వరకూ ఉన్నారు. అత్యున్నత విద్యావంతుల నుంచి నిరక్షరాస్యుల వరకూ ఉన్నారు. ఈ అందరికీ కూడా గడ్డర్ నేర్పిన పాఠం ఏమంటే కవనం సులభమైనది. ప్రజలు, ప్రజలే అంతిమంగా జ్ఞానానికి వనరులని అంగీకరిస్తే కవనం సులభం మాత్రమే కాక జీవితంలో భాగమవుతుంది. లిఖిత సాంప్ర

సహకరించే సహాయకులు అనే అంతరాల వ్యవస్థను అయిన బద్దలు కొట్టాడు. ఫిబ్రవరి 20 ప్రదర్శనలో ఒక్కపాటలోని ఏదేనిమిది పదాలకు ఏదేనిమిది మంది ప్రధాన గాయకులయ్యారు. ఒక పదానికి గాయకుడుగా ఉన్న వ్యక్తి మరో పదానికి సహాయకుడయ్యాడు. ఇది కేవలం ప్రయోగం కాదు, పాటను అతుకులబోంట్లా మార్చడం కాదు. గొంతు మీద గొంతు గురించి తరతరాలుగా మనలో ప్రచారమవుతూ వస్తున్న భ్రమలన్నిటినీ సలూంవల చేసింది జననాట్యమండలి. ఒక్క గడ్డర్ కు, ఒక్క వెంకటేశ్వర్లుకు, ఒక రమేశ్ కు, ఒక దివాకర్ కు, ఒక్క వెంకటేశ్వర్లుకు, ఒక సంధ్యకు గొంతు బావుండడమో, బావుండకపోవడమో అన్నది గిటురాయి కాదు. జనాల ఆకలు పాటలో వెలుకుతున్నప్పుడు, జనం ఆ గాయకుల గొంతులోంచి వెలువడే స్వర సంగమాల్ని తమ గొంతులోంచి వెలువడుతున్నట్లుగానే భావిస్తున్న

వ్వారు స్వర మాధుర్యానికి అర్థం మారిపోతుంది. అట్లా అర్థం మారిపోయింది గమకనే జననాట్య మండలి వేలాది మంది గాయకులను సృష్టించింది. గొంతు గురించి భయపడడం అనేదాన్ని తుడిచేసింది. అవసరం గొంతును కూడా ఇస్తుందని చూపింది. కాయలుగావిన చేతుల నుంచి పూల తోటలు వికసించినట్లు, పుండ్లు పడిన పాదాల నుంచి సులిమెత్తని రహదారులు రూపొందినట్లు, కీచుగొంతుల నుంచి, బొంగురు గొంతుల నుంచి ఆరాట గీతాలు, పోరాట గీతాలు వెలువడ్డాయి. సృష్టికర్తలకూ పంటకూ ఉన్న అనుబంధం జననాట్య మండలికి ఈ పాటలకూ ఏర్పడ్డది.

అభినయంలో గడ్డర్ బహుశా మొట్టమొదటి స్థానం. తాను వేదిక మీద కొడుకును పోగొట్టుకున్న తల్లి అవుతాడు. శ్రమ పరితంధనపైనే రైతుకూరీ అవుతాడు. ప్రజల్ని పోరాటానికి ఉద్యుక్తుల్ని చేస్తున్న కార్యకర్త అవుతాడు. అధికార దర్పాన్ని ప్రదర్శిస్తున్న అధికారి అవుతాడు. మృత్యువు సన్నిధిలో జీవరచరి వినిపిస్తున్న పోరాట ధీరుడవుతాడు....చేరికి కట్టుకున్న రుమాలు, మీద వేసుకున్న గొంగడి ఒడి అవుతాయి, పీర చెంగవుతాయి, ఎర్రజెండా అవుతాయి.....ఆ విస్తృతి, వైవిధ్యానికి దిగ్గ్రమ చెందేట్లుగా అభినయిస్తాడు గడ్డర్.

ఈ విస్తృతి, వైవిధ్యమూ ప్రజా కళల నిల్వలోనూ ఉన్నాయని గడ్డర్ ఈ మధ్యనే ఒక వ్యాసంలో కూడా వివరించాడు. ఇక్కడ కూడా అయిన అభినయం అనేది విదే దైవదత్తమైన, వయ్యక్త ప్రతిభకాదని, అది ప్రజల్లో ఉంటూ ఉన్నదని చెబుతున్నాడు. ఆ ప్రజా సాంప్రదాయాన్ని గ్రహించి, స్వీకరించి, సాధన చేసి మళ్ళీ ప్రజలకు అందించడమే కళాకారుడి కర్తవ్యం.

కవనంలోనూ, గానంలోనూ, అభినయంలోనూ గడ్డర్ సాధించిన విజయాలుగా చెప్పుతున్నవన్నీ, నిశితంగా పరిశీలిస్తే వ్యక్తీకర విజయాలు కావనే తెలుస్తుంది. వ్యక్తీకర గడ్డర్ నిపుణుడే కావచ్చు. కానీ అంతకన్న ముఖ్యంగా ఈ మూడు అంశాలలోనూ అయిన పంతుకున్న వద్దలి అయినను ప్రతిభావంతుణ్ణి, ప్రజానాణిని చేసింది. ఆ వద్దలినే తన రాజకీయాలు నిర్ణయిస్తున్నాయని గడ్డర్ స్వయంగానే, స్పష్టంగానే చెప్పుకుంటున్నాడు.

ఆ వద్దలిని స్పష్టంగా ప్రజాస్వామిక వద్దలి అనవచ్చు. గడ్డర్, జననాట్య మండలి కవనాన్ని, గానాన్ని, అభినయాన్ని ప్రజాస్వామికం చేశాయి. ఫిబ్రవరి 20న జరిగినది గడ్డర్ అనే వ్యక్తి మాత్రానికి పీర పూజ కాదు, ఈ ప్రజాస్వామిక జనగానానికి జయ జయధ్వనం!

-కడలి

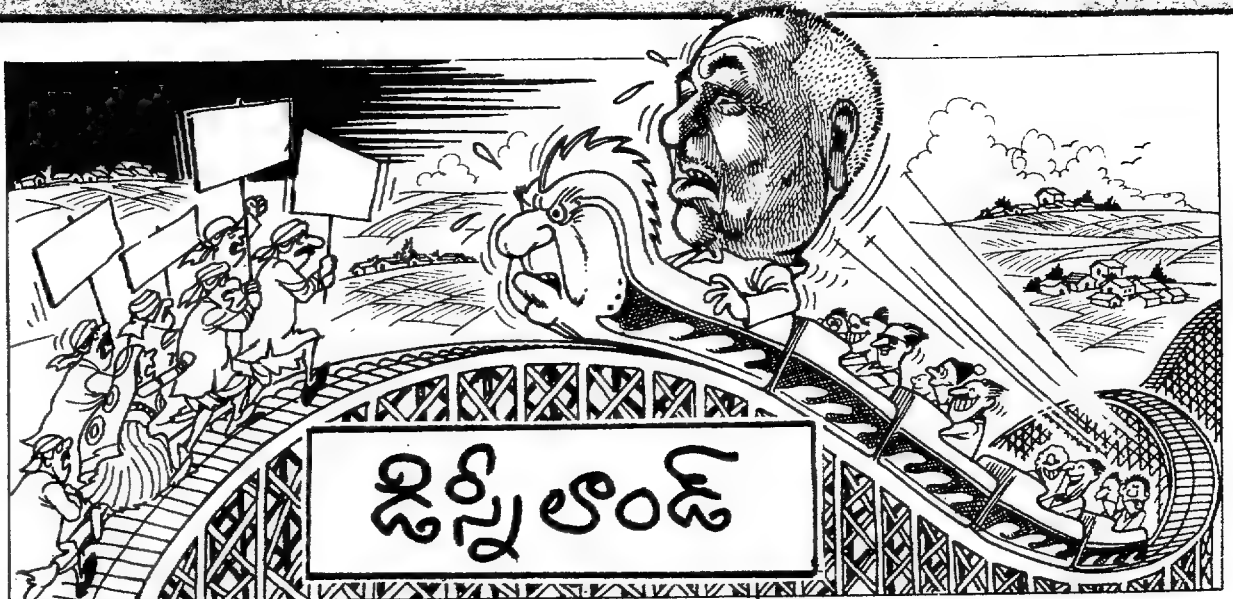
హోర్యానా రాజకీయాలలో ఉపప్రధాని దేవీ లాల్ పట్టుకూ, ప్రాభవానికి వేళ్లు అతని కుటుంబం పదిలంగా కాపాడుకుంటూ వస్తున్న సాంప్రదాయక రైతువారీ జీవన సరళిలోను, దాని లక్షణాలను ఉన్నతంగా పోషించుకు వస్తున్న ఆ కుటుంబ వ్యవస్థలోనూ ఉన్నాయి.

భూమిపై న, భూమితల్లిని నమ్ముకు జీవించే వ్యావసాయక రైతాంగం పైన ఆ కుటుంబంలో గూడుకట్టి వున్న అరమరికలులేని మక్కవ, మమ కారాల మనస్సందనలోనూ ఉన్నాయి. విజానికి నిరంతరం రాజకీయాలలో మునిగి తేలుతూవుండే దేవీలాల్ కన్నా, తాత చేతులనుండి వేరుగా కుటుంబ యాజమాన్యం స్వీకరించి నిర్వహించుకుంటూ వచ్చిన దేవీలాల్ పెద్ద కుమారుడు ఓమ్ ప్రకాష్ చౌతాలాకే ఈ సాంప్రదాయక లక్షణాలను, స్వభావాన్ని సమర్థవంతంగా కాపాడుకుంటూ వచ్చిన గౌరవం దక్కుతుంది.

అయితే రాష్ట్ర రాజకీయ ప్రధాన వాహినిలోకి తోసుకువచ్చి అధికార బల పరిపెట్టి తుడైన నేటిలా అపరిమితమయిన భూదాహం, ధనదాహంతో విరచిగుతున్నాడు. తండ్రి దేవీలాల్ ముఖ్యమంత్రిగా వుండగానే హర్యానాలోని జిల్లా కేంద్రాలను గ్రామాలను కట్టా చేయవారంధించి భూకబంధుడని పేరుబడ్డ చౌతాలా (ఆహ్వాదవేదిక తే. 17-09-89 ఇప్పుడు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి పదవీ బోగంతో భూమిని చాపచుట్టగా చుట్టి వేలాది ఎకరాల సుక్ష్మత్రాణను కుంటుటూ సెంటులు ప్లాటులుగావేసి దేశవిదేశీ సంవన్న వ్యాపార వర్గాలకు తెగ నమ్మడానికి బ్రహ్మాండ మైన పథకం సిద్ధంచేసి రంగంలోకి దిగాడు! దీనికి ప్రపంచ ప్రసిద్ధమయిన డిస్నీ లాండ్ అని పేరు పెట్టాడు. గ్రామాలకు గ్రామాలనే నిర్మాలించి సంవన్నలు రాజకీయ అవినీతిపరులూ దుష్ట అధికారవర్గాల వారికీ, వారి కుటుంబాలకూ అపూర్వ వినోద విలాసాలనందించే ఓ అద్భుత ప్రపంచాన్ని సృష్టించి పెట్టే ఈ దుర్మార్గపు చర్య మరోమాటలో భారత రైతాంగ జీవితం పైకి ఎక్కు పెడుతున్న అగ్నిబాణం!

చౌతాలా దుష్టవ్యూహాన్ని అక్కడి రైతాంగం చాపుటకుల సమరంగా ప్రకటిస్తున్నది. రైతాంగం, రాజకీయ శక్తులూ ఆలోచించుకుని సంఘటిత పడడానికి వ్యవధి ఇవ్వకండా అతిశీఘ్రంగా అమలుజరిపేయడానికి కృతనిశ్చయంతో ప్రయత్నిస్తున్న చౌతాలా అడుగు పెనక్కివేసి మడమ తిప్పకపోతే రైతులు, గ్రామ వ్యవసాయక ప్రజల నాయుధ ప్రతిఘటనను ఎదుర్కొని పతనంకాక తప్పదని వారు హెచ్చరిస్తున్నారు.

నేల తల్లిని నమ్ముకు జీవించే మేము - ఇక్కడి ప్రజల - ఆయుధోపజీవులం కూడా! తరతరాలుగా దేశ రక్షణకూ, సరిహద్దుల భద్రతకూ, ప్రతి కుటుంబమూ ఒక్కమనిషివంటున పైనికుడుగా పంపుతున్న మాకు ఆయుధాలూ, యుద్ధాలూ కొత్తకాదు. తండ్రులు పైనగం నుండి రిటైరయవచ్చి పల్లెలో నాగలిపట్టితే దిడ్డ ఆయుధం

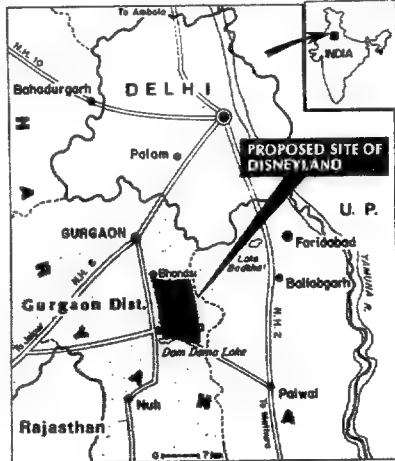

నిరుపేదల గుండెలపైన నెమ్మ పరిచేసింది. గుర్గావ్ - సోనారోడ్ లో 50 కిలోమీటర్ల మేర ఈ భూములు విస్తరించి వున్నాయి. ఈ భూములపై ఆధారపడి జీవించే సుమారు 2 లక్షల మంది ప్రజలు దీనివల్ల నిరాశయులవుతారు. బదులుగా ప్రభుత్వం వారి భూములకు పరిహారం చెల్లిస్తుందని, పునరావాస సౌకర్యాలు కల్పిస్తుందని హామీ ఇవ్వబడింది.

పట్టి పైవ్యంకోకిచ్చెల్లి నిలబడుతున్నాడు. ఇవాళ తల్లి భూమాతను మానుండి చౌతాలా చెరబట్టడానికే సావాసీస్తే పైవ్యంలోనూ గ్రామాల్లోనూ వున్న మా పురుషులంతా వచ్చి ఎదిరిస్తారు. ఇళ్లల్లో ప్రశాంత జీవనం సాగిస్తున్న మా స్త్రీలు పైతం విజృంభించి పురుషులతో భుజం కలిపి నిలిచి పోరాడారు. ఏ అధికార శక్తీ, ఈ ప్రజావాహినిని అడ్డుకోజాలదు అని వారు స్పష్టంగా ప్రకటిస్తున్నారు.

మొండితనానికి మొరలు వ్యవహారానికి పెట్టింది పేరయిన దేవీలాల్ బిడ్డడు ఇప్పడీ ప్రతిపాదనను వెనక్కుతీసుకోకుండా ముందుకే పొలిస్తే ఇది ఒక్క హర్యానా మరో కాశ్మీరు, మరో పంజాబ్ కావడం తథ్యమని వారంటున్నారు!

చౌతాలా మహాశయుడు తలపెట్టిన ఈ డిస్నీలాండ్ ప్రతిపాదన కొత్తదికాదు. 1986లో అప్పటి కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం పది కిలోమీటర్ల మేర డిస్నీలాండ్ పేరొకచోట ఏర్పాటు చేయాలని తలపెట్టింది. ఆ తరువాత ఆ భూమి డిస్నీలాండ్ కు అనువుగా లేదని నిపుణులు అభిప్రాయపడడంతో అది చల్లబడింది. కొంతకాలం క్రితం ఆంధ్రప్రదేశ్ లో "డిస్నీలాండ్" ప్రతిపాదనను అప్పటి ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్.టి. రామారావు తెచ్చారు. అయితే హర్యానా ముఖ్యమంత్రి శ్రీ దేవీలాల్ ఉపప్రధాని కావడంతో

కాళియైన ఆ స్థానంలో అధికారం సగ్గాలు చేబట్టిన ఆయన కుమారుడు ఓమ్ ప్రకాష్ చౌతాలా అధికారంలోకి వచ్చి రావడంతోనే జారిచేసిన ఉత్తరువులో ఒకటి ఈ డిస్నీలాండ్!

గుర్గావ్ జిల్లాలో దమదమా పరమ్మ దరిన ఇప్పుడు ఈ డిస్నీలాండ్ కు ఎంపికచేసిన భూములున్నాయి. మొత్తం 26 గ్రామాలలోని 28,341 ఎకరాలను ఇందుకోసం భూసేకరణ పరిధిలోకి తెస్తూ జనవరి 7న చౌతాలా ప్రభుత్వం ఆర్డీ

నెమ్మ జారిచేసింది. గుర్గావ్ - సోనారోడ్ లో 50 కిలోమీటర్ల మేర ఈ భూములు విస్తరించి వున్నాయి. ఈ భూములపై ఆధారపడి జీవించే సుమారు 2 లక్షల మంది ప్రజలు దీనివల్ల నిరాశయులవుతారు. బదులుగా ప్రభుత్వం వారి భూములకు పరిహారం చెల్లిస్తుందని, పునరావాస సౌకర్యాలు కల్పిస్తుందని హామీ ఇవ్వబడింది.

అమెరికాలోని ఓర్లాండ్ లో వున్న డిస్నీ లాండ్ దీనికి ప్రేరణ. దీనిని ఎమ్మ్యూజ్ మెంట్ పార్క్ గా చెప్పవచ్చు. ఇక్కడ సరదా విహారాలు, నీళ్లలో ఆటలు, నాపారీలు, శాస్త్ర సాంకేతిక రోడస్ కల్పనలు, దేశ దేశాల సామాజిక సాంస్కృతిక వాతావరణ దృశ్యాలు వంటి అద్భుతాలు సృష్టించ బడుతాయి. ఇక్కడకు వచ్చిన ఇవన్నీ చూసి అనుభవించిపోయే దేశవిదేశీ సందర్శకుల కోసం మనోరంజకమయిన, మహా విలాసవంతమయిన అద్భుత సౌఖ్య ప్రదమయిన ఏర్పాట్లు, విడుదులు, హోటల్లు సౌకర్యాలు ఏర్పడివుంటాయి. పచ్చిపోయేవాళ్లు ఆ భూతలస్వర్గంలో ఇంద్ర వైభోగాలనే కొల్లగొనిపోవచ్చు!

ఇవన్నీ సమకూర్చడానికి వేయికోట్లకు పైనే ఖర్చుతేలుతూంది. ఇదొక జాతీయ పథకంగా ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయదు. వీటికి టెండర్లు పిలిచి దేశదేశాల వ్యాపారవర్గాల వారికి కాండ్లాక్సులు ఇచ్చి ఏర్పాటు చేయస్తారు. సందర్శకుల సరదాల మీద వారు వ్యాపారం సాగిస్తూ ప్రభుత్వానికి ఏలా కొంత అద్దె లేదా కాలు చెల్లిస్తూంటారు. అవిధంగా ప్రభుత్వానికి వచ్చే ఆదాయం సాలుసరి రు. 40-45 కోట్లు వుండగలదని అంచనా.

అయితే స్థానికులు దీనిని నమ్మడంలేదు. అమెరికా తరహాలో తలపెట్టిన ఈ డిస్నీ లాండ్ విదేశీయుల పాలబడి ఇక్కడ ఓ ఛండాలపు సంస్కృతి, జీవన సరళితోకూడిన ప్రపంచమూ, వాతావరణమూ సృష్టించబడుతుందని నగ్ననదర్శనలు, బూతు విహారాలు, త్రాగుబోతు సంస్కృతి, అసభ్య జీవనవిధానం వ్యాప్తికి కేంద్రంగా ఇది రూపొందుతుందని వారు అనుమానిస్తున్నారు. దీని ప్రభావం తమ ప్రజల జీవన సరిశిప్తైన తమ స్త్రీల మానవత్వాదలపైన గొడ్డలిపెట్టుగా, తమ సంస్కృతినే కులించివేసే దుష్ప్రకృతిగా ప్రలలగలదని వారు ఆగ్రహిస్తున్నారు.

డిస్నీలాండ్ ప్రాంతంలోని జీవన దృశ్యాలను విదేశీ సందర్శకులకు భారతీయ జీవన సరిశికి ప్రతిబింబాలుగా చూపెట్టడం కూడా ఈ పథకంలో భాగం కావడంతో వారి భయాలు అనుమానాలు ఆధార రహితం కాదనే అనిపిస్తుంది!

విదిమయినా డిక్కుడ డిస్నీలాండ్ ఏర్పాటు కానిచ్చేది లేదు అని అక్కడి ప్రజలు జబ్బుచరచి మరి ప్రకటిస్తూండడం గమనించదగ్గది.

పూటకు తికానా లేని విరువేదం దేశంలో, హర్యానా ఎంతగా అభివృద్ధి చెందిందనుకున్నా సామాన్యులు ఇంకా చీకటి బతుకులే ఈదులాడుతున్నమాట నిజం. హర్యానాలోని విశాల ప్రాంతాల్లో గ్రామాలకు రోడ్లులేవు. త్రాగేనీరు కరువు. ఎల్లెడ దరిద్ర్యం తాండవిస్తున్నది. విద్యుత్ పథకాలు సైతం సమంగా విస్తరించక జనావాసాల వ్యవసాయ పద్ధతులూ ఇప్పటికీ బహుశంగా వెనుకటి కాలంలోనే సత్త నడకలు నడుస్తున్నాయి.

ఈ రాష్ట్రాన్ని బస్టిలాలు ఏలారు. భజన్ లాల్ లు ఏలారు. దేవీలాల్ లా ఏలుబడి వలుకుబడి సాగించారు.

జీ కుండ్- బడ్డాల్ నరస్సు మధ్య పది కిలోమీటర్ల మేర దీనికోసం స్తంభ విరేళం చేసే పరిశీలనలు జరిపించారు. అయితే భూగర్భ శాస్త్రవేత్తలు ఆ భూమి అందుకు అనువుగాలేదని తేల్చడంతో అనువైన భూమికోసం అన్వేషణ సాగింది. ఆ అన్వేషణ ఫలితం చివరికి ఆ 'మిట్టి' ఇప్పటి ఈ దమదమా నరస్సు ప్రాంతంపైన విరుచుకుపడింది. దీనిని శాస్త్రవేత్తలు ఆమోదించడంతో ఆ ప్రతిపాదన గత ఏడాది చౌతాలా గారి నేతృత్వ సారధ్యంలో పుంజుకుంది. అయితే అది ఈసారి గుర్గావ్- సోనా రోడ్డుమీద 50కిలో మీటర్లకు విస్తరించింది. మొత్తం 26 గ్రామాలలోని

అయితే డిస్పీలాండ్ ఏర్పాటుపల్ల నరీ నరాల భూముల ధరలు విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నా ఈ ముందు జాగ్రత్తచర్య తీసుకోబడిందని ప్రభుత్వం నమర్తించు కుంటున్నది.

చౌతాలా ప్రభుత్వం విధించిన ఈ భూసేకరణ పరిధి కూడా లోపభూయిష్టంగాను, విషక్తతను కనిపిస్తుంది. స్థానిక రైతుల అధీనంలో ఉన్న భూములపై విద్యక్షిణ్యంగా అధికార మొహరు వేసిన చౌతాలా ప్రభుత్వం బయట నుండి వచ్చి ఇక్కడ వందల ఎకరాల విశాల క్షేత్రాలను కొన్నవారిని ఈ చట్టం నుండి మినహాయించింది. బోంబేలో ఆకాశవా

స్టేషన్ విలువనే ప్రభుత్వం ఇవ్వజూపుతుంది. కానీ, దేశంలో అన్నిచోట్లా కన్నా ఎక్కువగా హర్యానాలో భూముల అమ్మకాలలో అత్యధిక భాగం 'బ్లాక్ మనీ' ప్రవహిస్తున్నది. ఇక్కడ భూములు రు. 2లక్షల నుండి రు. 6లక్షల వరకు అమ్మకం కొనుగోలు జరుగుతుండగా వాటి రిజిస్ట్రేషన్ విలువ ఎకరం రు. 50వలకు మించి లేదు. అంటే ఎకరం ఆరులక్షల విలువైన భూమిని ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుని రు. 50 వేలు వరిపోరం ఇస్తుందన్నమాట!- అన్నిటికీ మించి తరతరాలూ తమకు తిండి పెట్టే పల్లవి నేతల్లిని అమ్ముకోడానికి, వదులుకోడానికి రైతు అంగీకరించడు. 'దానికి బదులు మా ప్రాణాలనయినా ఇక్కడ ధారపోయడానికి సిద్ధమే'నని ఈ రైతులు శపథం చేస్తున్నారు.

విజానికి ఈ డిస్పీలాండ్ పథకం ఎందుకు తలపెట్టినట్లు? దరిద్ర భారతం నెత్తిన ఈ భూతలస్యం ప్రజలకు తిండి- బట్ట పెట్టడానికేనా? డిస్పీలాండ్ బదులు మా గ్రామాలకు 'బిజీ' (విద్యుత్తు) ఇచ్చి రాష్ట్రాన్నే 'బిజీ లాండ్' ఎందుకు చెయ్యరు? అని వారు ప్రశ్నిస్తున్నారు.

ఇంతకీ చౌతాలా పథకం స్పష్టంగానే ఉన్నది. ఈ 28వేల ఎకరాలను కారుచౌకగా రైతుల వద్ద ప్రభుత్వం కొంటుంది. వాటిని పట్టుకునే దేశ విదేశాల నుండి డిస్పీలాండ్ ఏర్పాడానికి టెండర్లు పెట్టే వ్యాపార వర్గాలకు, వంశాలకు ఎకరం వది లక్షలకో, ఆపై నో అమ్మివేస్తారు. లేదా దీర్ఘకాలం అద్దెకిస్తారు. ఈ వ్యవహారంలో బేరసారాల్లో కమిషన్లుగాను, 'విరాళాలు'గాను చేతులు మారే చీకటి ధనం అనేక వేలకోట్లలోనే పుంటుంది. అది ప్రభుత్వ బొక్కనానికి చేరదు.... అని వారు విగ్రహిస్తున్నారు.

ఇవాళ హర్యానాలోని గుర్గావ్ ప్రాంత రైతాంగం మందుతున్న అగ్నిపర్యంతలా రగులుతూ పుంది. రాళ్ళతో, కర్రలతో అవసరమయితే ఆయుధాలు చేతబట్టి మా భూమికోసం ఆదా, మూ ఎదిరించి పోరాడుతాం అనివారు ప్రకటిస్తున్నారు. అందుకోసం 'డిస్పీ లాండ్ విరోధి కిసాన్ మోర్చా' పతాకం కింద నమీకృతులవుతున్నారు. యువకులంతా 'రాక్ సైన్యంగా' నిర్మాణమవుతున్నారు. స్త్రీలు సైతం సంఘటితపడి ప్రదర్శనలు నిర్వహిస్తున్నారు.

ఇప్పుడు చౌతాలా అతి శీఘ్రంగా అమలు జరుగుతున్న ఈ పథకాన్ని అడ్డగిలినది కేంద్ర ప్రభుత్వం ఒక్కటే. ఉప ప్రధాని దేవీలాల్ ను తోసిరాజుని ప్రధాని శ్రీ వి.పి. సింగ్ అలాటి చొరవ తీసుకుంటారా అన్నది ప్రశ్న. అయితే విదేశీమారక ద్రవ్యం, రైసెస్సులు అవసరపడే ఈ పథకం ఆర్థిక, పరిశ్రమల కేంద్ర మంత్రిత్వశాఖల అనుమతి పొందవలసి ఉంది. ఆ శాఖలను నిర్వహిస్తున్న శ్రీ అజిత్ సింగ్, శ్రీ మధుదానావతేలు దీనిని విరోధించవచ్చునని ఊహిస్తున్నారు.

దినదినమూ దృఢతరమవుతున్న ప్రజా ప్రతిఘటనకు లొంగి చౌతాలా అడుగు వెనక్కి తీసుకోకపోతే హర్యానాలో రైతాంగ సమరం తప్పని స్థితి ఏర్పడుతుందనే చెప్పాలి. అన్నదది చౌతాలాకూ, జనతాదళ్ కు- నెహెరియన్ వాలర్లు, విక్టర్ వాలర్ గేల్, రాజీవ్ గోఖోర్ అనుభవాంశ కళ్లముందు మెరిపించటం తద్యమే. దాని దుష్ఫలితాలకు కేంద్రంలో నేషనల్ ఫ్రంట్ ప్రభుత్వం సైతం గురి అయితే ఆశ్చర్యపడనక్కరలేదు.

-జి.వి.యల్.
నరసింహారావు

భూ కబంధుడు చౌతాలాకు హర్యానా రైతాంగం హెచ్చరిక!

కాంగ్రెస్ అనీ, జనతా అనీ ఇప్పుడు జనతాదళ్ అనీ... ఎన్ని పేరులు మారినా ఏలుబడి సాగించినదీ, సాగిస్తున్నదీ అంతా చీకే. 'ఎన్ని ప్రభుత్వాలు మారినా మా నసీబులింతేగా' అన్న విరేధం నైరాశ్యం ఆ గ్రామాల గుండెలో, పల్లె పట్టులలో తాండవిస్తోంది.

దేశ రాజధాని ఢిల్లీకి చేరి ఉన్న హర్యానా భూములు వలు ప్రాంతాల్లో అమిత విలువ కలవి. భూస్వాములూ, సంపన్నులూ, అవినీతి అధికారులూ, రాజకీయ నాయకులూ, వ్యాపార వేత్తలూ హర్యానాలోని కీలక ప్రాంతాల్లో పెద్ద ఎత్తున భూమిని కట్టా చేయడం, కారుచౌకగా కొనివేయడం, వ్యవసాయ క్షేత్రాలూ పరిశ్రమల పేరుతో జెండాలు పాతడం, గూండా సంఘ వ్యతిరేక శక్తుల వైతేలు సైన్యాల్ని పేకరించు కుని మేపుతూ దురాక్రమాలు సాగించటం ఇదే ఆధునిక హర్యానా జీవితం!

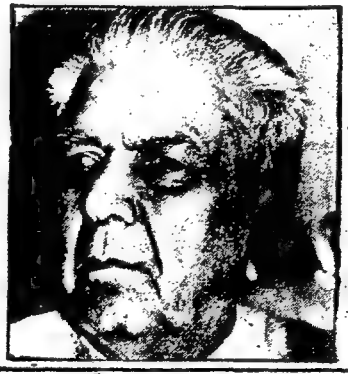
కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాల శ్రీకారం చుట్టిన ఈ భూదోపిడికి, దేవీలాల్ పెద్ద కొడుకు ఓమప్రకాష్ చౌతాలా రాజకీయాల్లోకి వచ్చాక చిత్రం పట్టి ప్రోత్సహించాడు. ఇప్పుడు ముఖ్యమంత్రి అయిన మరుక్షణం అతడు తలపెట్టిన ఈ డిస్పీలాండ్ భూకట్టాకూ భారీ ఎత్తు భూమి బేరాలకు పరాకాష్టగా ప్రజలు భావిస్తున్నారు!

1986లో బస్టిలాల్ ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్నప్పుడు మొదట, ఈ డిస్పీలాండ్ పురుగు ఆ బుర్రను దొరిచింది. ఆ సమయంలోనే మూర

28,341 ఎకరాల భూమి మీద చౌతాలా ఇప్పుడు ప్రభుత్వ 'కట్టా'కు తలపెట్టాడు.

ఈ భూమి హర్యానాలో ఎక్కడో మారుమూల ఉన్న ఊపర క్షేత్రం కాదు. ప్రభుత్వ రైతల ప్రకారమే ఇందులో 14,381 ఎకరాలు సుక్షేత్ర మయిన పంట పొలాలు! ఢిల్లీలోని ఇందిరాగాంధీ అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం నుండి కేవలం అర్ధగంట ప్రయాణంలో ఇక్కడికి చేరుకోవచ్చు.

ఇక్కడ డిస్పీలాండ్ ఏర్పాడానికి చౌతాలా ప్రభుత్వం ఎందుకు పట్టుబట్టుతున్నది? ఇందుకు రెండు కారణాలు ప్రధానంగా, ఈ ప్రాంత ప్రజలు నిరసనపెట్టారు- అందులో మొదటిది ఈ ప్రాంతం కాంగ్రెస్ కు దుర్భేద్య మయిన ఓటు కోట! చిరకాలంగా వీరు కాంగ్రెస్ పార్టీనే నమ్మించి గెలిచిస్తున్నారు. రెండూ ఈ గ్రామాలన్నీ ఒక్కటి తప్ప 'గుజ్జర్'ల ప్రాబల్యంలోనివే. ఆరిస్తూ గ్రామం ఒక్కటే పీల్చో 'జాట్'ల ప్రాబల్యంలో ఉన్నది. 'జాట్'లకూ, గుజ్జర్లకు స్వర్ణలున్నాయి. జాట్ తెగకు చెందిన చౌతాలా ఇలా, జాతివైరం తోమూ, రాజకీయ వైరంతోమూ కూడా తమను దెబ్బ తియ్యాలని పూసాం ఎన్ని పట్టు ఇక్కడి ప్రజలు నమ్ముతున్నారు. విజానికి డిస్పీలాండ్ కు కావసినది. 20వేల ఎకరాలే అయినా 28వేల ఎకరాలకు మించి ప్రభుత్వ భూసేకరణ పరిధిలోనికి తేవటం ఇందుకే జరిగిందని కూడా వారు ఎత్తిచూపుతున్నారు.

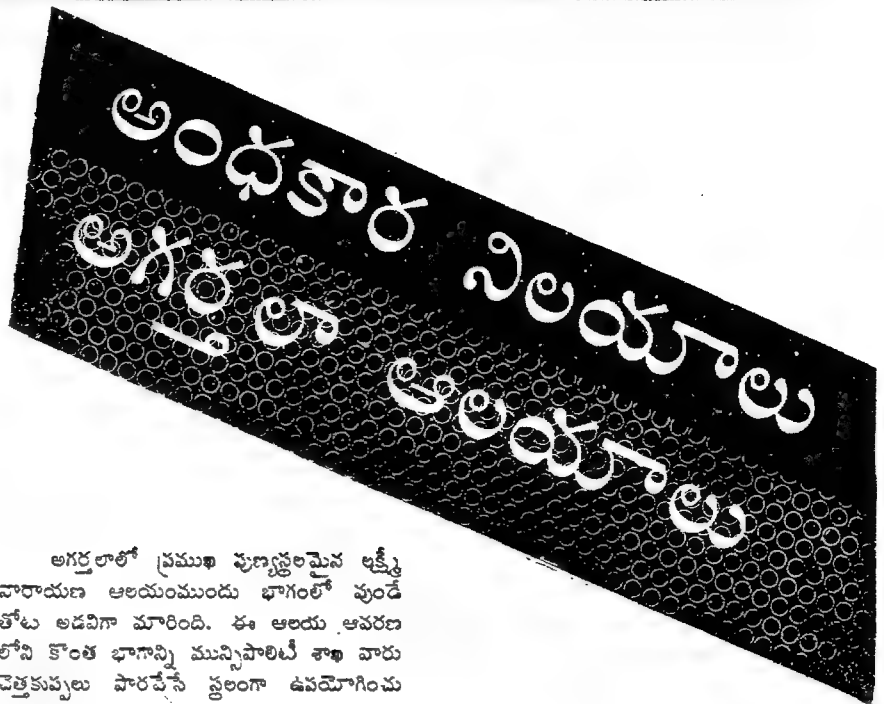
ర్యాలు, ప్లాటులు, భవనాల ఏర్పాతలు కొన్న 350 ఎకరాలనూ, జనతాదళ్ నాయకుడు చంద్రశేఖర్ కు ఉన్న వ్యవసాయ క్షేత్రాల్ని, మారుతి కార్త కంపెనీకి గల వంద ఎకరాలను వదిలి ఆ ఊల్లో రైతుల అధీనంలో గల మిగతా భూములన్నీ మీదా ఆర్థిక విధించింది. ఇలాంటి ఉదాహరణల కోట్లాదిగా, చౌతాలా దుష్ట సంకల్పానికి విదర్శనలుగా కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకునే భూములకు పరిపూర్ణ ఇస్తామన్న క్లాజును చేర్చారు. కోరితే బదులుగా వేరే చోట్లా భూములు ఇవ్వడానికి కూడా అంగీకరించారు. అయితేనేం- 'వేరేచోట' ఇచ్చే చివటి భూముల్లోకి వెళ్ళకర్క మాకేం అని తిరస్కరిస్తున్నారు.

పరిపూర్ణ మాటకు వస్తే అది మార్కెట్ రేటుకన్నా చాలా తక్కువగా పుంటున్నది వస్తేమే. ఆ ప్రాంతంలో అమ్మకాలు జరిగిన భూముల రిజి

శ్రీ జగన్నాథ దేవాలయం

ఒకప్పుడు త్రిపురలోని దేవాలయాల నిర్వహణలోని వింత విరుద్ధంగా ఉండేది. పురాతన రాజ్యమైన త్రిపుర గురించి ఒక చారిత్రక గాథ కూడా ప్రచారంలో వుంది. దైవభక్తిగల వారు దేవాలయాలను శ్రద్ధగా నిర్వహించినప్పటికీ త్రిపుర భౌగోళికావస్థలో విలసిల్లుతుందనేది ఆ గాథ. ప్రస్తుతం ఆలయాలు అభివృద్ధి అలవాటై మైనందుననే రాష్ట్రంలో పురోభివృద్ధి పూర్వం అయిందని భక్తుల అభిప్రాయం.

త్రిపురాసురుడనే రాక్షసుడు పాలించినందు వల్లే ఈ రాష్ట్రానికి త్రిపుర అనే పేరు వచ్చిందని చెబుతారు.

ఈ త్రిపురాసురుడు కూరుడు, చక్రపిషా సీతావదంతో ఇతని బారి నుంచి కాపాడమని ప్రజలు శివుడిని ప్రార్థించారు. శివుడు త్రిపురా సుబ్బే సంహరించాడు. త్రిపురాసుడికి కొడుకులు లేకపోవడంతో ప్రస్తుతం తమకు పాలకుడు లేడని ప్రజలు శివునితో విన్నవించుకొన్నారు. అప్పుడు శివుడు త్రిపురాసురుని వింతకు భార్యకు పుత్రుడు జన్మించేట్లు వరం ఇచ్చాడు. అట్లా జన్మించిన కుమారుడికి త్రిలోచనుడు అని నామకరణంచేసి శివుడు అతణ్ణి పింహాసనాధిష్టుణ్ణి చేశాడు. అతని ప్రజలు భక్తిప్రపత్తులతో మెలగడంపైనే త్రిలోచనుడి విజయం ఆధారపడివుంటుందనికూడా శివుడు నియమం విధించాడు. అందువల్లనే కొన్ని వేల సంవత్సరాల పూర్వమే త్రిపుర అంతటా కొన్నివందల దేవాలయాలు వెలిశాయి.

1947 లో త్రిపుర భారతదేశంలో అంతర్భాగంగా మారేవరకు, త్రిపుర రాష్ట్రంలోని దేవాలయాల నిర్వహణ చక్కగా వుండేది. త్రిపుర మహారాజు వీటి నిర్వహణకోసం ఒక ప్రత్యేక విభాగాన్ని స్థాపించాడు. 1947 లో స్వాతంత్ర్యం తరువాత వీటి నిర్వహణాధ్యత ప్రజాప్రభుత్వంపై వడింది. దీనిలో ఈ ఆలయాల నిర్వహణలీరు దిగనాసిల్లడం ప్రారంభమయ్యింది. ఈ దేవాలయాలు, జహంగీరు సంపద సైన్యం దండయాత్రలకు తట్టుకొని నిలబడడం వింతేనని చెప్పవచ్చు. అయితే ఇవి ఆధునిక లౌకిక వాదుల పేరాశకు తట్టుకొని, నిలబడడంమాత్రం అనుమానాస్పదం.

ఒకప్పుడు ఈ ఆలయాల పేరు మీద అనేక ఎకరాల భూమి వుండేది. దీనిలో చాలాభాగాన్ని స్థానిక వ్యాపారస్తులు, రోడ్లు ఆక్రమించుకొన్నారు. దీంతో దేవాలయాలకు నిధులు కరువయ్యాయి. ఈ ఆలయాల అర్చకులు దుర్బర దారిద్ర్యంతో బాధపడుతున్నారు. అఖికి కలలోకూడా ఊహించలేనంతటి అసవిత్తతకు ఈ ఆలయాలు ఆలవాటాలుగా మారాయి. ప్రఖ్యాతి పొందిన నృసింహదేవాలయం ఆవరణలో కొంత భాగం మూత్రశాలగా మారిపోయింది. త్రిపుర ఇండియన్ యూనియన్ లో అంతర్భాగమైనప్పుడు ముస్లింలకు చెందిన ఒక దర్గాతోపాటు పదిహేడు పుణ్యస్థలాలను మహారాజు నుంచి ప్రభుత్వం తన ఆధీనంలోకి తీసుకొంది. నదీప్రవాహపు కోతవల్ల ప్రస్తుతం దర్గా పడిపోయింది. అగర్తలాలోవున్న శ్రీ జగన్నాథ దేవాలయాన్ని శ్రీ చైతన్యగౌడియ మఠానికి, శ్రీ ఉమామహేశ్వర్ కాళి ఆలయాన్ని శ్రీమాఅనందమయూ సంఘానికి అప్పగించారు. అగర్తలాలోనేవున్న శ్రీమహాదేవతాలయాన్ని అస్సాం రైఫిల్స్ నిర్వహిస్తోంది. ఈ మూడు ఆలయాలను చక్కనిరీతిలో నిర్వహిస్తున్నారు. ఎంతో చారిత్రక విలువకలిగిన మిగతా పదమూడు దేవాలయాలు దాదాపు శిథిలావస్థలో వున్నాయి. ఈ దేవాలయాల స్థితిగతులపై దర్గాపు జరిపి, తగుచర్యలను సూచించడానికి ప్రభుత్వం డాక్టర్ దామోదర్ పాండా సభ్యుడుగా

ఒక ఏకసభ్యసంఘాన్ని నియమించింది. ఈ సంఘం వెల్లడించిన వాస్తవాలు తీవ్రమైన దిగ్భ్రాంతిని కలిగించాయి. ఉదయపూర్ లో వున్న పదహారో శతాబ్దపునాటి శ్రీ త్రిపురసుందరి మందిరం పేర ఒకప్పుడు 168 ఎకరాలు వుండేది. అక్రమ యజ్ఞప్రస్తుతం ఈ మందిరం కేంద్ర కేవలం పదిహేడు ఎకరాలు మాత్రమే మిగిలింది. దీనిలో కూడా కొంత భాగం అక్రమ ఆక్రమణలోనే వుంది. దేవాలయసిల్పంది అవినితవల్ల, ప్రభుత్వాధికారుల అసత్యం వల్ల లక్షలాది మంది భక్తులు ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటున్నారు. ప్రసాదంలో

అగర్తలాలో ప్రముఖ పుణ్యస్థలమైన ఇక్ష్మీ వారాయణ ఆలయంముందు భాగంలో వుండే తోట అడవిగా మారింది. ఈ ఆలయ ఆవరణలోని కొంత భాగాన్ని మున్సిపాలిటీ శాఖ వారు చెత్తకుప్పలు పారచేసి స్త్రలంగా ఉపయోగించుకొంటున్నారు.

ఆలయం వరండా సేదస్తులకు నిలయంగా మారింది. నిరుడు దైవవిగ్రహం దెబ్బ తింది. గత ఫిబ్రవరి నుంచి ఈ విగ్రహం పూజకే సోచుకోలేదు.

దానికి వీలుగా కొందరు గోడను బద్దలుకొట్టి దారులు విర్రాటుచేశారు. టైర్లు, మోటారు వాహనాల భాగాలను మండపంమీదే నిర్వహిస్తున్నారు. ఇక్కడ దుకాణాల వరిసర ప్రాంతంలో మూత్రశాలలు లేకపోవడంతో, దుకాణాల యజమానులు, దుకాణాల్లో పనిచేసేవాళ్లు, కాతాదార్లు ఆలయ ప్రవేశిగోడనే మూత్రశాలగా ఉపయోగిస్తున్నారు. రాష్ట్ర రాజధానిలోని కొందరు ప్రముఖుల అందడండలు ఈ అక్రమ ఆక్రమణ దారులకు పుష్కలమైన వీరి విషయంలో తాను అశక్తుడనని ఆలయ అర్చకుడు చెప్పాడు.

అగర్తలాపున్న బుద్ధమందిరం అద్భుతమైన భవనం. ఒకప్పుడు ఇక్కడ అందమైన తోట వుండేది. ఆ తోట ఇప్పుడు సంఘ వ్యతిరేక శక్తులకు ఉద్యానవనంగా మారింది. భవనం మీటలువారి, వర్షపునీరు మందిరంలోనికి ప్రవేశిస్తోంది. కొద్దిసంవత్సరాలలోనే ఈ పుణ్యస్థలం ఆనవాళ్లు కూడా మిగులకపోయినా ఆశ్చర్యంలేదు. ఆలయాలకు వచ్చే ఆదాయం తక్కువే. ప్రజలకు ఇంకా దైవభక్తివున్నా, వీరి కానుకలు దేవాలయాలకు ఉపయోగపడడంలేదు.

ఎందుకంటే భక్తుల డబ్బు దుర్గాపూజ, కాళీపూజ, విశ్వకర్మపూజ తదితర పూజలు నిర్వహించే సంస్థలకు పోతున్నది. దేవాలయాలకే దనమానేగా కానుకలు సమర్పించుకొనే సామాన్య భక్తకోటికి దీనివల్ల ప్రత్యామ్నాయ మార్గం దొరికిందని ప్రభుత్వం నియమించిన సంఘం సభ్యుడు పాండా వ్యాఖ్యానించారు. దేవాలయాల నిర్వహణకోసం రాజుల కాలంలో వున్న దాని దేవార్చన విభాగాన్ని తిరిగి పునరుద్ధరించాలని పాండా సిఫారసుచేశారు. ఈ విభాగానికి హిందూమత భక్తుడు, సత్సరవ్రత, నీతి వున్న వ్యక్తిని అధ్యక్షుడిగా నియమించాలి అని పాండా అన్నారు. ఆలయాలను సక్రమంగా నిర్వహించడానికి నిర్దిష్టప్రమాణాలను నిర్దేశించి, అక్రమ ఆక్రమణదారులను తొలగించడానికి ప్రభుత్వానికి వీలుకలిగించే చట్టపరమైన చర్యలు తీసుకోవాలని ఆయన సూచించారు. అర్హతకలిగిన యువకులకు ఇక్ష్మీనీటి, వారిని అర్చకులుగా నియమించే అధికారం ప్రభుత్వానికి వుండే విధంగా కూడా శాసనాలు చేయాలని ఆయన సిఫారసుచేశారు.

ఆలయ ఉద్యోగులకు వేతన వ్యవస్థను చూపించించాలని కూడా పాండా తన నివేదికలో చెప్పారు. ప్రస్తుతం దేవాలయాలకు ఇన్నాన్న నెల వారి గ్రాంటులో ఎక్కువభాగం సిబ్బంది జీతాలకే ఖర్చుచేయవలసి వస్తోంది. ఆలయాల సక్రమనిర్వహణతో త్రిపుర పురోభివృద్ధి నేరుగా ముడిపడి వున్నదని దైవభక్తులను పాండా తన నివేదికలో వర్ణనగా పాపురించారు.

-కనకమేడల

జగన్మోహనరావు

శ్రీ జగన్నాథ దేవాలయం

నగం దుకాదారులకు చేరుతుందని, దీన్ని మీరు లాభానికి అమ్ముకుంటున్నారనే ఆరోపణవుంది. దీనివల్ల ప్రసాదం కోసం ఆరు రూపాయలు చెల్లించిన భక్తునికి కేవలం రెండు రూపాయల ప్రసాదమే లభిస్తోంది. ఫలితంగా ఆలయ నిధికి ఒక పైసా కూడా వెల్లడంలేదు.

దీనికన్నా దీనిస్థితిలో వున్న దేవాలయం నరసింహదేవ ఆలయం, దుకాణదారులు, గ్యారేజీలు నడిపేవాళ్లు ఎన్నోసంవత్సరాల నుంచి ఈ ఆలయభూమిని ఆక్రమించుకొని తిష్టవేశారు. ప్రవేశిగోడచుట్టూ అనేకదుకాణాలు వెలిశాయి. ప్రజలు గుడిలో నుంచి తమ దుకాణాలకు రావ

ఉమామహేశ్వరకాళి ఆలయం

‘మ్యాక్, మ్యాన్’ అంటూ ఎలుకలను వదుతూ తిరిగే పిల్లి ఎక్కడయినా మతాధికారి కావడం విన్నారా? కాని అలాటి ఒక ‘పవిత్ర’ పిల్లి టెన్సెస్ రాస్ట్రంలో నిజంగానే వుంది. దానిని పాదర్ గా నియమిస్తూ ఓ క్రిస్టియన్ చర్చి జారీ చేసిన అధికార పత్రంకూడా ఆ పిల్లి చేతుల్లోనే ఇక్కడ ఫాలోలో- మీరు చూడవచ్చు!

టెన్సెస్ రాస్ట్రంలోని క్షీలాండ్ నుండి నని చేస్తున్న ఒక క్రిస్టియన్ పండ్ల ‘యునై

టెన్సెస్ రాస్ట్రంలోని క్షీలాండ్ నుండి నని చేస్తున్న ఒక క్రిస్టియన్ పండ్ల ‘యునై

టామాలోని హంట్స్ విల్డెలో ఓ ప్రముఖ వ్యాపార సంస్థకు ‘అద్యక్షి’ కూడా అయిన కేథలిక్ తన పెంపుడు పిల్లి ‘టెడ్డీ’ పేర ఆ మత సంస్థకు ఓ దరఖాస్తు వంపింది. మత ప్రచారకుల వియూ మకానికి ఉద్దేశించిన ఆ దరఖాస్తుపాఠంలో ఆమె ఏ విషయమూ దాచలేదు. ‘నేను అన్న చోట ‘టెడ్డీ’ అని రాసింది. పుట్టిన తేదీ రాయాలన్నచోట టెడ్డీ పుట్టిన తేదీ ‘ఏప్రిల్ 2, 1988’ అనే నిరసింది. తెలిపిన ఇద్దరు పెద్దమనుషుల పేర్లు అన్న చోట అలబామాలోని ఇద్దరు మత గురువుల చిరునామాలిచ్చింది. ఇచ్చి ఉరుకోలేదు. ఆ కొంటెకత్తె- మతగురువులిద్దరినీ కలిపి ‘అయ్యో టెడ్డీ ఎవరూ? అని ఎవరేనా మిమ్మల్ని అడిగితే అది కేథలిక్ పెంపుడు పిల్లి అని చెప్పండి’ అని కూడా చెప్పింది.

అయితే ఆ మత సంస్థ వారు ఆ రకమయిన చిల్లర పనులతోకి పోలేదు. టెడ్డీ వయసు ఎంత అని చూసుకోలేదు. మంచి చెడ్డలూ మత గురువులను అడిగి తెలుసుకునే తలపెట్టి కూడా ఎందుకులే అనుకున్నారు. దరఖాస్తుతో కేథలిక్ వంపిన 20దాండ్ల వౌటును జమ చేసు కుని టెడ్డీని మత ప్రచారకుడుగా నియమిస్తూ అధికార పత్రం జారీ చేసేశారు.

ఆ మత సంస్థలూ బోసులోకి వచ్చేసిన కేథలిక్ ఇప్పుడు పకవక నవ్వుతూ ‘ఏం? మా టెడ్డీయే తీసిపోయిందా? రోజూ చర్చిలో ఎలు కల్ని పట్టి కూర్చోబెట్టమరి మత బోధనలు వినిపిస్తుంది. కాకపోతే ఆకలేసి నవ్వుకుంటూ ఒకో దానిని నెమ్మదిగా ఆరగిస్తూ మరీ బోధిస్తుంది లేండి- ఇప్పుడు పిళ్ళంతా చేస్తున్నదేగా....’ అనేస్తున్నది.

ఇంతా పత్రికలకెక్కాక కుడితిలో పడ్డ ఎలుక చందమయిన ఆ చర్చి అధ్యక్షుడు రెవె రెండే హెచ్. రిచర్డ్ బోల్ గారు ఇదెక్కడి గోలరా బాబూ, ప్రతి అప్లికేషన్ పెంటా పెల్లి ఎక్కడ దర్బాస్తు చేయగలం. అయినా లోకంలో ఇలాంటి గడుగ్గాయి పిల్లలూ, వాళ్ళకు దరఖాస్తులు పెట్టే పిల్లలూ వుంటారని అనుకుంటామా.... అంటూ మదురు బాదుకుంటున్నారు.

—సి.

టెడ్ క్రిస్టియన్ చర్చి అండ్ మినిస్ట్రీయర్ అసోసియేషన్ లో అక్రమ వ్యవహారం కోరు

పావించి, అనర్హులను, అయోగ్యులను మత ప్రచారకులుగా పైకెత్తుతున్నారని విరూపింపడా

వికీ కేథలిక్ కల్లిగ్ అనే ఓ అందాల బొమ్మ చహు రనవత్తరమయిన కథ నడిపించింది. అల

రామానందసాగర్ టెలివిజన్ సీరియల్ “రామాయణ్”ను అనుకొన్న దానికన్నా ఎక్కువ సార్లు ఎందుకు పాడిగించారు? ఆ సీరియల్ నిర్మాతకు, హీరో అయిన అరుణ్ గోవిల్ కు కాంగ్రెస్ (ఎ)తో కల సన్నిహిత సంబంధాలే దీనికి కారణమా?

ఇతరుల కార్యక్రమాల కన్నా ప్రణయ్ రాయ్ “పరల్ దిన్ పీక్” కార్యక్రమానికి మూడు రెట్లు డబ్బు ఎందుకు ఎక్కువ ఇస్తున్నట్లు?

మండీహాస్ (దూరదర్శన్ ప్రధాన కార్యాలయం) ఎదుర్కొన్న ఇబ్బందికరమైన ప్రశ్నల్లో ఇటువంటి ప్రశ్నలు ఎన్నో వున్నాయి. అయితే దూరదర్శన్ అధికార యంత్రాంగం ప్రస్తుతం పెద్ద ఎత్తున ప్రక్షాళన కార్యక్రమానికి గురికా బోతోంది. చాచా కార్యక్రమాల ప్రసారానికి అనుమతి ఇచ్చిన అధికారులపై ప్రభుత్వం క్రమశిక్షణా చర్యలు తీసుకోబోతోంది. మండీహాస్ లో భారీ ఎత్తున జగుగుతున్న అవినీతి కార్యకలాపాలు ప్రభుత్వ దృష్టికి వచ్చాయి.

సీరియల్స్ ప్రసారానికి అనుమతి ఇచ్చిన అధికారులు ఇతర కొద్దీ రూపాయలను ముడుపులుగా స్వీకరించినట్లు తెలుస్తోంది. దూరదర్శన్ పనితీరుపై ప్రభుత్వానికి పూర్తి అవగాహన వున్నదని, పరిస్థితిని చక్కదిద్దే చర్యలను ప్రభుత్వం తీసుకొంటుందని కేంద్ర సమాచార, ప్రసారాల శాఖ మంత్రి శ్రీ పి. ఉపేంద్ర బెంగులూరులో ఇటీవల విలేజరులతో మాట్లాడుతూ చెప్పారు. సదమూడు భాగాలు కల సీరియల్ కు అనుమతి ఇవ్వడానికి సంబంధిత అధికారులు ఏడు నుంచి ఎనిమిది లక్షల రూపాయల వరకు డిమాండ్ చేసే వారని మండీ హాస్ లో పని చేస్తున్న కొందరు చెబుతున్నారు. ఈ విషయాన్ని ఉపేంద్ర దృష్టికి తెచ్చినప్పుడు ఇది నిజమేనని ఆయన ఒప్పుకొన్నారు. అయితే ఏదేనిమిది లక్షల రూపాయలు అన్న లెక్క సరైనది కాదని అన్నారు. “మాకు అందిన సమాచారం ప్రకారం ఒక సీరియల్ కొచ్చే లాభంలో పాతిక శాతం అధికారులు వాలాగా తీసుకొనే వారు”

దూరదర్శన్ అధికారుల ద్రవ్య దృష్టి

అని ఉపేంద్ర తెలిపారు. అయితే ఈ పరిస్థితి రాజీవ్ గాంధీ ప్రభుత్వ పాయాలో మాత్రమే

వుందని, దీనిని చక్కదిద్దడానికి తాను చర్యలు తీసుకొన్నానని కూడా ఆయన వ్యక్తం చేశారు. “దూరదర్శన్ లో ప్రసారం కాకుండా ప్రభుత్వం చాలా సీరియల్స్ నిలిపివేయడంతో, వీటి అనుమతి కోసం ఏ విధంగా డబ్బు చెల్లించారు అన్న అధికారంపై రకరకాల కథలు బయటికి వస్తున్నాయి.

తాము ఇచ్చిన డబ్బు తిరిగి పొందడం కోసం ఈ సీరియల్స్ నిర్మాతలు అన్ని విషయాలను బయటపెడుతున్నారు” అని ఉపేంద్ర చెప్పారు.

మండీహాస్ లోపల జరిగే విషయాలు తెలిపిన వ్యక్తుల కథనం ప్రకారం ఈ డబ్బును పదిమంది అధికారులు పంచుకొనేవారట. వీరికి రాజకీయవరమైన అండదండలు వుండడంతో వీరి అవినీతి కార్యకలాపాలు యథేచ్ఛగా కొనసాగాయి. సీరియల్స్ కు అనుమతి ఇవ్వడం ద్వారా వచ్చిన డబ్బుకొన్ని కోట్ల రూపాయలు వుంటుందని, అందువల్ల పలుకుబడి గల రాజకీయ వాయుకులకు దీనిలో కొంత భాగం దక్కి వుంటుందనే విషయాన్ని తోసిపారవేయలేమని ఈ వర్గాలు తెలిపాయి.

అవినీతికి పాల్పడిన అధికారులపై ప్రభుత్వం ఎటువంటి చర్యలు తీసుకొంటుందనేది ఇప్పుడున్న ప్రశ్న. దీనికి సంబంధించి ఉపేంద్ర ఏమీ వివరాలను తెలియజేయవచ్చుటకీ, దీనిపై ప్రభుత్వం విచారణకు ఆదేశించవచ్చునని అనుకుంటున్నారు. ఈ విచారణ బాధ్యతను పి.బి.ఎ., అదాయపు పన్ను అధికారులకు అప్పగించే అవకాశం వుందని కూడా భావిస్తున్నారు. ఫిబ్రవరి తరువాత దూరదర్శన్ లో ప్రసారానికి అనుమతించిన అన్ని సీరియల్స్ ను పరిశీలించడానికి ప్రభుత్వం ఆదేశాలు జారీ చేసినట్లు ఉపేంద్ర తెలిపారు. దీని కోసం ప్రభుత్వం ఒక సమీక్షా సంఘాన్ని నియమించింది. ఇప్పటికే అనుమతి పొందిన సీరియల్స్ నే కాక, ప్రసారానికి సిద్ధంగా వున్న సీరియల్స్ ను కూడా ఈ సంఘం పరిశీలిస్తుంది. అయితే భవిష్య

త్తులో ఇటువంటి అవినీతి కార్యకలాపాలు పునరావృతం కావని చెప్పలేమని ఉపేంద్ర అన్నారు. సమీక్షా సంఘంలోని సభ్యులు కూడా మానవులే కదా! అని ఉపేంద్ర వ్యాఖ్యానించారు. అయితే భవిష్యత్తులో సీరియల్స్ ను ఎంపిక చేయడంలో అర్హతనే ప్రాతినిధికంగా తీసుకొంటామని ఆయన దూరదర్శన్ ప్రేక్షకులకు హామీ ఇచ్చారు.

దూరదర్శన్ పట్ల ప్రభుత్వం అనలంబించిన సున్న కొత్త వెళ్లి పల్ల ఇబ్బందుల్లో పడే సీరియల్స్ లో “ది స్పోర్ట్స్ అండ్ టీవీ న్యూస్ లాన్” ఒకటి. ఎందుకంటే ఈ సీరియల్ నిర్మాత-దర్శకుడు అయిన సంజయ్ ఖాన్ కు పూర్వం అధికారంలో వున్న కాంగ్రెస్ (ఎ) పార్టీకి సన్నిహిత సంబంధాలు వున్నాయి. అంతేకాకుండా భగవాన్ గిద్దాని రాసిన నవల ఆధారంగా తీసిన ఈ సీరియల్ హిందూమత సంప్రదాయవాదుల విమర్శలకు గురి అయ్యింది. దీన్ని ప్రసారం చేస్తే ఆందోళన తప్పదని వీరు దూరదర్శన్ ను హెచ్చరించారు. టీవీ న్యూస్ లాన్ సరమత సహనము, లౌకిక భావాలు కల రాజుగా ఈ సీరియల్ చూపినందుకు బి.జె.పి. కూడా దీని ప్రసారాన్ని వ్యతిరేకిస్తోంది. ఈ సీరియల్ గురించి ఉపేంద్రనే ప్రశ్నించగా, “ఈ సీరియల్ చరిత్రను పత్రికరించినదని పేర్కొంటూ అనేక ఫిర్యాదులు ప్రభుత్వానికి అందాయి” అని చెప్పారు.

మైసూరులోని మూడీయోలో ఈ సీరియల్ మూటింగ్ సమయంలో జరిగిన మోర అగ్నిప్రమాదంలో మరణించిన ముస్లిం మంది కలాకారులకు చెందిన కుటుంబాలు తమకు ఎటువంటి సత్కరణలకు ఇంత వరకు అందలేదని ఫిర్యాదు చేశాయి. సంజయ్ ఖాన్ ఏ క్షణంలో ఈ సీరియల్ ను ప్రారంభించాడో కాని అడుగుడుగునా దీనికి అవరోధాలే ఎదురు అవుతున్నాయి.

—సి.వి.ఆర్.ఎం.

గాంధీ

అమెజాన్ అడవుల్లో దొరికిన అల్లరి తలకాయ!!

నూట ఇరవై ఏళ్ళునాడు అమెజాన్ అడవుల్లో దొరికిన ఓ మనిషి తల గమ్యుత్తులు చేస్తోందని, గీతలు మార్చేస్తోందని చెబుతున్నాడు హెరాల్డ్ గ్రీమ్ స్టీడ్. ఈ తల తన తలనెవ్వడు దొర్లించే స్పందన అని క్షణ క్షణం భయంగా బతుకుతున్న ఈ గ్రీమ్ స్టీడ్ కళాఖండాలను సేకరించడంలో వరదాలున్న ఇంగ్లీషు మనిషి!

ఇంతకీ ఈ పెద్దమనిషికి ఈ తలను ఓ జర్మన్ స్నేహితుడు ప్రెజెంట్ చేశాడు. 'అహో, ఇదొక అపురూప కళాఖండమే'నని మురిసిపోయి దాని కథాకమామిషా, పుట్టుపూర్వోత్తరాలను తవ్వకమైన గ్రీమ్ స్టీడ్ కు ఆ తల అనలు చరిత్ర తెలిసేసరికి పై ప్రాణాలు పైనే ఎగిరిపోయాయి!

మానవ పుర్రెలను అన్వేషించే వాళ్ళదగర నుండి స్వీడన్ కు చెందిన క్రిస్టియన్ అల్ఫ్రెడ్ సన్ 1870లో ఈ తలను ముచ్చటపడి కొనుక్కున్నాడు. కొన్నవాడు అదొక అద్భుత వస్తువుగా అందరికీ చూపించేందుకు తన ద్రావింగ్ రూమ్ లో టేబుల్ మీదే వుంచుకున్నాడు. ఆ టేబుల్ మీద వదేళ్ళపాలు పెదవి విప్పకుండా కుదురుగా కూచున్న ఆ తలకాయ ఓ రోజు అలో ప్సన్ ను పిలిచి చెప్పింది- 'నీకున్నదంతా అమ్మేసి నాకా వ్యాపారంలో పెట్టేయ'అని!

చచ్చిన తల పెదవులు విప్పి వలకరించడం, సంహరివ్వడం చూశాక అల్ఫ్రెడ్ సన్ కు అది కలో నిజమో తెలిలేదు. అయినా తెగించి యావ దాస్తీసి అమ్మి షిప్పింగ్ లోకి దిగాడు. షిప్పింగ్ వ్యాపారంలో అతడు రోజుల్లోనే కోట్లకు అధి నాయకుడై స్వీడన్ లోకల్లా కుబేరుడై కూచున్నాడు.

ధనం మేటలువేశాక అల్ఫ్రెడ్ సన్ కు యిక ఆకాశమే హద్దయింది. ఆఫ్రికా అందాలు తనివి తీరా చూడాలని అతడు ఆఫ్రికా వెళ్లాడు. కర్మకారి (?) అతన్ని అక్కడి నరభక్షకులు చంపి తినేశారు!

ఈ తరువాత ఆ తల ఎలాగో కళాఖం డాలను సేకరించే ఆర్డర్ మెకెలాన్ గారిదగరకు అమెరికా చేరింది. అక్కడా అది ఊరుకోలేదు. కారుల వరిశముకు అవసరమయిన అతిముఖ్యమైన ఒక 'ట్రేకో' డిజైన్ ఎలావుందాలో ఆ తలకాయ

అర్జర్ కు చెప్పింది. ఆ డిజైన్ తో కాకు డ్రేక్ ను తయారుచేసి ఆర్జర్ అపార ధనం ఆర్జించాడు. అయితే అతడూ ఓ రోజు ఉన్నట్టుండి తన కారు బ్రేకు పెయిలయి ప్రమాదంలో దుర్మరణం పాలయ్యాడు.

ఈ తరువాత అది జర్మనీకి చేరింది. అక్కడ గెర్హార్డ్ అనే పెద్దమనిషి, అధినంలోకి వచ్చింది. 'అబ్బాయీ, గెర్హార్డ్! నువ్వు ఎలావా లాటి లిక్కెట్టు కొని చూడు! నీ అద్భుతం తిరక్కపోతే బట్టు!' అని ఓ రాత్రి ఆ తల సలహా ఇచ్చింది.

ఇంకేం, గెర్హార్డ్ అనే ఆ పెద్దమనిషి ఆ లాటి లిక్కెట్టుతో అపార ధనరాసులను గెలుచు కున్నాడు. అయితే ఆ సంతోషం అనుభవిద్దామని భూలోక స్వర్గం స్వీట్టుద్దాండ్ కు వెళ్లి అక్కడ ఓ అగ్నివర్షం భగభగలలో చిక్కి నేరుగా స్వర్గం చేరిపోయాడు.

ఆ తరువాత ఎన్నాళ్ళు ఎక్కడున్నదో ఏమో గాని ఈమధ్య ఈ హెరాల్డ్ గ్రీమ్ స్టీడ్ గారి ఖాయిదాలోకి అది వచ్చింది. సరదాకొద్దీ దాని చరిత్ర తవ్వక తీసి వెంటెరెత్తిన గ్రీమ్ స్టీడ్ ఇప్పుడు దానిని వించేయడానికి పాటపోక పెర్రెత్తిపో తున్నాడు. ఎక్కడన్నా పారేసినా, లేదా ఏ క్షణాన్నో దాని చూటలకు లొంగి ధనం సంపా యించుకున్నా తన చావు ఖాయం అని అతనికి చాగా భయం పట్టుకుంది. ఆయనపేరు ఆ అల్లరి తలకాయను మంచి లుక్కీ లువల్లో మట్టి, ఓ సాగులోపల దాచిపెట్టేశాడు. అయినా అది ఊరుకోడంలేదట.... ఆలోచలనుండే, రాత్రిళ్ళు అది స్టాక్ మార్కెట్ 'టిప్స్'లు గుసగుసలుగా వినిపిస్తూ వేదిస్తున్నదట. 'పెక్టోజాన్ దాని మూల లకు లొంగిపోతానో' ఏంటో.....' అని గ్రీమ్ స్టీడ్ గారు ఒకటే దిగులు!

అనంత ధనరాసులకు అధిదామలనుచేసి, వాటిని అనుభవించేలోగానే వాళ్ళను పాతమాడ్చే ఈ అల్లరి తలకాయ నుండి గ్రీమ్ స్టీడ్ గారు ఎన్నాళ్ళు అలా తప్పించుకోగలరంటారు!?

'-బ్రి'

మనదేశం అనాదిగా క్రీడల పుట్టినిల్లు అని మన ప్రాచీన గ్రంథాలు, పురాణ గాథలు తెలు పుచున్నవి. వాటి పుటలు తిరగేసి చూచుటకు మనకు అధునిక నాగరికత అడ్డు తెర అయినది. ప్రాచీన ధనుర్విద్య అధునిక 'ఆర్కరీ'గా మారినది. కొరపులు, పాండవులు బాల్యంలో ద్రోణాచార్యుల వద్ద ధనుర్విద్యలో క్షిణ్ణ పొందారు. విలువిద్యలో సవ్యసాచి అగ్రగామి. మత్స్యయుంత్ర చేదనం, ఖాండవ దహనం, అంశవయ్యపై భీష్ముని నీటి దప్పిక తీర్చడం వంటి ఘట్టాలు ధనుర్విద్యలో అతని ప్రతిభ వర్ణించబడినది. మహా భారతంలో మరొక ఘట్టములో బావిలో వడిన బంతిని బాణంతో కొట్టి వాటి వరుసతో బయటికి తీసిన వైసం వివరించబడింది. పూర్వ కాలంలో విలు విద్య అభ్యసించిన వారు అరుదు. ప్రాచీన కాలములో వేటాడి ఆహారము సేకరించుటకు విలువిద్య ఉపయోగపడేది. తర్వాత కాలములో యుద్ధ సమయంలో పైనికులు విల్లులతో పోరా డేవారు. పాశ్చాత్య దేశాలలో గ్రీక్, రోమన్లు, రెడ్ ఇండియన్లు ధనుర్విద్యలో ప్రతిభ కలిగి యున్నట్లు చరిత్ర ఆధారాలు యున్నవి. సత్య భామ విలువిద్యలో మేటిగా పురాణాలు చెప్పచు న్నవి.

విలువిద్య మానవుడు అభ్యసించిన మొదటి క్రీడ. సుమారు ఏబైవేల ఏళ్ల క్రితం విల్లు ఉప యోగము అనాది మానవుడు కనిపెట్టి వాడుట గురించి ఆధారాలు యున్నవి. మనిషి రూపాం దించిన ఆయుధములలో ప్రథమ మయినది విల్లు. దాని ఆకారము మొదలులో కర్రను వంచి సులభ ముగా ఉపయోగించుటకు అనువుగా రూపొందిం చారు. ఇప్పటికీ భిల్లులు, గిరిజనులు ఇటువంటి విల్లులు ఉపయోగించుట కలదు. ప్రధమములో చిన్నగా యున్న విల్లుకన్న పొడుగు విల్లువలన చాలా దూరము బాణము వంపవచ్చునని తర్వాత కాళ ములో తెలుసుకున్నారు. క్రీ.పూ. 2500 నాటికి మన దేశంలో విల్లు వాడకం జరిగినట్లు ఆధా

రములు లభించాయి. జంతువుల కొమ్ములతో బాణం పెట్టి విల్లులా గిరిజనులు ఉపయోగించుట కలదు.

ఇప్పటికీ చరిత్రకు లభించిన ఆధారములన నుసరించి మన ప్రాంతములో ఉపయోగించబడిన పొడుగు ఆకారము కలిగిన విల్లు ఆ నాటి ఇంగ్లీషు వారు వాడిన విల్లు వల్ల యుండేదట.

మత్స్యయుగంలో విలువిద్యలో ప్రాచీన్యతగి తిగిన వాటిని గౌరవించడం, నాయకునిగా ఎన్ను కొనుట జరిగింది. రాజులు విలువిద్యలో క్షిణ్ణ పొందేవారు. యుద్ధములో, వేటకు, కాలక్షేపా నికి, మగతనము ప్రదర్శించుటలో విల్లు ఉపయో గము ఎంతో యుండేది. పురుషులు విల్లును

అలంకారముగా ఎప్పుడూ తీసుకొని వెళ్లేవారు.

రామాయణం, మహా భారతంలో విల్లు ఉపయోగించుట గురించి వర్ణించబడినది. మొగ లాయి రాజుల కాలంలో విల్లుతో పోరాటం స్థాన ములో కత్తులతో యుద్ధములు చేయుట జరిగినది. ఆంగ్లేయులు మన దేశంలో ఆడుగు పెట్టుటలో విల్లు వాడకం ప్రాముఖ్యత క్షీణించింది.

కాని సరవాగా విల్లు విద్య అధునిక కాలంలో కూడా అభ్యసించారు. తెలుగుదిద్ద గుండవ రపు అప్పారావు విలువిద్యలో జాతీయ ఖ్యాతి పొందారు. ముప్పాళ్ల గ్రామమునకు చెందిన వీరు 'కలియగ అచ్చునుడు'గా కొనియాడబడినారు.

అధునిక రూపము పొందిన క్రీడలలో ప్రాచీన విలువిద్య కూడా ఒకటి. ప్రాచీన 'విల్లు' అధునిక 'ఆర్కరీ'గా పిలువబడి రూప ములో ఎంతో మార్పు పొందినది. పూర్వము 'కర్ర'తో చేయబడగా 1940 నాటికి 'బ్యూట ల్ స్టీల్'తో చేయబడినది. ఇప్పుడు కర్ర, ప్లాస్టిక్, వైర్డ్ స్ట్రెత్తో చేయబడిన వాడ కంలో యున్నది. వీటికి ఆహారము అసియా దేశాలకు చెందిన సాఫ్టియన్ రాజులు, చెంబీ చేఖాన్ వాడిన విల్లులు ఆహారము. 32 నుండి 42 పౌనులు బరువు కలిగిన విల్లు పురుషులు, 26 నుండి 34 పౌనులు బరువు కలిగిన మహిళల పోటీలలో వినియోగిస్తున్నారు.

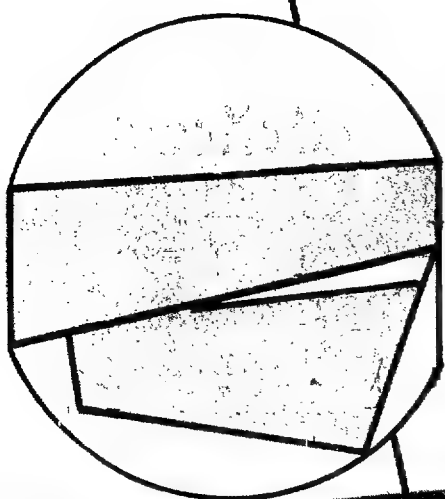
ప్రాచీన కాలంలో ఆహారము కొరత వేలూ, మధ్య యుగంలో అత్యు, దేశక్షణలకు అవి యోగింపబడిన విల్లు నేడు క్రీడా నూతనము మిగిలివది. కాని వేటికి నూతనరూపాలున్నా గిరి జనులు విల్లు విద్యలో ప్రగతి చూపుతున్నారు. దీనికి కారణం గిరిజన తాలలో యువులకి విల్లు వాడకం వుండుట. విల్లు విద్యలో ప్రగతిని గుర్తించి ప్రోత్సహించుటకు గ్రామీణ క్రీడా పోటీ లలో విల్లు పోటీలు జరపబడుచున్నవి. ఇటీవల జరిగిన ఆసియా కప్ విల్లు పోటీలలో నలు గురు మన గిరిజనులు పతకముల సాధించారు. వారు లింబారమ్, ప్యూంజల్ (రాజస్థాన్), డోర్టీ (హిమాచల్ ప్రదేశ్) లకు అధునిక విల్లు ఉపయోగం మొదలులో తెలియదు. బి.వి.పి.రాజ్ అనే 'సాయి' కోర్ వారు కర్ర విల్లుతో చూసిన ప్రతిభ గుర్తించి, ప్రత్యేక క్షిణ్ణ యిచ్చి కీచింగ్ (చైనా)లో విజయాలు సాధించినట్లు చూపాం దించారు. మన రాష్ట్రములో గిరిజన బాలురు కూడా జాతీయ స్థాయిలో ప్రతిభ చూపిన గారు పున్నారు. గిల్లు విద్య మన ప్రాచీన కళ. అధు నిక క్రీడా పోరాటం స్థాయి నుండి వరిదనం చేయగల క్రీడ.

-ముకరమ్

హాత్తుక్తులు విల్లు విద్య

ముల వరకూ ఇది అంతగా వృద్ధి చెందలేదు. 16వ శతాబ్దములో ఈ ఆటను ఆధునికం చేసి ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్ దేశాలు మంచి ప్రచారమును ఇచ్చాయి. ఇప్పుడు ఈ ఆటలో రష్యాది వైచేయిగా ఉన్నది. అక్కడ ఈ ఆటలో ప్రత్యేకించి కోచింగ్ సంస్థలు కూడా ఉన్నాయి. ఇద్దరు ఆడే చదరంగం పుట్టిన ఈ దేశంలోనే నలుగురూడే చదరంగం కూడా రూపొందడం విశేషం. ఇప్పుడిప్పుడే అభివృద్ధి పొందుతున్న ఈ క్రీడను విశేషముగా ప్రచారము చేసే నిమిత్తము కొందరు యువ క్రీడాకారులు కలిసి హైదరాబాదులో “గ్రోవెల్ అమర్స్ ఛెస్ అసోసియేషన్” (గాకా) పేరున ఒక రిజిస్టర్డ్ అసోసియేషన్ నెలకొల్పబడగాక పలు టోర్నమెంటులు కూడా నిర్వహించారు.

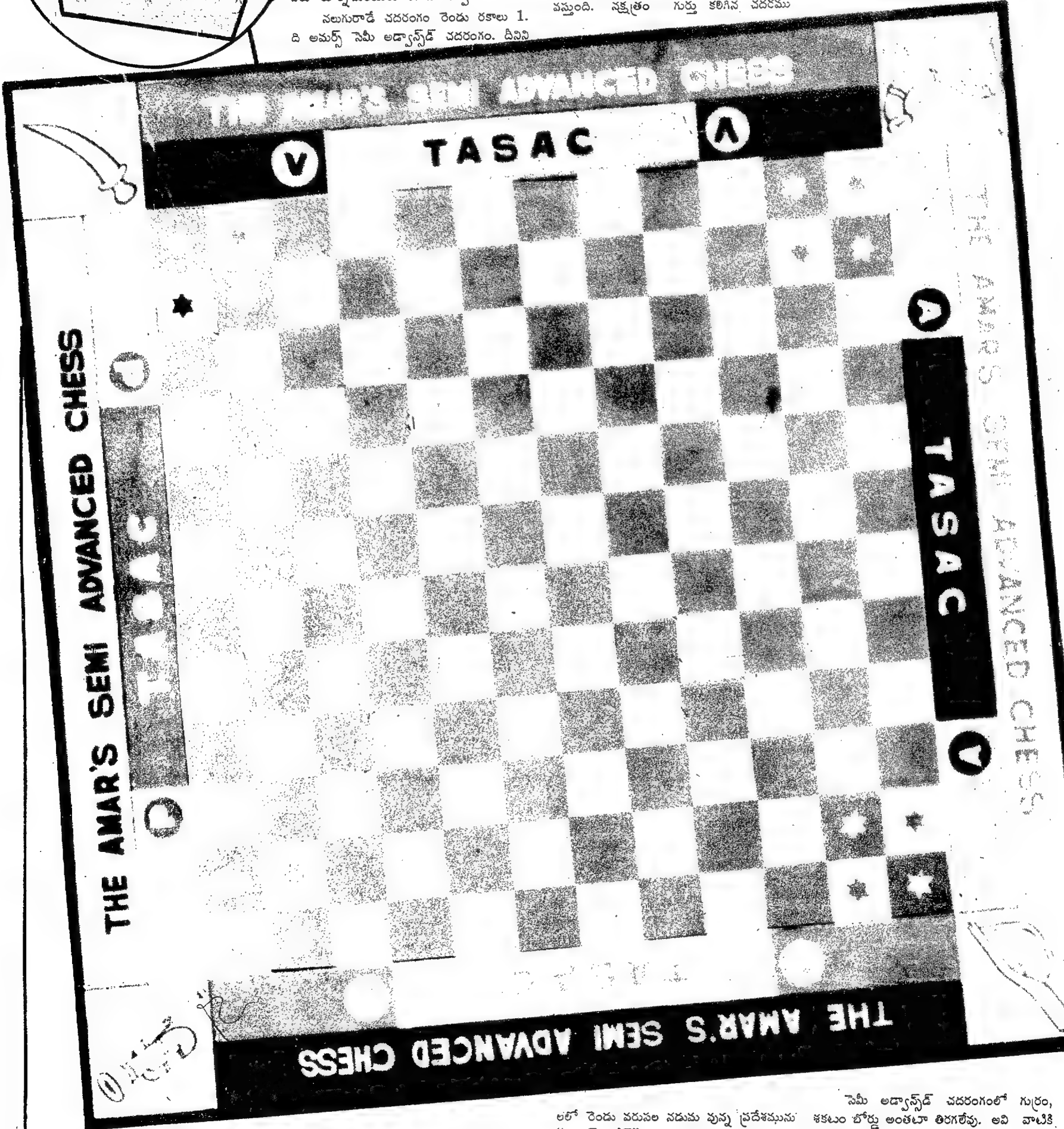
నలుగురూడే చదరంగం రెండు రకాలు 1. ది అమర్స్ సెమి అడ్వాన్స్డ్ చదరంగం. దీనిని

కులు వుంటారు. రాజుకు తప్ప మిగిలిన బలా లన్నింటికీ పాయింట్లు వుంటాయి. సైవికుడికి (పాన్) 1 పాయింటు, శకటం (బిషప్)కు 2 పాయింట్లు, గుర్రం (నైట్)కు 3 పాయింట్లు, ఏనుగు (రూక్)కు 4 పాయింట్లు, మంత్రి (క్విన్)కి 5 పాయింట్లు వుంటాయి.

ఈ రెండు రకాల చదరంగాల్లో పాన్ రన్నింగ్ పవర్ ను కలిగివుంటుంది. పాన్ తన స్థానం నుంచి కదిలి బేసి సంఖ్య గడిలో కాకుండా సరి సంఖ్య గడికి చేరినప్పుడు 1 ప్లస్ పాయింట్ వస్తుంది. అయితే పాన్ బ్లాక్ ఛోస్ లోకి వెళ్లి నప్పుడు రన్నింగ్ పవర్ వుండదు. మళ్ళీ బిగ్ స్క్వేర్ లోనికి వచ్చినప్పుడే రన్నింగ్ పవర్ వస్తుంది. నక్షత్రం గుర్తు కలిగిన చదరము

ఆ ఎత్తులో రాజును కట్టేయలేకపోతే పా చెప్పిన ఆటగాడికి 1 మెనస్ పాయింట్ వస్తుంది. రాజు ఒంటరి వాడైనప్పుడు “కింగ్ యాక్ ఫీల్డ్ మార్షల్” అంటారు. ఆ రాజు చంపే బలగా నికి మామూలుకన్నా రెట్టింపు ప్లస్ పాయింట్లు వస్తాయి.

అడ్వాన్స్డ్ చదరంగంలో “ఎల్ స్క్వేర్” “ఎస్ స్క్వేర్” “ప్లస్ స్క్వేర్” “స్ట్రాబుజీ స్క్వేర్” వున్నాయి. ఇవి వరుసగా గుర్రం, శకటం, ఏనుగు, మంత్రికి సంబంధించినవి. ఈ గళ్లలోకి సంబంధిత బలగం చేరితే దానిని చంప దానికి అదే రకం బలగాన్ని ఉపయోగించాలి దీనిని “వల్టరింగ్” అంటారు. అయితే ఈ గళ్ల లోని బలగాలను రాజు చంపగలడు.

మొదటకు పదును పెట్టే గొప్ప ఆట చదరంగం. తెలివి తేటలు పెంచే ఈ ఆటను భారతీయులు కనుగొనడం మనకు గర్వకారణం. ఈ చదరంగమును మొదట్లో “చతురంగం” అని పిలిచే వారు. చదరంగం క్రీడా రూపములో వున్న యుద్ధం, కనుక యుద్ధములో రథ, గజ, తురగ కాల్రాలములు అను చతురంగ బలములు వుంటాయి. కనుక పూర్వము చతురంగమనేవారు కాల క్రమేణా అది చదరంగంగా మారింది. 6వ శతాబ్దములో మన దేశములో పుట్టిన ఈ ఆట పర్షియా మీదుగా స్పెయిన్, ఇటలీలకు చేరింది. తరువాత 1000 సంవత్సర

క్లుప్తంగా (బస్) అంటారు. 2. ది అమర్స్ అడ్వాన్స్డ్ చదరంగం దీనిని (లాక్) అంటారు. ఈ రెండు చదరంగాల్లో ఒక్కోవరుసకు 12 గళ్ల చొప్పున 12 వరుసల్లో 144 గళ్లు వుంటాయి. సెమి అడ్వాన్స్డ్ చదరంగంలో గళ్లు సాలుగు రంగుల్లో అడ్వాన్స్డ్ చదరంగంలో గళ్లు రెండు రంగుల్లో వుంటాయి. రెండు చదరంగాలలోని గళ్లు ఈ రంగులలోనే ఉండాలన్న నిబంధన ఏదీ లేదు. ఏ రంగులోనైనా వుండవచ్చును. బస్ మరయు లాక్ లలో నలుగురు క్రీడాకారులకు నాలుగు రంగుల పావులుంటాయి. ఒక్కో బల గంలో రాజు, మంత్రి, రెండు ఏనుగులు, రెండు గుర్రాలు, రెండు శకటాలు, 8 మంది సైని

లలో రెండు వరుసల నడుమ వున్న ప్రదేశమును “బ్లాక్ ఛోస్” అంటారు.

బస్ మరయు లాక్ లలో ఒక రాజుకు ఒకేసారి రెండుపాలు చెప్పకూడదు. కానీ ఒక ఆటగాడు వేరు వేరు రాజులకు సంబంధించి రెండు లేక మూడు పాలు కూడా చెప్ప వచ్చును. రాజు ఒంటరి బలగంతో ఉంటే ఆ బలగాన్ని “అల్ నార్మల్ ఫోర్స్” అంటారు. ఏ ఆటగాడైనా ఆ బలగాన్ని చంపితే వెంటనే రాజును బంధించుకుండా వేసే ఒక్కో ఎత్తుకు 1 మెనస్ పాయింట్ వస్తుంది. అలాంటి ఎత్తును “స్ట్రాబుజీ” అంటారు. అల్ నార్మల్ ఫోర్స్ కోల్పోయిన రాజుకు ఏ ఆటగాడైనా పా చెప్పే

సెమి అడ్వాన్స్డ్ చదరంగంలో గుర్రం, శకటం రోడ్డు అంతటా తిరగలేవు. అవి వాటికి సంబంధించిన రంగులు వున్న గళ్లలోనే సంచ

రించగలవు. ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ అవి “క్రాస్ బెల్ట్ ను” దాటిపోలేవు.

సెమి మరయు అడ్వాన్స్డ్ చదరంగములలో స్వత్రము గుర్తు కలిగిన చదరములు వున్నాయి. వీటిని “హోల్ స్క్వేర్స్” (అసంపూర్ణ చదరములు) అంటారు. రాజు ఈ గళ్లల్లో వున్నప్పుడు ఆ రాజుకు పా చెప్పాలంటే రాజుకు, పా చెప్పే బలగానికి మధ్య హోల్ స్క్వేర్ వుండ కూడదు. ఈ స్థితిలో రాజు మూలన వున్న హోల్ స్క్వేర్ లో వున్నప్పుడు బలగము అతి దగ్గరి చదరము అనగా ప్రక్కన హోల్ స్క్వేర్

లోనికి వెళ్లి షా చెప్పవలసి వుంటుంది. అంటే ఇటువంటి పరిస్థితులలో వెనుక వేరొక బలగము లేకుండా ఒంటరి బలముతో షా చెప్పడం సాధ్య పడదు. అలాగే బలగము హోల్స్మీర్ లో వున్నప్పుడు రాజు ఫుల్ స్మీర్ లో వుండి నడుమ హోల్ స్మీర్ వున్నప్పుడు కూడా ఆ బలగముతో రాజుకు షా చెప్పటకు వీలుపడదు. రాజు "స్మీర్ టూర్" చేసినప్పుడు అతనిని "సూపర్ కింగ్" అంటారు. ఆ దశలో

అతడు బాణముగుర్తులు వున్న బాటలో తనకలిగి ముఖముగా వున్న రాజుకు ఆ రాజు నార్మల్ కింగ్ అయినప్పుడు మాత్రమే ఎంత దూరమునుంచైనా సరే షా చెప్పే శక్తిని కలిగివుంటాడు. సెమీ మరియు అడ్వాన్స్డ్ చదరంగము లలో బలగముల కదలికలు మామూలుగా ఇద్దరు ఆడే చదరంగములోని కదలికలవలెనే వుంటాయి. అయితే పాన్ మాత్రం రెండు గళ్లు ముందుకు వెళ్లుటకు వీలులేదు. ఒక్క గడి మాత్రమే

ముందుకు వెళ్లగలుగుతుంది. అలాగే ప్రారంభపు గడిలో వున్న చివరి పాన్ మూలన వున్న పాన్ ను చంపలేదు. అది ఒక గడి ముందుకు జరిగిన తరువాత మాత్రమే దానికి చంపుడు శక్తి వస్తుంది.

సెమీ మరియు అడ్వాన్స్డ్ చదరంగము లలో క్రీడాకారులకు స్థాన మార్చికలు వుంటాయి. అవి ఎ, వి, పి, సి లు ముందుగా ఆటను "ఎ" స్థానములో వున్న క్రీడాకారుడు ప్రారంభిస్తాడు. ఆ తరువాత అతనికి కుడి వైపున "వి" స్థానములో వున్న క్రీడాకారుడు ఆడతాడు. ఆ తరువాత "పి" "సి"లు తమ ఆటను ప్రారంభిస్తారు.

సెమీ మరియు అడ్వాన్స్డ్ చదరంగములలో ఏ క్రీడాకారుడైతే ముందుగా "షా" చెబుతాడో ఆ క్రీడాకారుడు గెలుస్తాడు. ఆట అయిపోతుంది. ఆటను క్రీడాకారుడు పోతోనైనా గెలువవచ్చు లేదా పాయింట్లతోనైనా గెలువవచ్చు. పాయింట్లతో గెలువాలంటే క్రీడాకారునికి 80 పాయింట్లు రావాలి వుంటుంది.

క్రీడాకారుల పాయింట్లు రెండు రకాలు 1. ప్లస్ పాయింట్లు 2. మైనస్ పాయింట్లు శత్రువు బలగమును చంపినప్పుడు ప్లస్ పాయింట్లు వస్తాయి. అలాగే "అవార్డ్ ఆఫ్ రూల్స్" "రస్సింగ్ వరల్" "క్లాక్ వర్ల్"ల ద్వారా కూడా ప్లస్ పాయింట్లు వస్తాయి. "ఫోల్ షా" టచింగ్ పనిష్మెంట్ "విల్ ఫుల్ కమిట్ మెంట్"ల ద్వారా మైనస్ పాయింట్లు వస్తాయి.

సెమీ మరియు అడ్వాన్స్డ్ చదరంగము లలో మొత్తం 600 దాకా సాంకేతిక పదములు వున్నాయి. ఈ చదరంగముల నియమ నిబంధనలు "రైటర్ కేస్" అనే సాంకేతిక పదముతో వ్యవహరించబడతాయి.

చదరంగం భారతదేశములో జన్మించినా బ్రిటీష్ రాజనీతికి ప్రాణం పోసింది.

రవి అస్తమించని బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యానికి చదరంగం ఊపిరులందిస్తే దానిని కనిపెట్టిన భారతదేశం మాత్రం భారతీయుల నిర్లక్ష్యముతో శతాబ్దాల తరబడి ఇంగ్లండ్ దాస్యం చేసింది. అందుకే అంటారు కాబోలు!!

కాలం కలకాలం విచిత్రాల కాలవాలం.

చివరి పేజీలో

THE AMAR'S ADVANCED CHESS

C T A A C

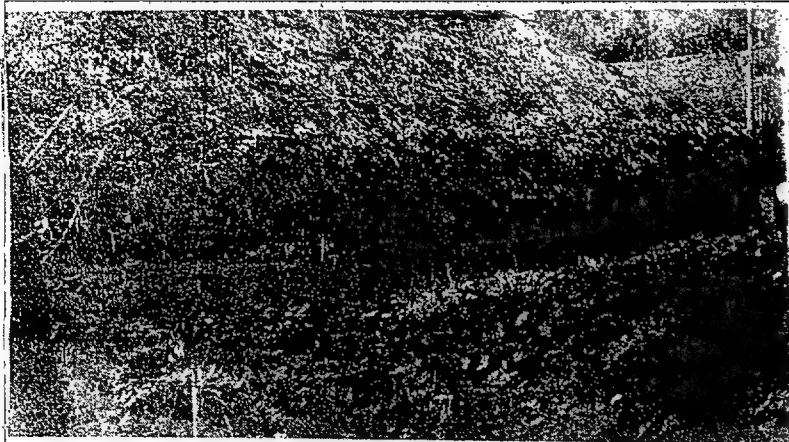
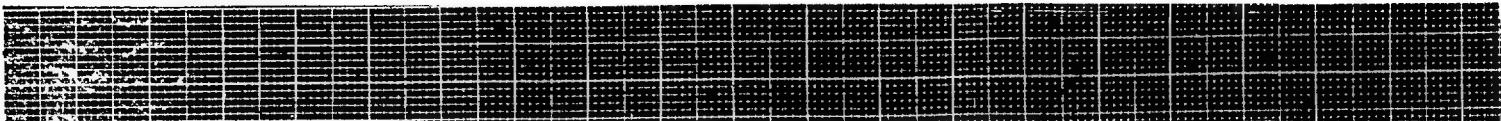
THE AMAR'S ADVANCED CHESS

THE AMAR'S ADVANCED CHESS

V G A A V

THE AMAR'S ADVANCED CHESS

కమనీయమైన కోడిగుడ్డ కథ

మోస్కోలో అత్యంత స్వల్ప ధరతో, అందరికీ అందుబాటుయి, పౌష్టికాహారంగా నిలిచిన కోడిగుడ్డు ఈనాడు అన్నిచోట్లా లభ్యమవుతూనే వున్నాయి. నాగులవదిలి పర్వదినాల సందర్భంలోనూ, మాంసాహారాన్ని కోరుకునే మానవ జిహ్వా వాపల్యంలోనూ ఈ కోడిగుడ్డు ప్రముఖ స్థానాన్ని ఆక్రమించుకున్నాయి. ఆమెల్లుగా, ఉక్కుచుగా, ప్రేగా, తదితర భాగాలుగా వండింపబడి, ప్రతిచోటా వివిధ రకాలుగా కోడిగుడ్డతో వండించబడిన వంటకాలు మానవునికి తృప్తిని, జిహ్వాదీని అందిస్తున్నాయి.

అయితే, మానవుడు ఉపయోగిస్తున్న ఈ కోడి గుడ్డు నాలుకోళ్లు (ఇండ్లలో పెంచుకునేవి) గుడ్డకన్న పౌల్ట్రీలో లభ్యమయినచే ఎక్కువ ఉపయోగిస్తున్నారనడంలో సందేహంలేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 40 శాతం ఈ గుడ్డ దిగుమతికి పౌల్ట్రీలు వెలకొల్పబడుతున్నాయి. దళారీలు నుండి హెచ్చు ధరకు అమ్మకుండా నిర్దిష్టధర నిర్ణయించి, దినపత్రికల ద్వారా వార్తా ప్రసారాల ద్వారా పౌల్ట్రీ గుడ్డ ధరను ఏరోజాకారోజు నేషనల్ కో ఆర్డినేషన్ కమిటీ తెలియజేస్తుంటుంది. ఆకారణంగా నిర్దిష్ట ధరకే అమ్మిపోతూ ఒకే రీతిలో ఈ కోడిగుడ్డు అమ్ముడవుతున్నాయి.

కోడిగుడ్డ దిగుబడికి పౌల్ట్రీలలో ఒక్కొక్క కోడికి రెండు చదరపు అడుగుల (ఇవి ఎక్కింద పెరుగుతున్న కోళ్లకే ఈ స్థల పరిమితం) కేన్ సిస్టమ్ కోడికి నాలుగు చదరపు అంగుళాలు విస్తీర్ణంలో యివి సందరిస్తుంటాయి.

కోడి పిల్లలు గురించి పేరెంట్ స్టాక్సును, కోడిపిల్లలను పూనాకు చెందిన వెంకటేశ్వరా హోదరీస్ నుండి దిగుబడిచేసుకుంటారు. ఇవి షేవర్, హైసెస్, హైలెస్, కీఫ్లెస్, పూనాపిరి యల్లోగా పిలవబడుతూ ఆయా రకాల పిల్లలుగాని స్పెర్మా (ఇండియాన్) సప్లయ్ చేసే పుంజాలను గాని, పూనానుండి రప్పించుకొని ఇతర పౌల్ట్రీలకు సప్లయ్ చేస్తుంటారు. విశాఖపట్టణం - విజయవాడ-హైదరాబాదుకు చెందిన శ్రీనివాసహోదరీస్ సంస్థల నుండి ఈబర్డ్స్ను, పుంజాలను పౌల్ట్రీలవారు రప్పించుకుంటారు.

డీవీలిబర్ (క్రింద పెరుగుచున్న పిల్లలు) ఒక షేడ్ లో 1200 వరకు ఉంటాయి. కేన్ సిస్టమ్ లో 3000 వరకు పెరుగుతుంటాయి. కేన్ సిస్టమ్ లో ఒక రోజుకి 130 రూపాయలు, డీవీలిబర్ లో వెయ్యి కోళ్లకు 50 లేక 60 రూపాయలు చొప్పున ఖర్చు ఉంటుంది.

పది పెట్టలకు ఒక పుంజు ద్వారా స్పర్డ్ (ఇండియాన్) ఇంజక్షన్ ద్వారా లిసి, ఆస్పెర్మిన్

పెట్టలకు ఇంజక్షన్ చేయడంవలన, ఆ పెట్టలు గుడ్డను పెడుతుంటాయి. రెండు వెలల పిల్లలకు-చిక్ మెన్, 6 వెలలకు గ్రోయిర్ మేత, ఆ తర్వాత నుండి మినమమ్ డైట్ ఆహారంగా ఉంటుంది.

ఇంట్లో పెరిగిన నాలు కోళ్లలా ధాన్యం, నూకలు, తప్పుడు, ఇత్యాదివి వివిధరీతి అవతినపు ఈ పౌల్ట్రీ కోళ్లు.

చేప, మొక్కజొన్న, తప్పుడు, నూకలు, వేరుశనగపండి, గుల్లనున్నం, విటమిన్స్ తో ఆయా శాతాల ప్రకారం కలిపి పౌల్ట్రీ కోళ్ల మేత తయారుచేస్తారు. హిందూస్తాన్ లివర్స్ గాడెత్, సేరిస్, ఇండిలివర్ వంటి సంస్థలు ఈకోళ్లమే తమ తయారుచేస్తారు. అయితే, కోళ్ల పెంపకం గల వారికి ఈ కంపెనీ పేర్లు ఎక్కువగా తెలియదు. ఉత్తరాంధ్ర స్టాయిల్ రాజ్ కమల్ సంస్థ మేత వాడుకలో ఉంది. ఈ రాజ్ కమల్ సంస్థ తయారీ మేత విశాఖజిల్లా అనకాపల్లిలో ఉంది.

బి. వి. 300 బేబ్ గాక్ పేరుతో బర్డ్స్ను పౌల్ట్రీలకు వంపిస్తుంటారు. ఇవి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత కలిగి వుంటాయి. ఒక్క రోజు పిల్ల ఖరీదు 8-50 పై. ఉంటుంది. వైట్, టింట్ కలర్స్ లో యివి లభ్యమవుతాయి. ప్రతి వెయ్యి బర్డ్స్కు 8,500 రూపాయలు వెచ్చించవలసి ఉంటుంది.

కోళ్ల పౌల్ట్రీ వారికి యివి లాభాల ద్వారా డ్రైయిన్స్ ద్వారా దూరప్రాంతాలకు విమానాల ద్వారా సరఫరా అవుతుంటాయి.

మాంసాహారాలకు బ్రాయిలర్ కోళ్లు ఉపయోగం ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఫారంకోళ్లు 60 రోజులకు 2 కే. జీల బరువుంటుంది.

ఎడుగుదల ప్రకారం పౌల్ట్రీలో రైటింగ్ సిస్టమ్ మారుతూ ఉంటుంది. ఒక రోజులో అరగంట నుండి చివరకు 10గంటలవరకు విద్యుద్దీపకాంతి అవసరమై ఉండాలి.

పౌల్ట్రీలలో ఉదయం సమయములో 6 నుండి 7 గంటలలో కోళ్లకు మేత పెడతారు. ఆ తర్వాత పిల్లు పెట్టి, అపుతారు. పౌల్ట్రీని శుభ్రపరుస్తుండాలి. ఉదయం 11 గంటలనుండి ఎగ్ కలెక్షన్ (కోడిగుడ్డు ఏరుట) కార్యక్రమం ప్రారంభిస్తారు. మరల మధ్యాహ్నం 2 గంటలు, లేదా 3గంటల ప్రాంతంలో కోళ్లకు మేత పెట్టాలి. మరల వాటర్ వాటికి సప్లయ్ చేయాలి. విధిగా పౌల్ట్రీ ఫ్లం క్లీన్ చేయాలి.

వర్షసాధారణంగా కోళ్లనుండి గుడ్డ మొదటి స్టేజీలో 90 శాతంతో ప్రారంభించబడి చివరకు 75 శాతం వరకు వస్తాయి. ఆ తర్వాత అవి మాంసాహార అమ్మకానికి సిద్ధపడతాయనే చెప్పాలి.

పౌష్టికాహారంగా పేరొందిన ఈ గుడ్డను వందల లెక్కన వివియోగదారులకు అమ్ముతారు. ప్రైవేట్ వ్యాపారమైన, పెట్టుబడి హెచ్చుగా ఉంటుంది. పౌల్ట్రీలనుండి గుడ్డను కొని బజారులో పది పైసలు ఐదు పైసలు లాభాలు ఒక్కొక్క గుడ్డుపై వేసుకొని అమ్ముతూ జీవిస్తుంటారు.

కోడిగుడ్డు ప్రస్తుతం ప్రతిచోటా లభ్యమవుతూనే వుంది. హోటల్స్ లోను, ఇంట్లోను ఈ వివియోగం విత్యం జరుగుతూనే ఉంది. అతి స్వల్పఖర్చుతో పౌష్టికమైన విటమిన్లు గలిగిన గుడ్డులో మాంసాహార ఖర్చును అధికమించక చేసుకునే వారెంతో మంది ఉన్నారు.

నిరుద్యోగ భృతికి ప్రభుత్వం ఈ పౌల్ట్రీలను వెలకొల్పించి చేదోడుగా నిలుస్తుంది. తద్వారా వర్తకులు కాస్తా కూస్తా లాభాలు పొందుతునే వున్నారు. గుడ్డను కలెక్షన్ చేసేవారు, పౌల్ట్రీను క్లీన్ చేసేవారు మేతపెట్టేవారు, కరెంట్ సప్లయ్ గమనించేవారు ఈ విడతలుగా కొందరు జీవితాలు సాగిస్తూ జీతాన్ని పొందుతున్నారు.

నేటి పరిస్థితుల్లో నిరుద్యోగం ఒక్కొక్క నమగ్నా తయారయిందనే చెప్పాలి. కేవలం ఉద్యోగంపైనే ఆధారపడక ప్రభుత్వ ఋణాలకు సఫలీకృతం చూపిస్తూ తాము బ్రతుకుతూ ఆధారపడి పదిమందిని బ్రతికించే వారికి ఈ కోళ్ల పౌల్ట్రీ ఉదారంగా చెప్పకోవచ్చు.

అనునిత్యం అందరికీ చేరువయిన రేటులో వదిరకాలుగా పనికివచ్చు కోడిగుడ్డు దిగుబడి ముమ్మందు జీవనభృతికి చేరువగా నిలిచిపోగలదనే ఆశ చినాటికి నిరాశ కాదనే ఆశిద్దాం.

టి. యస్.

అనంద్

హేళిమా హేళిమా - అవి పిల్లలు మొదలు ముగిసిన వరకు చేస్తున్న వామనపురణ నమస్కరణ మోషన్ ఉంది. చివరభాగంలో కొండల నడుమ వెళ్ళుతున్న వాళ్ళ గోతుల భయ వడి వక్రాలు గూడు వీడుకున్నాయి. జంతువులు ఆహారం కోసం అల్లాడిపోయి బయటకు రాతేకపోతున్నాయి. ఆ వచ్చని ప్రదేశాలనుంచి వెళుతున్న ఆ జన ప్రవాహం ఎక్కడకంటే? అదే మహా వృతమైన మహేంద్రగిరిపై!

మనిషివన్నవాడు మహేంద్రం చూడాలి ఇది నామూలకాదు. అక్కడి ప్రజల హేళిమాలు. వచ్చని పందిళ్ళలా కనిపించే చిక్కని చెట్లతోమ, లోతైన లోయలతోమ అమూల్యమైన డివడ మూలికలతో కూడిన మనోహర ఆధ్యాత్మిక చరిత్రగల చక్కని ప్రదేశము ఈ మహేంద్ర గిరి.

ఆంధ్ర, ఒరిస్సా రాష్ట్రాల పరిపాక్షంలో శ్రీకాకుళం జిల్లా మందసా మండలానికి సుమారు 30 కి.మీ. దూరంలో తూర్పు కము మల్లో దట్టమైన అడవులతో సుమారు 5000 అడుగుల ఎత్తులో ఉన్న పర్వతమే మహేంద్రగిరి.

భక్తులు కాలినడకతో మణిలు చేసుకొని కొండపైకి చేరేసరికి వారికప్పుడు ఇట్టే మరిపించే సుందరమైన ప్రకృతి వాళ్ళ కనులకు నవనైన విందుచేస్తుంది. ఈ పర్వతంపై పొండపులు అరణ్యవాసంపే ఆలయాలు ప్రతిష్ఠించి సొరంగ మార్గం గుండా వెళ్లిపోయారని ఉహ. ఇందుకు నిదర్శనంగా పంచపొండపుల కుంతిదేవి ఆలయాలు ఉన్నాయి. పొండపులు పేరులుగల ఈ ఆలయాలలో లింగాల ప్రతిష్ఠ జరిగింది. ఈ క్షేత్రాన్ని దర్శించడానికి శివరాత్రినాడు రెండు రాష్ట్రాల నుంచి వేలాది భక్తులు అనేక వ్యయప్రయాసలకు ఓర్చి చేరుకొంటారు.

దర్శించే ప్రదేశాలు

కుంతి కోవిల :- భక్తులు ముందుగా చేరుకొనేది కుంతిదేవి ఆలయం. ఈ గుడి రెండు కొండల మధ్య ప్రాంతములో ఉంది. ముఖ ద్వారం వశిష్ఠమణిగా కలిగియున్నది. దక్షిణబాగాన విష్ణుశక్యరూపు, తూర్పుబాగాన కుమారస్వామి, ఉత్తరబాగాన పార్వతిదేవి విగ్రహాలు ఆలయానికి వెలుపల భాగంలో అమర్చబడి ఉన్నాయి. ఈ గుడికి ఎదురుగా ఒక (బావి) కనిపిస్తుంది. యాత్రికులు ఆ నీటిని ఉపయోగించుకొంటారు.

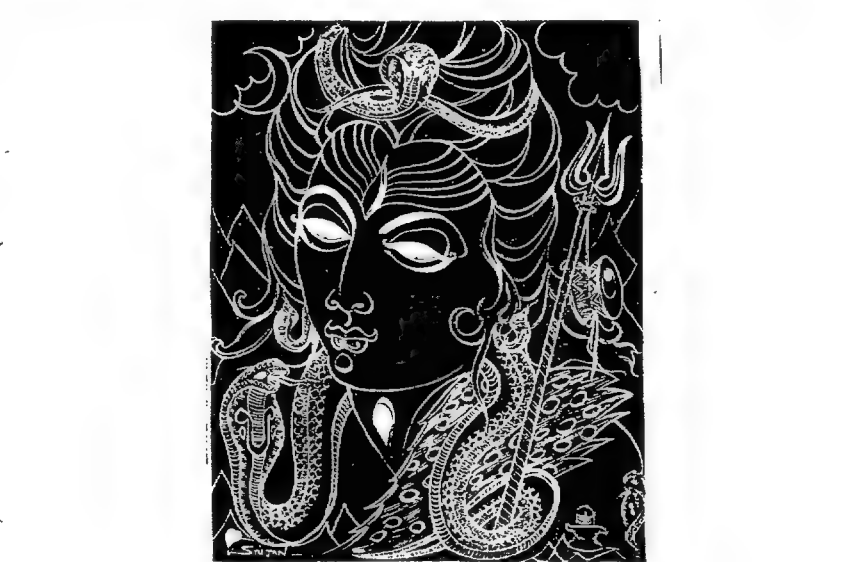
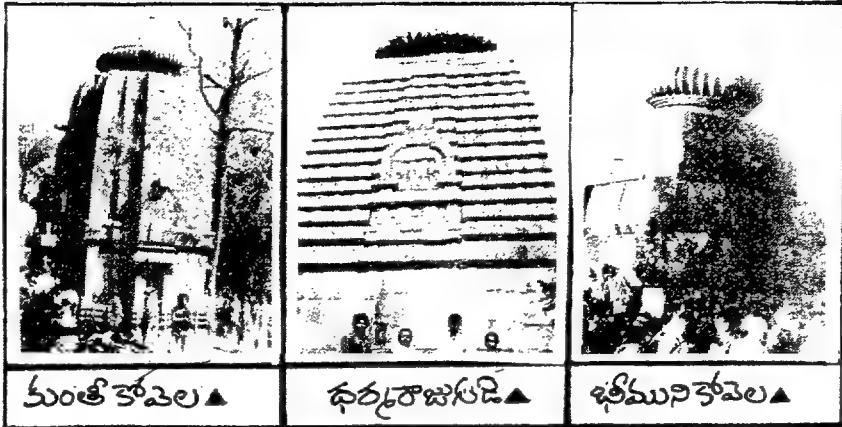
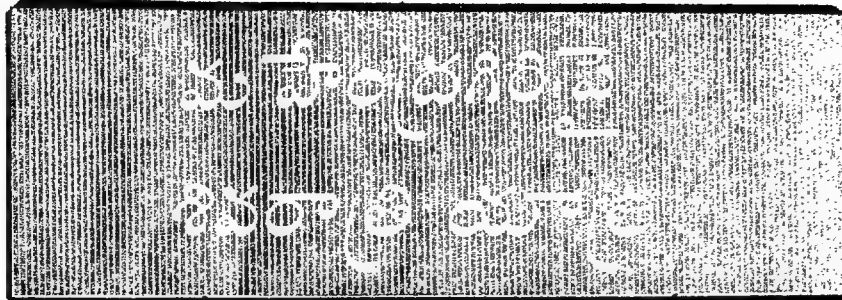
అంత ఎత్తులో నున్నా! అని కొందరు ఆశ్చర్యపోతారు.

ధర్మరాజు గుడి :- కుంతి కోవిల ఉత్తర వెళ్ళుకు ఒక చిన్న కొండ ఉంది. ఆ కొండపైన ఒక కిలోమీటరు దూరం వడిస్తే ఒక విశాలమైన ప్రదేశము కనిపిస్తుంది. ఆ ప్రాంతములో చాలా భాగం రాతితో కప్పబడి ఉంటుంది. ఆ ప్రాంతములో ధర్మరాజు ఆలయం ఉంది. ఈ ఆలయము ధర్మరాజు పేరుమీదే ఉంటుంది. ఈ ఆలయం కుంతి ఆలయానికింటే పెద్దది. గుడికొద్దిగా భూమిలోని దిగ్బలులు కనిపిస్తుంది. భక్తులు దర్శించాలంటే రెండు మెట్లు భూమిలోకి దిగి అచ్చట వెడల్పుగా పొట్టిగా కప్పించే లింగాన్ని దర్శించాలి. ఈ ఆలయాన్ని అక్కడి ప్రజలు 'యుద్ధిష్ఠిర' ఆలయంగా పిలుచుకొంటారు. ఈ ధర్మరాజు ఆలయము పెద్దదిగా వెడల్పుగా ఉండి మెట్లు మాదిరిగా రాతి నలకలంతా అమర్చబడి ఉంటాయి.

ధర్మరాజు ఆలయానికి కుడి ప్రక్కగా ఒక చిన్న ఆలయం ఉంది. ఈ ఆలయం చిన్న పూరి గుడిసెలా రాళ్ళు పేర్చి ఉంటుంది. ఇది నహదేవుని ఆలయముగా భావించి తూర్పు దిశగా ఉండి లోపల పానపట్టంతో లింగం కలిగి ఉంటుంది. ధర్మరాజు ఆలయానికి ఎదురుగా కొద్ది దూరంలో సహదేవుని ఆలయం లాగువే నకులి, ద్రౌపది ఆలయాలు ఉన్నవి. ఇవి కూడా ముఖద్వారం తూర్పు దిశన ఉన్నాయి.

భీముని కోవిల :- ధర్మరాజు ఆలయానికి ఎదురుగా పశ్చిమ దిశవైపు వాలుగు కొండ శిఖలు కనిపిస్తాయి. ఈ వాలుగు శిఖలలో మధ్య రెండు శిఖలపైన భీమార్జున కోవెలు కనిపిస్తాయి.

భీముని కోవిల కుంతి, యుద్ధిష్ఠిర కోవెలల కంటే చిన్నదిగా ఉంది. విరూపాక్షంలో భిన్నంగా ఉంటుంది. ఈ కోవిల 5 పెద్దరాళ్ళతో కట్ట

▲లిప్తం: వ్రజ్జన.పి

బడిందంటారు. కాని క్రింద మూడు రాళ్ళ మధ్య వగుళ్ళు ఏర్పడినట్లు కనిపిస్తుంది. వాళ్ళ నరాయి, ఒకే రాయి పైరాయి. శిఖరం గుండ్రంగా చెక్కబడి ఉంటుంది. ఈ కోవిల ముఖ ద్వారం తూర్పు దిశకు కలిగియుండి పశ్చిమవైపు ఒక యిరుకు విష్ణుమణి ద్వారా ఉంటుంది. ఈ ద్వారంనుండి ఎంతటి లావుగల వారైనా వచ్చేస్తారు. ఇది దేముని మహత్తు అని అచ్చటి ప్రజల నమ్మకం. కాని కొందరు పోలీసులు నహ యంతో ఇవతలకు లాగబడుతుంటారు.

భీమాలయానికి కుడి ప్రక్కగా ఇంకొక శిఖ ఉన్నది. దానిపై ఆలయం లేదు కాని కొన్ని ఆదారాలున్నాయి. రాళ్ళు పేర్చి నలుపలకల దిమ్మల కనిపిస్తుంది. ఇక్కడ అర్జునుడు శట్టవేది ఉపయోగించే స్థలమని కొందరంటే భీముడు ఇక్కడ గడమ ఉంచే స్థలమని, అందుకే దీనిని 'గదాధరి' అంటారని కొందరంటారు. ఆ ప్రక్కగా చిందరవందరగా రాళ్ళు కనిపిస్తాయి. పెద్దబండరాళ్ళు ఒకదానికపై ఒకటి వడి ఉన్నాయి. ఇందులో భక్తులు దూరి వేరొక ప్రదేశంగుండా వెలుపలకు వస్తారు.

కుంతిదేవి పొండపులు ఈ మహేంద్ర గిరిపై ఆలయాలను ప్రతిష్ఠ చేసిన తర్వాత మార్గం గుండా వెళ్లివారని, ఇదే సొరంగమార్గమని భక్తులు అభిప్రాయం.

చారిత్రకుల విశ్లేషణ :- ఈ దేవాలయాలు అతి పురాతనమైనవని చెప్పడానికి కొన్ని సాక్ష్యాధారాలు కనిపించాయి. ప్రస్తుతం ఈ మహేంద్ర గిరిపై ఉన్న ఈ మూడు దేవాలయాలు విరూపాక్షాన్ని బట్టి కొంత భేదం కనిపిస్తుంది. అందుచే ఒకే కాలములో ఒకే రాజు కట్టినవి కాదని మూడు రాజు వంశాలు విర్మించినవని చెప్పవచ్చు.

హస్తీవర్మ ఉర్దాశాసనంలో క్రీ.శ. 577 సంవత్సరములో గోకిర్లేశ్వరస్వామి గురించి వ్రాయబడింది. ఈ శాసనధారంగా ఈ క్షేత్రం

క్రీ.శ. 6వ శతాబ్ది ముందే వెలుగులోనికి వచ్చిందని నిర్ణయించవచ్చు. కలింగ రాజ్యాన్ని పాలించిన 'గంగ' వంశ రాజులు గోకిర్లేశ్వరుని భక్తులు మహేంద్ర గిరిపై ఉన్న ధర్మరాజు గుడి విరూపాక్ష కైలికి, శ్రీముఖలింగ ఆలయాలకు పోలికలు ఎక్కువగా ఉన్నందున ఈ ధర్మరాజు ఆలయాన్ని క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దిలో గంగ వంశపు రాజులచే నిర్మించబడి ఉండవచ్చు నంటున్నారు.

మూడవ రాళ్ళు చెక్కి మోపుచేసి సున్నము లేకుండా కట్టు విరూపాక్షకైలి క్రీ.శ. 10 నుంచి

12వ శతాబ్దిలో తూర్పు చాళుక్యుల కాలంలో వెలుగొందింది. మహేంద్ర గిరిపై సున్న భీమాలయం చాళుక్యులచే నిర్మించబడిన చిక్కవోలు ఆలయాలను పోలి ఉండుటచేతనూ భీమాలయం చాళుక్యులచే నిర్మించబడినదని భావించవచ్చునంటారు.

క్రీ.శ. 1455 నం.లో కలకమున పాలించిన గజపతుల కాలంలో ఓడ్రశిల్పం (ఉత్కళ) అభివృద్ధి పొందినది. పోతేశ్వర ఆలయం వీరిచే నిర్మించబడినట్లు అక్కడగల శిలాశాసనం వెల్లడిస్తోంది. కుంతి ఆలయం కూడా ఓడ్ర శిల్పమును పోలి యుండుటచే ఈ ఆలయాన్ని కూడా వీరిచే నిర్మించబడి యుండవచ్చునంటారు.

విశేషాలు :- మహేంద్ర గిరిపై ఉన్న పొండపుల ఆలయాలు నాటి చరిత్రకు నేటి భక్తికి నిదర్శనాలు. ఎన్నో ఒడిదుడుకులకు ఓర్చి దైవ నన్నిధికోసం భక్తుల నడక శ్రమ గిరిపైకి చేరుకోగానే ఎంతో ఆనందాన్ని కలిగిన అనుభూతి పొందుతారు. ఈ కొండపైనుంచి చూస్తే, చెరువులు, ఏరులు, నీటి వాగులు, గిరిజన గ్రామాలు అల్లాసులోని చిత్రవలూలుగా కనిపిస్తాయి. రాత్రి చూస్తే కనుచూపు మేరలో వట్టణాలు విద్యుచ్ఛక్తి దీపాలు వింతకాంతలతో కనిపిస్తాయి. ఇక్కడ నుంచి విశాఖవట్టణం, పర్లాకిమిడి, బరంపురం వట్టణాల లైట్లు కనిపిస్తుంటాయి. ఇంకొక ముఖ్య ఆకర్షణ విమిలంట్ల సూర్యోదయం శోభాయమానంగా ఉంటుంది. సూర్యుడు మనకంటే క్రిందుగా మధ్యప్రదేశంనుంచి నెలవంక మాదిరిగా కనిపించి అలా అలా పెద్దదవుతూ సింధూర కాంతిని వెదజల్లుతాడు. మనకు దగ్గరగా ఉన్నట్లు అనిపిస్తాడు. తూర్పు ప్రదేశంలో వేలాడుతున్నట్లు అనిపిస్తాడు. ఇచ్చటి భక్తులు ఈ సూర్యోదయానికి వేచి యుంటారు. సూర్యునిబింబం అంచు కనిపించగానే భీముని కొండపై నుండి అధిక సంఖ్యలో భక్తులు, పిల్లలు కొబ్బరికాయలు, నూలుపోగుల విసిరి సూర్యస్వాక్షాత్కారమైపట్టు ఆ దేవునికి మనసారా మొక్కుకుంటారు. నిజంగా అది దివ్యదర్శనమనిపిస్తుంది.

మహేంద్ర గిరిపై మూడు రోజులుగా యాత్ర కొనసాగుతుంది. ఆ దేవాలయాలలో అచ్చట ఉండే కొండ తెగలే పూజారులుగా వ్యవహరిస్తారు. రాత్రి వన్నెండు గంటల ప్రాంతంలో ఈ తెగలు గానాభజనతో వాల్వాన్ని చేస్తూ దేవునికి నైవేద్యం సమర్పిస్తారు. అచ్చట భక్తులకు ధక్షక చర్యలుగా ఒరిస్సా ప్రభుత్వం పోలీసు సిబ్బందిని విరూపాక్షు చేసింది.

శివరాత్రి మూడు రోజులు జరిగే ఈ యాత్ర పర్యాటక యాత్రగా భక్తి యాత్రగా భక్తుల మనస్సులో చెరిగిపోని అనుభూతిగా చోటు చేసుకుంటుంది.

-ఎల్. సత్యానందం

**కొండలమీద
వల్లగా ఉంటుందా?**

వాతావరణంలో మూడు సొరలుంటాయి. భూమికి దగ్గరలో ఉన్న ట్రోపో అవరణం భూమి మీద వివశించే మానవ, వృక్ష, జంతు మొదలైన జీవరాసులకు అతి ముఖ్యమైంది. మేఘాలు అవసౌతం చెందడానికి కూడా ఇదే ప్రధానమైంది. ఇది దాదాపు హిమాలయ పర్వతాల ఎత్తువరకు వ్యాపించి ఉంది. ఈ పోలో పైకి పోయిన కొండీ గాలి సాంధ్రత తగ్గుటతో పాటు ఉష్ణోగ్రత కూడా తగ్గుముఖం పడుతుంది. ఇది ప్రతి 330 అడుగులకు 1డిగ్రీ ఫారెన్ హీట్ లేదా ప్రతి 1000 మీటర్లకు 6.4 డిగ్రీ సెంటిగ్రేడు ఉష్ణోగ్రత తగ్గుతుంది. కాబట్టి కొండల ఎత్తున బట్టి ఆ ప్రాంతాన్ని చల్లదనం అధారపడి ఉంటుంది. కానీ కొండల మీదవైనా వరే ఎండతో తిరిగితే వడగొడుతుంది.

**సముద్రపునీటిలో
తడిపినగుడ్డ త్వరగా ఆరదు
ఎందువల్ల?**

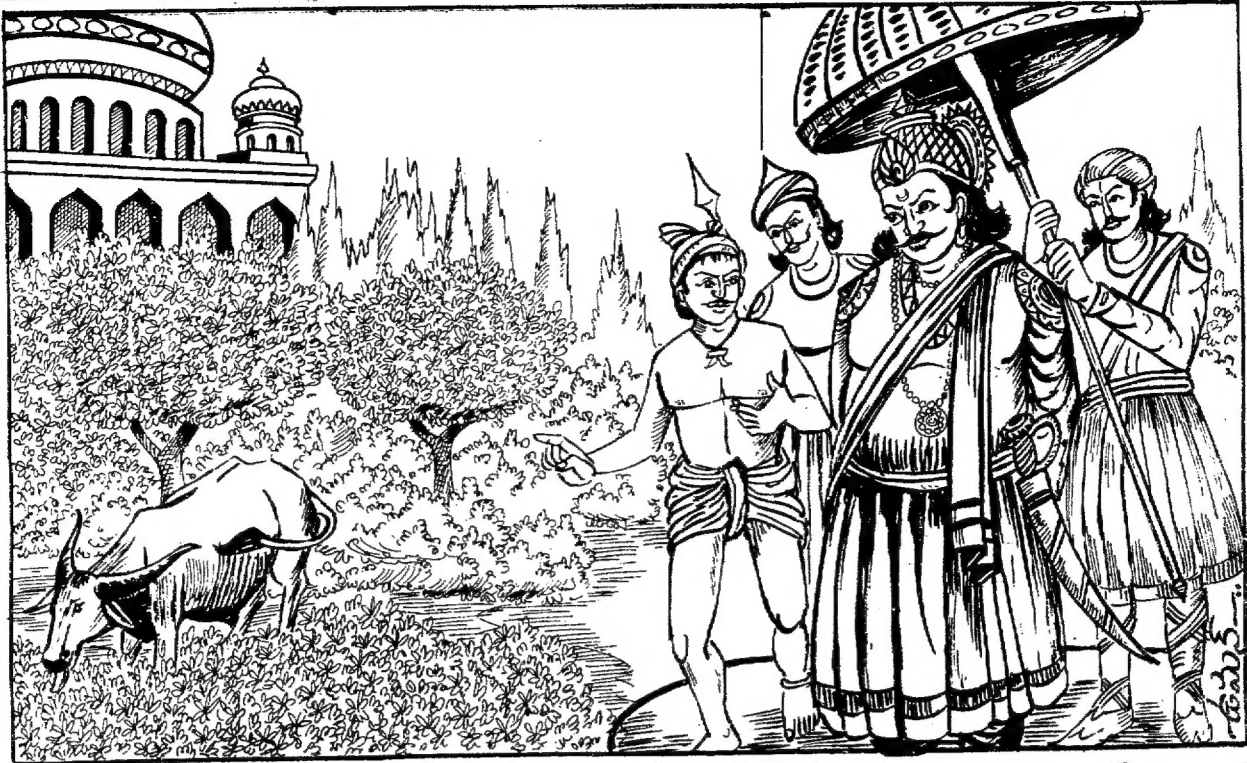
మంచినీటిలో తడిపిన గుడ్డ ఆరినంత త్వరగా సముద్రపు నీటిలో తడిపిన గుడ్డ ఆరదు. మంచి నీటిని వేడిచేస్తే 100 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రత వద్ద ఆ నీరు మరిగి ఆవిరిగా మారిపోతుంది. కానీ అదే ఉష్ణోగ్రత వద్ద సముద్రపు నీరు అసలు మరిగదు. ఈ రీతిలోనే తడిపిన గుడ్డలోని నీటితడి తక్కువ ఉష్ణోగ్రత వద్ద కూడా కంటికి కనిపించకుండా ఆవిరి అవుతుంది. క్రమంగా ఆ గుడ్డ పొడిగా మారుతుంది. వాతావరణంలో ఉండే ఉష్ణోగ్రత సహజంగా మంచినీరు మరిగే ఉష్ణోగ్రతకు దగ్గరగా ఉంటుంది.

కాబట్టి మంచి నీటిలో తడిపిన గుడ్డ కంటే సముద్రపు నీటిలో తడిపిన గుడ్డ అలవ్యంగా ఆరుతుంది.

ముత్యాలప్రసాద్

పిల్లలకథ

గోకయ్య పేదవాడైనా, చాలా తెలివైనవాడు. ఎత్తుకు పైఎత్తులు పేయడంతో అతడి కతడేసాటి.

గోకయ్యకు ఒక గేదె ఉండేది. అది రోజూ రాజుగారి తోటలో ప్రవేశించి సర్వనాశనం చేస్తుండేది.

రాజుగారికి కోపంవచ్చేది. అయినా చాలా సార్లు వదిలేశాడు. చివరకొకరాజు ఓర్పుకోలేక గోకయ్యను తీవ్రంగా దండించాడు రాజుగారు.

మరోసారి గనుక గేదె తోటలో కొస్తే, చంపిపారేస్తానన్నాడు.

గోకయ్య, రాజుగారు తిట్టినంతసేపు తిట్టనిచ్చాడు.

“ప్రభూ! మీతోటను నాశనం చేసింది. దాన్ని క్షమించాడు. చంపించండి. అయితే, దాని చర్యం చూత్రం నాకివ్వండి.” అని కోరాడు.

చివరకొకరాజు రానే వచ్చింది. గేదె మళ్ళీ తోటలో ప్రవేశించింది.

రాజు అగ్రహం కట్టుకుంటున్నాడు.

భటులను పిలిచి గేదెను చప్పించి మెడ నతో కించాడు. కానీ, ఎందుకో గోకయ్యమీద రాజుకు కొంచెం జాలి కలిగింది. అందుచేత అతడడిగిన ప్రకారమే చర్యాన్ని ఆటంకపెట్టాడు.

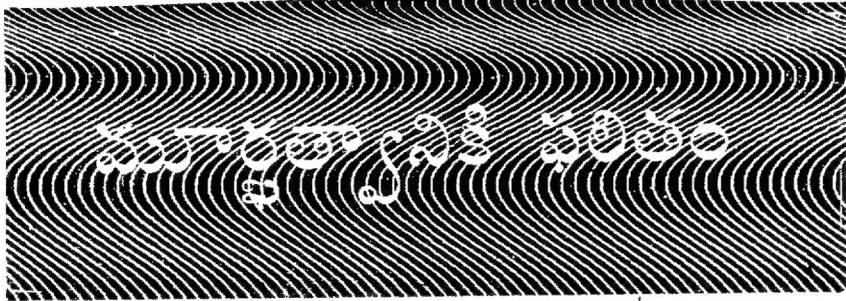
గోకయ్య చర్యాన్ని ఇంటికి తీసుకెళ్లి బాగా ఎండబెట్టాడు.

ఒకరోజు గోకయ్య చక్కగా ఎండిన చర్యాన్ని భుజాన వేసుకొని బాగా అడవిలోపలికి వెళ్లాడు.

ఎత్తైన ఒక చెట్టును ఎంచుకొని ఆ చర్యాన్ని చెట్టుకు కట్టి, దాని ప్రక్కనే కూర్చున్నాడు.

కొంతసేపటికి, ఒక గుడ్డివాడూ, ఒక చెవిటి వాడూ అయిన ఇద్దరు దొంగలు ఆ చెట్టుక్రిందికి చేరి వాళ్ళు దొంగిలించిన డబ్బు సంఘంకొంటున్నారు.

అది గమనించిన గోకయ్య కదలకుండా చెట్టుపైనే కూర్చొని, ఆ చర్యంపై గట్టిగా బాదాడు. అసలే చర్యం బాగా ఎండి ఉండ

టంతో, అడివి ప్రతిధ్వనించేలా పెద్ద శబ్దం వచ్చింది.

ఆ మోత దెబ్బకు వాడలిపోయిన గుడ్డి వాడు పరుగు లంఘించుకున్నాడు. గుడ్డివాడు పరిగెత్తడం చూసిన చెవిటివాడు తనకు వినపడకపోయినా, ఏదో ప్రమాదం ముంచుకొస్తుందని తనుకూడా డబ్బు మూటనక్కడే వదిలేసి అడివి కక్షంబడ్డాడు.

వాళ్ళు వెళ్ళిపోగానే కిందికి దిగివచ్చి, డబ్బు సంఘం భుజాన వేసుకొని చక్కగా ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడు గోకయ్య.

గోకయ్య ఇంటికి రావడంతోనే రాజు దగ్గరకెళ్ళి, “ప్రభూ! మీరు నాగేదెను చంపి నాకెంతో మేలు చేశారు. దాని చర్యం అమ్మి గేదె ఖరీదుకంటే ఎక్కువ సంపాదించాను” అన్నాడు.

రాజు ఆశ్చర్యపోయాడు.

“ప్రభూ! నేను ఆచర్యాన్ని బాగా ఎండబెట్టలేదు. లేకుంటే ఇంకా ఎక్కువ డబ్బులోచ్చేవి” రాజుకు ఆశ కల్పించాడు గోకయ్య.

వెంటనే రాజు సైనికుల్ని పిలిపించి మంత్రి ఎంత చెప్పినా వినకుండా పశువుల శాలలోని గేదెలన్నిటినీ చంపించి, వాటి చర్యాన్ని జాగ్రత్తగా ఎండబెట్టించి అమ్మకానికి పంపించాడు.

చర్యాల్ని అమ్మడానికి వెళ్ళిన సైనికులు వాటిని మోసుకొంటూ వెనక్కి తిరిగివచ్చి, “ప్రభూ! పిటిని కొనడానికి ఎవ్వరూ ముందుకు

రావడంలేదు” అని విన్నవించుకొన్నారు.

రాజు జరిగిన మోసాన్ని గ్రహించాడు. గోకయ్య తనకు చేసిన మోసానికి ఉగ్రుడైపోయాడు.

వెంటనే భటులను పంపి గోకయ్యను పట్టుకురమ్మన్నాడు.

భటులు వెళ్లి గోకయ్యను బంధించి తీసుకువచ్చారు.

వెంటనే బోను ఒకటి తెప్పించి బంధించిన గోకయ్యను అందులో పెట్టింది బాగా లోతైన చెరువు గట్టునున్న ఒక చెట్టుకు వేలాడగట్టాడు.

కొన్నాళ్ళు అలా తనకని తిరింతరువాత తాడును తెగ్గొట్టి నీళ్ళలో ముంచి చంపివేయాలని రాజుగారి ఉద్దేశ్యం.

ఒకరోజు ఒక వ్యక్తి చెరువు గట్టు ప్రక్కగా గుర్రంపై పోతూ, దగ్గరికొచ్చిన తరువాత గోకయ్య అలా చెట్టుకు వేలాడటం చూసి ఆశ్చర్యంతో.

“ఏయ్! అలా చెట్టుకు వేలాడుతూ బోనులో వంచేస్తున్నావా?” అని ప్రశ్నించాడు.

“మహాశయా! ఇక్కడ ప్రజలందరూ నన్ను రాజును చేయాలని పట్టుబట్టారు. నాకేమో, రాజును కావడం ఇష్టంలేదు. కోపమొచ్చి నన్ను ఇలా చేశారు” అని నమ్మకంగా చెప్పాడు గోకయ్య.

అమాయకంగా నమ్మిన ఆ వ్యక్తి తనూ రాజు కావాలని కోరుకొంటున్నానని, గోకయ్య

కిప్పమైతే, గోకయ్య స్థానంలో తను ఉంటానని చెప్పాడు.

తన పథకం పారినందుకు లోలోపల సంతోషిస్తూ గోకయ్య ఆ వ్యక్తిని బోనులోకి పంపించి అను బైటికొచ్చి, గుర్రమెక్కి చక్కగా ఇంటికి చేశాడు.

కొన్నాళ్ళు తరువాత రాజు భటులొచ్చి తాడును తెగ్గొట్టడంతో ఆ అమాయకుడు నీళ్ళలో మునిగి చచ్చిపోయాడు.

గోకయ్యను చంపడానికి వెళ్ళిన భటులు తిరిగొచ్చేసరికి గోకయ్య గుర్రంపై రాజుముందు ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

చంపినవాడు ఎలా తిరిగొచ్చాడని ఆలోచిస్తూ ఆశ్చర్యమొంది తెరుకొంటున్న రాజు పరిస్థితి అర్థంచేసుకొన్న గోకయ్య “ప్రభూ! మీ భటులు నన్ను బాగా లోతైన నీళ్ళలో పడవెయ్యలేదు. అందుచేత కేవలం గుర్రం మాత్రమే దొరికింది - అలాగాక ఇంకా లోతునీళ్ళలో త్రోసి నట్లయితే ఏనుగు దొరికి ఉండేది” అని రాజుకు చెప్పాడు.

ఇప్పటికీ కల్పు తెరవని మూర్ఖుడైన రాజు గోకయ్య చెప్పింది నమ్మి కొన్ని బోన్లు తెప్పించి, తను అందులోకి వెళ్ళి, మంత్రిలూ, ఇతర సంపాదారుల్ని కూడా వాటిల్లో బంధించబడమని ఆదేశించాడు.

రాజుజను ధిక్కరించలేని మంత్రిలూ ఇతర సంపాదారు తమ దుష్టికి చింతిస్తూ బోనుల్లో బంధించబడ్డారు.

మూర్ఖుడైన రాజు ఇతర మంత్రిలు దురాశతో ప్రాణాలు పోగొట్టుకొన్నారు.

వాళ్ళంతా చనిపోవడంతో తెలివితలుపుగా గోకయ్య తనకు తానే ‘గోకరాజు’గా ప్రకటించుకొని చాలాకాలం పరిపాలించాడు.

-మంజుల. డి

రాణి ఎలిజబెత్ కు ఎదుర్కోలు....!

మొన్న న్యూజిలాండ్ మోరీ పెద్దలతో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సంధి ఒప్పందం 150 ఏళ్ళు విండిన సందర్భంగా బ్రిటిష్ రాణి ఎలిజబెత్ ఆ దేశం సందర్శించినప్పుడు మోరీలు ఈ ప్రదర్శనతోనే ఆమెకు బెదురు పుట్టించారు. మోరీ ‘రాక్షసులు’ నాలుకలు వెళ్ళబెట్టి బయంకర విన్యాసాలు చేస్తుండగా ఓ మోరీ యువరీ తన టీవీస్క్రీను తీసి రాణి ముఖం మీదికి విసిరింది. ముఖం మీదికి ‘దూసుకు వస్తున్న ఆ ఇర్దును చూసి కారులో కూచున్న రాణి బెదిరిపోయారు. మరో యువరీ మోరీల పాక్కల పతాకనుచేత బట్టి రాణి ఎదుట పరుగులిపింది.

“ఇంటికి పో వస్తుందాన్ని గారవించు” అని మోరీలు వివాదాలు చేశారు.

ఆనాటి సందిని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం మన్నించడం లేదన్నదే న్యూజిలాండ్ వాసుల ఆగ్రహం.

పొట్టిపద్యాలో పొడుపుకథలు

ఎక్కిపెట్టినొక్క పక్కన నవ్వును జారవిడువ నవ్వు చారుకొనును వింతకాంతులిచ్చువెంటె నవ్వున తెలుపు దానిపేరు తెలుగుబాల !

నిర్వహణ :

మద్దా సత్యనారాయణ (జువెలు ఏజ్స్ వికరం)

డి.వి.ప్రహళాచరం

“వర్తమాన్”

రచయిత, నిర్మాత, దర్శకుడు అయిన థిమ్మసేన్ ఆధ్వర్యంలో వస్తోన్న సీరియల్ ‘వర్తమాన్’ ఒక జీవితానికి సంబంధించిన దృష్టిాంతంగా “వర్తమాన్”ని రచయిత పేర్కొంటున్నారు. వర్తమాన్ ఒక ప్రదేశానికి సంబంధించిన పేరు. ఈ ప్రాంతాన్ని ‘ప్రతినిధి’ అనే పాత్ర పరిపాలిస్తుంటాడు. ఈ ప్రతినిధిపై దాడి చేసిన కొన్ని శక్తులు గురించిన వివరణ ఈ సీరియల్ ముఖ్య కథాంశం! కుటుంబమంతా ఆనందించగల స్థాయిలో ఈ సీరియల్ నిర్మిస్తున్నట్లు అంటున్నారు. ఎందుకంటే వర్తమాన్ ముఖ్యంగా పిల్లలను ఆకర్షించగలిగేలా ఉంటుందని థిమ్మసేన్ అభిప్రాయం. బ్రేక్ ఫాస్ట్ టి. వి. కార్యక్రమాలలో ఈ సీరియల్ త్వరలో ప్రసారం మనల్ని ఆలరించొచ్చు.

“మృగనయని”

“మృగనయని” కీ.శే. బృందావన్ లాల్ వర్మ రచించిన గొప్ప గ్రంథం! చాలా మంది నిర్మాతలు ఈ గ్రంథాన్ని చిత్రంగా మలచాలని ప్రయత్నించి పూర్తి చేయలేకపోయారు. దర్శకుడు పి. రామన్ ఈ గ్రంథం నుండి కొన్ని చిత్రాలు

పల్లవిజోషి

తీయాలనుకుని విరమించుకున్నారు. దూరదర్శన్ అనుమతితో అన్నబన్ వేర్ నిర్మాణంతో, మృగనయని, తయారు కాబోతుంది. పదమూడు ఎపిసోడ్స్ ప్రారంభం కాబోతున్న ఈ సీరియల్ కు దర్శకుడు అమోల్ పలేకర్, పల్లవిజోషి కథానాయిక.

“రూప్సికిరాణి”

సో ప్రోమోమోడి నిర్మాణ నిర్దేశకత్వంలో ఒక వ్యక్తు వచ్చిన రూప్సికిరాణి చిత్రం బ్రహ్మాండ

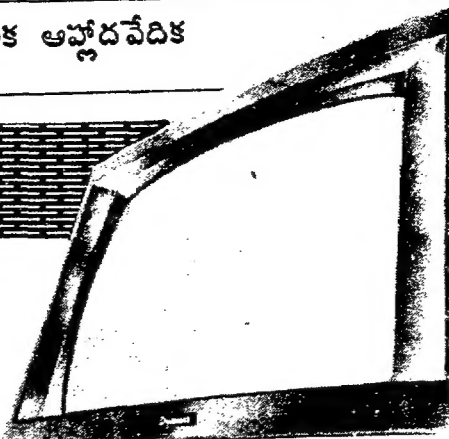
మైన విజయం సాధించింది. మినర్వామూవీస్ బ్యానర్ పై వచ్చిన ఈ చిత్రం అప్పట్లో ఎంతో మంది విమర్శకుల ప్రశంసలు పొందింది. దూరదర్శన్ వారు రూప్సికిరాణి కథను సీరియల్ గా నిర్మించబోతున్నారు. పదమూడు ఎపిసోడ్స్ గా నిర్మాణం అవుతున్న ఈ సీరియల్ కు నిర్మాత కుంజాల అనుభతిలాల్.

“మెలోని అబ్దుల్ కలాం క్రజీక్”

అజాద్ పాత్రలో మంగళ్ థిల్లాన్

భారతమాత దాస్యశృంఖలాలు చేదించిన మహా నీయుడు అజాద్. చిన్న వయసులోనే అఖిలభారత కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు అయిన అజాద్ మంచి పండితుడు కూడా! అజాద్ పై నిర్మిస్తున్న సీరియల్ లో మంగళ్ థిల్లాన్ (బునియాద్ ఫం) టైటిల్ రోల్ చేస్తున్నారు. ఈ సీరియల్ కు మొదటగా పాక్ నటుడు మెహబూబ్ ఆలమ్ ను ఎన్నుకున్నా, అతనికి ఉన్న డ్రగ్స్ అలవాటు కారణంగా ఈ పాత్ర మంగళ్ ను వరించినది తెలుస్తుంది. అజాద్ పాత్రపోషణ చాలా కష్టమైనది. ఈ పాత్ర గురించి అధ్యయనం చేయటానికి టైమ్ చాలాకపోయినా, తాను పూర్తి న్యాయం చేసింది లేనది సీరియల్ చూసాక ప్రేక్షకులే నిర్ణయించాలి అంటున్నాడు మంగళ్ థిల్లాన్. అజాద్ జీవితంలో మరపురాని ఘట్టం జామా మసీదులో అజాద్ ఇచ్చిన ఉపన్యాసం. ఈ పాల్ ను ఒకే టేక్ లో ఓకే చేసిన మంగళ్ ను

యూనిట్ నభ్యులు లభించడంతో ముందెత్తారు. దృష్టి కాన్స్ నిర్మిస్తున్న ఈ సీరియల్ ఇప్పటికే ఆరు ఎపిసోడ్స్ రికార్డుయ్యాయి. స్క్రీన్ ప్లే, దర్శకత్వం: మజిల్ రహిమ్.

“అజ్ కి

తాజాఖబర్”

ప్రముఖ జర్నలిస్ట్, రచయిత, దర్శకుడు అయిన స్వర్ణీయ కె.వి. అబ్బాస్ చిన్న కథల ఆధారంగా నిర్మిస్తున్న సీరియల్ ఇది. అబ్బాస్ జీవించి ఉండగానే తను ఈ సీరియల్ నిర్మిస్తానని ప్రకటించాడు. అబ్బాస్ చనిపోయిన కారణంగా ఈ బాధ్యతను దర్శకుడు ప్రేమజీ తన భుజస్థంధాలపై వేసుకుని పైలట్ ఎపిసోడ్ లు మండిహౌస్ కు సమర్పించాడు. 13 ఎపిసోడ్స్ కు అనుమతి లభించిన ఈ సీరియల్ లో అభినవ చతుర్వేది, పల్లవిజోషి ప్రధానతారాగణం.

అభినవ చతుర్వేది

“చాణక్య”

చంద్రగుప్త మౌర్యుల పరిపాలనా కాలంలో చాణక్యని రాజనీతిజ్ఞత, ప్రజాపాలువాని గురించి ఎన్నో కథలుప్రచారంలో ఉండేవి. ప్రకాష్ యం. నిర్మాణంతో, డాక్టర్ చంద్రప్రకాష్ నిర్దేశకత్వంలో తయారైన “చాణక్య” ఇరవై ఆరు

ఎపిసోడ్స్ కు దూరదర్శన్ అనుమతి లభించింది. చరిత్ర ప్రకారం మౌర్యుల కాలం నుండి ఈ సీరియల్ ప్రారంభం అవుతుంది. దర్శకుడు డా. చంద్రప్రకాష్ గత తొమ్మిది సంవత్సరముల నుండి ఈ ప్రాజెక్టు విషయమై రీసర్చ్ చేసి ఇప్పటికే విజయం సాధించాడు. క్రితంలో బి.ఆర్. చోప్రా చంద్రగుప్త చాణక్య చిత్రాన్ని నిర్మిస్తున్నట్లుగా, ఇందులో దిలీప్ కుమార్ చాణక్యగా నటించబోతున్నట్లు అప్పట్లో ప్రకటించి, ఎందుకనో నిలిపి వేసాడు. తమస్, భారత్ ఏక్ థోత్, విశ్వామిత్రులు నిర్మించిన మెగా ప్రాజెక్ట్స్ నుండి వస్తున్న “చాణక్య” సీరియల్ ను హెచ్.టి.వి., ముద్రా, లింబాస్ మరియు సిద్ధార్థ ఇంటర్నేషనల్ కంపెనీలు పాస్ పర్ చేస్తున్నట్లుగా తెలిసింది. జూన్ నుండి ప్రారంభం కాబోతున్న ఈ సీరియల్ లో నాటకరంగంలోని ప్రముఖులు నటిస్తున్నారు.

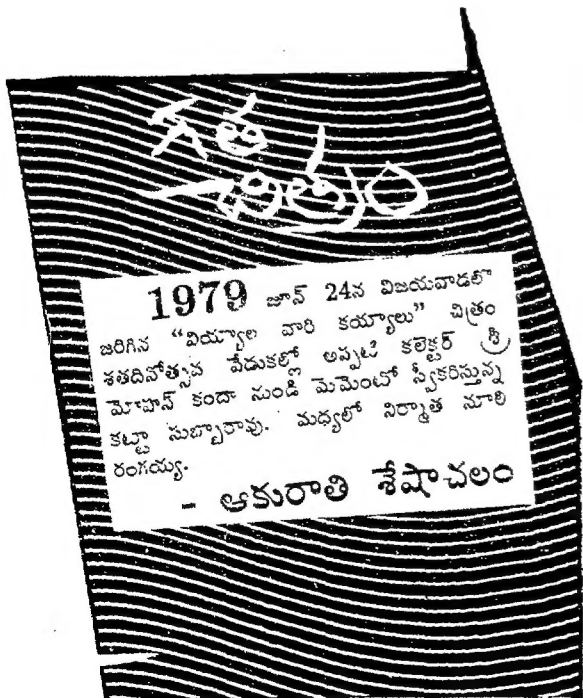

రామానందసాగర్

సాగర్ కొత్తసీరియల్

రామానుజ్, ఉత్తర రామానుజ్ తర్వాత రామానందసాగర్ మరో భారీ సీరియల్ నిర్మాణ సన్నాహంలో ఉన్నాడు. మహా విష్ణువు దశావతారాలను చిన్న తెరకెక్కించాలనే ప్రయత్నంలో స్క్రిప్ట్ వర్క్ పూర్తి చేస్తున్నట్లుగా తెలుస్తుంది. రామానుజాన్ని మరపించే విధంగా దశావతారాల కథ ఉంటుందని సాగర్ భావిస్తున్నాడు. ఒక్కొక్క కథకు ఒక్కొక్క అవతారంలో, ప్రతి కథ నుండి పదమూడు ఎపిసోడ్స్ తీయాలని నిర్ణయించి అనుమతికోసం దరఖాస్తు చేసారు. ఈ ప్రకారం సూటముపై ఎపిసోడ్స్ అయితే ఈ సీరియల్ రెండు సంవత్సరాలుపైగా నడుస్తుంది. కాని మండిహౌస్ ఈ సీరియల్ కు ఇంతవరకు అనుమతి ఇవ్వలేదని తెలుస్తుంది. ఈ సీరియల్ పేరు “శ్రీమద్ భగవద్.” ఈ లోపుగా రామానందసాగర్ వివేకానంద జీవిత చరిత్రపై సీరియల్ తీసే ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు.

“పత్తి”

1979 జూన్ 24న విజయవాడలో జరిగిన “వియ్యాల వారి కయ్యలు” చిత్రం శతదినోత్సవ వేడుకల్లో అప్పటి కలెక్టర్ శ్రీ మోహన్ కందా నుండి మెమెంటో స్వీకరిస్తున్న కల్లా సుబ్బారావు. మధ్యలో నిర్మాత నూరి రంగయ్య.

- ఆకురాతి శేషాచలం

శాంతినికేతన్ లో శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీకి గల అనుబంధం ఒకనాటిదికాదు. విద్యార్థిగానైతే నేమీ, ఛాన్సలర్ గా నైతేనేమీ ఇంచుమించు అర్థ శతాబ్దం పాటు ఆమె ఆ సంస్థతో సంబంధాన్ని కొనసాగించింది.

1934 లో భార్యతో కలిసి జనపూర్ లో నెహ్రూ శాంతినికేతన్ లో తొలిసారిగా సందర్శించారు. ఇప్పుడున్నంత విశాలంగా లేకున్నా అప్పటికే ఆ సంస్థ రవీంద్రుని ఉపాఖ్యాత రూపంగా తీర్చిదిద్దబడింది. ప్రశాంత ఆశ్రమ వాతావరణంతో, భారతీయ సంస్కృతి సంప్రదాయాలకు అద్దంపడుతున్న ఆ విద్యాలయాన్ని చూచి నెహ్రూ అబ్బురపడ్డాడు. అక్కడ ధనిక-పేద, లేదా కులమత భేదాలు లేవు. గురు శిష్య సంబంధం సైతం ప్రేమ వాత్సల్యంతో వెనవేసుకుపోయిందే తప్ప భయానికి, అడ్డంలేని క్రమశిక్షణకు అంశం కాలేదు. అక్కడ ప్రతి వ్యక్తికీ కావలసినంత స్వేచ్ఛ లభిస్తుంది. ఇతర విద్యాసంస్థల్లా విద్యార్థిని నియమిత గంటల్లో జరగదు. వసుధైక కుటుంబాన్ని కాంక్షించే గురు దేవుని ఆశయానికి అచ్చమైన ప్రతిబింబంలా ఆ సంస్థ నెహ్రూ కళ్లకు గోచరించింది. తన కుమార్తె విద్యాభ్యాసానికి అదే అనువైన సంస్థ అని ఆయన ఆనాడే భావించాడు. కానీ అయితే ఆ విషయం ఎవరితో చెప్పలేదు.

అప్పటికే ఇందిరా బొంబాయిలోని 'పీపుల్స్ ఓన్ స్కూల్'లో చదువుతోంది. అక్కడ ఆమెకు సంగీతం నృత్యం వేర్వేరున్న అధ్యాపకులు ఒక వూరు శాంతినికేతన్ లో విద్య నభ్యసించినవారే!

శాంతినికేతన్ సందర్శన పూర్తిచేసుకొని రాగానే నెహ్రూ అరెస్టయ్యాడు. ప్రభుత్వం ఆయన్ను ఆరీఫూర్ సెంట్రల్ జైలులో నిర్బంధించింది. ఆ నిర్బంధంకారణంగా తిరిగి కుమార్తె గురించి ఆలోచించే తీరిక చిక్కిందాయనకు. వెంటనే అక్కడినుంచే గురుదేవునికి ఓ లేఖ రాశాడు.

శాంతినికేతన్ లో. ఇందిర

ఇందిరను ప్రభుత్వ కళాశాలకు వందం తన కిష్టంలేదని శాంతినికేతన్ లో చేర్చించాలని తన ఉద్దేశమని ఆ లేఖ సారాంశం.

ఆ కారణంగా 1934. జులై నెలలో శాంతినికేతన్ లో అడుగుపెట్టింది ఇందిర. అప్పడేమే వయస్సు 17. నవగ్రా, తెల్లని శరీరంతో, చురుకైన కళ్లతో ఆ విద్యాలయంలోని అందరి దృష్టిని ఆకర్షించిందామె. పేరు ప్రఖ్యాతులున్న ఓ పెద్ద జాతీయ నాయకుని కుమార్తెగా ఆమె ప్రవర్తనలో

ఎటువంటి అడంబరం, అర్కాటం ఎక్కడా కనిపించేదికాదు. అందరు విద్యార్థినుల్లాగే సాధానీధా భావీ చీరతో అతి సుదాదంబరంగా మెలిగేది.

అక్కడ ఉన్నంతకాలం సంగీతం, బెంగాలీ భాషలను అధ్యయనం చేయడానికి ఆమె కాలాన్ని వెచ్చించింది. తప్పితే ప్రముఖ కళాకారుడు నందలాల్ బోస్ సమక్షంలో కూర్చుని ఎన్నో విషయాలు చర్చించేది. తీరిక వేళల్లో

జమాతం అడవిల్లం హాస్టల్ 'శ్రీభవన్' లో గడుపుతుండేది.

విశ్వభారతి ప్రాంగణంలో ఏటా వసంతోత్సవాలు సునంగా జరపటం సరిపాటి. ఆ సందర్భంగా ప్రదర్శించే వాటకాలు, నృత్యాలు, పాటలపోటీలు వంటి వెన్నే కార్యక్రమాలు విద్యార్థిని విద్యార్థులు కళాభిరుచికి అద్దం పడతాయి.

1935 లో జరిగిన వసంతోత్సవంలో నృత్యనాటకాల వంటి మూడు అంశాలలో ఇందిర సైతం ఉత్సాహంగా పాల్గొని వరుసగా ప్రశంసలకు పాత్రురాలైంది.

కానీ మరో నెల కల్లా తల్లి అవార్ గృహం దిగి ఆమె శాంతినికేతన్ కు ధూరమైపోవాలి వచ్చింది. తన భార్య కమలానెహ్రూ ఆరోగ్యం క్షీణిస్తున్నందున చికిత్స నిమిత్తం యూరప్ సంపు తున్నానని, ఆమెకు తోడుగా ఇందిరను సంవదల వాసని నెహ్రూ ఆల్ఫోర్ జైలు నుంచి రవీంద్రునికి లేఖ రాశాడు.

ఆ కారణంగా ఇందిర అద్దంతరంగా తల్లి దగ్గరకు వెళ్లిపోయింది. కుమార్తెను శాంతినికేతన్ నుంచి రప్పించడం ఇష్టంలేకపోయినా నెహ్రూకు తప్పలేదు. అదే విషయం ఆ తర్వాత రవీంద్రునికి రాసిన లేఖలో క్షమాపణలు చెప్పి మరీ వివరించారు.

1935లో శాంతినికేతన్ విద్యార్థిగా బయటకు వచ్చిన ఇందిర తిరిగి తాను ప్రధాని అయ్యాక ఆ విద్యాలయానికి ఛాన్సలర్ గా పనిచేసింది. ఆమె చివరిసారిగా 1983 డిసెంబర్ లో శాంతినికేతన్ ను సందర్శించి వచ్చారు.

-నాగమణి

4-3-1990 ఆదివారం మొదలు 10-3-1990 శనివారం వరకు

మేషం
(ఆశ్వినీ, భరణి, కృత్తిక 1 పా)

వ్యాపారమందు అధికలాభ ప్రదాయకం. కృషిలోపం లేకపోతే సర్వవిధాలా మేలైన వారం. వ్యాపార లాభమున్నది. వృత్తియందు అనుకూలత యున్నది. ప్రభుత్వ పరంగా అందవలసిన వైకం అందనున్నది. 9, 10 తా. లందు మిత్రానుకూలం.

వృషభం
(కృత్తిక 2, 3, 4 పా, రోహిణి, మృగశిర, 1, 2 పా)

అప్రయత్నాదాయమున్నది. ఆస్తిని అభివృద్ధి గావించి మీరు చేయు యత్నాలు సానుకూలం కాగలవు. మీ ఆరోగ్యమందు అభివృద్ధి చెప్పదగిన ముఖ్యాంశం. బహుదూర ప్రాంతాలకు వ్యాపార నిమిత్తం వెళ్లినవారు మేలు పొందుదున్నారు. పన్ను బంధు సమాగమం. 9, 10 తా.లందు ద్రవ్యానుకూలత.

మిథునం
(మృగశిర 3, 4 పా, అర్ధ పునర్వసు, 2, 3 పా)

అదాయమున్నది. వ్యాపారమందు అభివృద్ధి కరమైన మార్పులు రానున్నవి. ఇంటి శుభం జరుగుటకు, బంధువర్గముల సంబంధం విశ్వయం కానున్న వారం. మీ వ్యాపార నిమిత్తమై, వస్తువే కరణకు దూరప్రాంతాలకు వెళ్లనున్నారు, మేలే. 6, 7 తా. లందు ధనవృద్ధి.

కర్కాటకం
(పునర్వసు 4 పా, పుష్యమి, అశ్లేష)

శుభ సమయం. 'రవి, బుధ, శుక్ర' గ్రహము కూలత యున్నది. 'ఆశ్లేష' వారు బహుశాగ్రతగా సంపదించవలసిన సమయం. దూరప్రయాణాలు ఆపుకొనుట శ్రేయస్కరం. ఆదాయమందు వృద్ధి యున్నది. ఉద్యోగమందు మేలున్నది. 8, 9, 10 తా.లందు అనుకూలం.

సింహం
(మఘ, పుష్య, ఉత్తర 1 పా)

అభిమానించేవారున్నారు. ఆదాయమందు, ఉద్యోగమందు అభివృద్ధికరమైన మార్పులు రానున్నవి. హితమైనవారు, ఏదో మేలు చేయతల పెట్టువారు, ప్రభుత్వోద్యోగులు సహాయం చేయ వున్నారు. మీ ఆదాయమందు వృద్ధియున్నది. మీకు సభాగౌరవమున్నది. 9, 10 తా.లందు స్వల్పాదాయం.

కన్య
(ఉత్తర 2, 3, 4 పా, వాష, చిత్త 1, 2 పా)

అర్ధాన్నము 'శని' బాధ' యింకా తగ్గుముఖం పట్టలేదు. ధన విషయంలో, వ్యవహార విషయంలో, వ్యాపార విషయంలో మేలున్నది. వస్తు వాహన పేకరణకు ఆస్కారమున్నది. యత్న కార్యసిద్ధి, ఆరోగ్యవృద్ధి, అప్రయత్న ధనలక్షి, మాతన మిత్రానుకూలత, కళాసాహితీ రంగానుకూలత, రఘువంశకు సదవకాశాలుంటాయని 6, 7 తా.లందు మేలున్నదని గ్రహించాలి.

మల
(చిత్త 3, 4 పా, స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పా)

ధనలోపం లేదు. వ్యాపారోత్థా అనుకూల సమయం. పాత్రికేయులకు, పంపిణీదారులకు, ప్రకారంగాన శ్రమించువారికి, అటామిటల్లో ప్రావిజ్యంత గలవానికి సదవకాశాలు, గ్రహించాలి. 9, 10 తా.లందు అప్పులు వసూలు.

మృగశిర
(విశాఖ 4 పా, అమరావతి, కేవల)

వ్యవహార రీత్యా మేలైన సమయం. క్రమంగా 'శని' మేలుచేయునున్నాడు. ధనలోపం లేని సమయంగా గ్రహించాలి. బంధుమిత్ర సమాగమం. శుభకార్య ప్రస్తావనలు, విద్యావేత్తల సహాయం. బంధుమిత్ర సమాగమం, కళాసాహితీ రంగానుభవం గలవారికి సదవకాశాలు, 6, 7 తా.లందు అభివృద్ధికర మార్పులు.

ధనుస్సు
(మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ 1 పా)

ధనవంతుల సమాగమం, క్రమంగా 'శని' మేలు చేయుటం గమనింపదగిన ముఖ్యాంశం. ఆదాయాన్ని మించిన వ్యయం చెప్పదగిన అంశం. శుభ ప్రస్తావనలుంటాయి. ధర్మకార్యవరణము నకు ఆస్కారం. 7, 8 తా.లందు వ్యాపార వ్యవహార లాభమున్నది.

విద్యానోకోట సత్యరంగయ్యశాస్త్రి

మకరం
(ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా, శ్రవణం రవిష 1, 2 పా)

మాతన మిత్ర సమాగమం. సాంఘిక వ్యవహార చర్యలు, ఆరోగ్యవృద్ధి, అవసరాలకు ద్రవ్యం చిక్కటం, అప్పులు వసూలు కావటం, వారముతా అనందదాయకం కావటం, రాజకీయంగా మేలైన సమయం గ్రహించాలి. సభాగౌరవం, సాంఘికంగా మేలే. 6, 7 తా. లందు ముఖ్యం కలయిక.

కుంభం
(ధనిష్ఠ 3, 4 పా శుభిష, పూర్వాభాద్ర 2, 3 పా)

శుభ సమయం, అనేకరీతుల 'గు, శని' గ్రహాలు అనుకూలము. విద్యావేత్తల, ధనవంతుల సహాయమున్నది. ధనలోపం లేదు. యత్నకార్య సిద్ధి, ధనలక్షి చెప్పదగిన సమయం. కుటుంబానందం. వృత్తియందు పెంపు గ్రహించాలి. 9, 10 తా.లందు ధనప్రాప్తి.

మీనం
(పూర్వాభాద్ర 4 పా, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి)

అనేక మార్గాల రాబడి ఉన్నది. అనందదాయకమైన వారం. 'గురు' గ్రహములున్నాయి. అనవసర వ్యవహారాలుంటాయి. ఆదాయాన్ని మించిన ఖర్చులు కూడ కలవని గ్రహించండి. ఎంతో కాలంగా దూరంగా వెళ్లినవారు దొపునకు రాగలరు. వ్యాపారలోపం లేదు, గ్రహించాలి. 5, 6 తా.లందు ఏ వ్యవహారానికై ప్రాకులాడినా లాభదాయకమే, గ్రహించాలి.

ఆహ్లాదవేదిక

సాంగ్ ఫ్రీడ్

(గద్దర్ గాలిలో)

గళమెత్తుతున్న సందర్భాన

అవును, ఇప్పుడు అజ్ఞాతం
వాడి వంతయింది
నలాయనం చిత్తగించడం
తప్పని సరయింది

జైలుగోడల వహారాలో
పాలును బంధించాలనుకున్న
వాడిని చూసి పాట నేర్చుకున్న
నీతి చెట్టు పరిహసిస్తోంది

నిర్బంధపు గుప్పిట్లో
గాలిని మూసేయాలనుకున్న
వాడి చేతులనిండా
శూన్యం మిగిలింది

ఇప్పుడు సంకెళ్లు సయితం
కాలిగజ్వలై నర్తించడం చూసి
వాడినల్ల చట్టాల నాలుక
పిడుచకట్టుకు పోయింది

అందుకే, ఇప్పుడు అజ్ఞాతం
వాడి వంతయింది
నలాయనం చిత్తగించడం
తప్పని సరయింది

-వక్కీ రవీంద్రనాథ్

గద్దర్ గళం

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆహ్లాదవేదిక (18-2-90)లో మీరు ప్రచురించిన వ్యాసం "గాలిలో మళ్ళీ గద్దర్ గళం" చాలా ఉత్తేజకరంగా ఉంది. వదేళ్ల అజ్ఞాతవాసం అనంతరం ప్రముఖ విప్లవ గాయకుడు, జననాట్య మండలి సభ్యుడు గద్దర్ మళ్ళీ జన జీవన ప్రచారంలోకి వస్తున్నారన్న వార్త రాష్ట్ర ప్రజలకేగాక రాష్ట్రవార ఆంధ్రులకే సంతోష దాయకం. సాహిత్య కళారంగాలకి ఇది శుభ సరిదామం. 1973లో ఆయన పాటల పుస్తకం విడుదలయింది అగాయతు 1985 వరకూ ఆయన "పీడిత ప్రజల ఆకాశికం"గా ఎనలేని కీర్తి గడించాడు. "తమ జీవిత కాలంలోనే లెజెండ్ గా మారిన అతి తక్కువ మంది సాహిత్యకారుల, కళాకారుల సరసన నగర్వంగా చెప్పుకోగల పేరు గద్దర్" అని రచయిత తమస్వినీగారు వ్రాసినది అక్షరసత్యం. జానపద బాణీలో ఆయన మధుర గళం మళ్ళీ మనమంతా వివరీకృతమౌతున్న సంతోషంగా ఉంది. చక్కని వ్యాసం అందించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ వారికి అభినందనలు.

-దంతూర్ చిన రామచంద్రరావు
రామచంద్రపురం

అభినందనలు

తమరు ది. 18-2-90వ తేది ఆదివారం ఆహ్లాదవేదికలో విగ్రహం విక్రయం-విజయ విహారం, శిర్దికలోని వాస్తవ విషయాలు తెలియజేసినందులకు బాధజేందుకూ ప్రభుత్వ ఉదాసీనత, మరియు మన ధర్మసంస్థల అధిపతుల అశ్రద్ధవలన యీ విగ్రహం చోరకళ అభివృద్ధి చెందుతూ మన హిందూ దేవాలయాలలో వున్న విగ్రహ ప్రాశస్త్యము తగ్గిత తద్వారా వాస్తవిక వాదం ఆశాంతి కల్గును. యిలాంటి అతి ముఖ్య విషయాలు ప్రభుత్వ, పీఠాధి, మతాధిపతులకు మీ పత్రిక ద్వారా తెలియజేసినందులకు యిక ముందు జాగ్రత్త తీసుకొనుటకునయోగపడును.

యిలాంటి బాధాకరమైన సమాచారం కూడా మీ పాఠకులకు అందిస్తున్నందులకు మిమ్ములను అభినందిస్తున్నాము.

వక్కలగడ్డ సూర్యప్రకాశరావు,
నర్సరావుపేట.

ధన్యవాదాలు

మీరు 11-2-90 ఆహ్లాదవేదికలో ప్రచురించిన అజ్ఞానంపై సమరం చేస్తున్న వాస్తవికేంద్రం వ్యాసం చాలా వివరంగా ఉంది. గోరగారి గురించి, వారి పిల్లలకు పెట్టిన తమాషా పేర్ల గురించి చక్కగా వివరించారు. ఇటువంటి వ్యాసం ప్రచురించిన మీకు ధన్యవాదములు.

సతీష్ కుమార్,
లబ్బిపేట.

కొత్త అందాలు

ఆంధ్ర పత్రిక ఆహ్లాదవేదిక రాను రాను కొత్త అందాల్ని పుష్టిస్తోంది. రేపటి పాఠకులకోసం అన్న శిర్దికలో ఎన్నో విషయాలు తెలుస్తాయి. మరపురాని మధుర గాయకుడు మంటసాలతో ప్రచురించినందుకు చాలా థాంక్స్. పిల్లల కథ అసూయకథ అద్భుతంగా వుంది. ఆంధ్రపత్రికకి అభినందనలు.

పెద్దిరెడ్డి శశిధర్,
మచిలీపట్నం.

పండిత తారానాథ్

గురించి

ఇంకా కొంత

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆహ్లాదవేదిక (ఫిబ్రవరి 18)లో పండిత తారానాథ్ గురించిన వ్యాసం చదివినది. అది చదివేటప్పుడు నా మనస్సు 50 ఏండ్ల వెనుకకు పోయింది.

అది 1937వ సంవత్సరం. ఆ ఏడే నేను అదోని పురపాలక ఉన్నత పాఠశాలలో 4వ తరగతిలో చేరి వుంటిని. అప్పుడు నా వయస్సు 8 ఏండ్లు. ఒకరోజు ఆ స్కూలులో ఒక సభ జరిగింది. నేను సభావేదిక క్రిందనే మొదటనే కూర్చోని వుంటిని. సభాధ్యక్షుడు పాఠ

శాల ప్రధానోపాధ్యాయులైన శ్రీ హెన్రీమోసెస్ గారు. పక్క ఎవరో కాదు పండిత తారానాథ్! తారానాథ్ ఆజానుబాహువు. స్మరద్రూపి, పచ్చని మైదాము. ఖాదీ పైజామా, జుబ్బా, విగవిగలాడు గుబురు తలకాపు. ఆర్టిస్టు వలే వుండేవాడు. ఈయన సంగీతజ్ఞుడు కూడా. ఇంగ్లీషులో గంభీరంగా ఉపన్యసించెను. పూర్తిగా జ్ఞాపకంలేదు. స్వాతంత్ర్యం గురించి మాట్లాడినట్లు గుర్తు. ఆ సన్నివేశం, దృశ్యం 50 ఏండ్లువైన గడచినా కళ్లకుకట్టిపట్టున్నాయి. తారానాథ్ గురించి ఆ ప్రాంతంలో చాలా కథలుండేవి. చాలా ప్రశస్తి కలవాడు. ఇప్పుడు వీరి చిన్నకోడలు పిల్లలలో అదే ఆశ్రమంలో వున్నదని వ్యాసకర్త వ్రాసినాడు. తిరుప్పరావల్లి ప్రాంతీయ ఇంజనీరింగ్ కళాశాలలో ఇంగ్లీషు ప్రొఫెసరునూ, సుప్రసిద్ధ సరోద్ వాద్య విద్యాంసుడునూ అయిన డాక్టర్ రాజీవ్ తారానాథ్, పండిత తారానాథ్ గారి కుమారుడు. రాజీవ్ తారానాథ్ "సంస్కార" సీనిమా (వరాధి దర్శకత్వం)కు సంగీత దర్శకుడు కూడా. పండిత తారానాథ్ గారి సంస్మరణార్థం బల్లారి నగరంలో తారానాథ్ ఆయుర్వేద కళాశాల నెలకొల్పినారు. అయినా ఇది తగినంతగా అభివృద్ధి చెందినట్లు లేదు. భారత జాతి స్వాతంత్ర్య సమరంలో, జాతి పునరుజ్జీవనంలో పండిత తారానాథ్ పాత్ర బహుముఖమైనది. మహనీయుడైనది. ప్రాతః స్మరణీయుడు పండిత తారానాథ్ గారు. ఆంధ్రలో ఆయన పుద్గమము వెలసినందున ఆంధ్రదేశం ధన్యమైనది.

సర్వేశాయి తిరుమలరావు,
అనంతపురం.

ఆనందంగా ఉంది

ఫిబ్రవరి 18 ఆహ్లాదవేదిక ముఖచిత్రం విప్లవకవి గద్దర్ ది ప్రచురించడం ఆనందంగానే ఉంది. ఐదు సంవత్సరాల అజ్ఞాతవాసం గడిపిన గద్దర్ తిరిగి జన నాట్యమండలి 18వ వార్షికోత్సవంలో పాలు వెంచుకోడానికి జనం మధ్యకు రావడం సంతోషదాయకమే! ఫిబ్రవరి 20 నాడు రాజధాని నగరమంతా జనసందోహంతో కిటకిటలాడింది. జన నాట్యమండలి పాటలతో నగర

ప్రధాన రహదారిపై యువత కదం తొక్కడం కన్పించింది. దొంగగట్టు, దొంగగట్టు రాజ్యమొక రాజ్యమా. కుట్ర కేసులు ఎత్తివేయాలి. నక్క లైట్లు విజమైన దేశభక్తులు. పోలీసుల రాజ్యంలో పాఠాక్షులు అడుగుంటాయి అనే వివాదాలు హోరు ఎక్కడ చూసినా మారుమోగింది. గద్దర్ తోబాటు అతని సన్నిహితులు ఇంతకాలం అజ్ఞాతవాసం చేసిన దివాకర్, సుజీవిలు కూడా జన నాట్యమండలి సభలో కన్పించడం పలు పురిని ఆశ్చర్యచకితులను చేసింది. తెలంగాణా జిల్లాలోని అనే గ్రామాల నుండి వేలకు వేల గద్దర్ ను చూడడానికి నగరానికి రావడం గద్దర్ పాటకోసం వేయకనులతో సభా వేదిక దగ్గర ఇక్కడ కొంది ప్రజలు పడి కాపులు కాయటం చూస్తుంటే గద్దర్ నంటి విప్లవకవికి, గాయకునికి జనబలం ఎంత ఉందో ప్రత్యక్షంగా కనిపించింది.

నిజాం కాలేజీ గ్రాండ్స్ ఫిబ్రవరి 20 సాయంత్రం ఇక్కడ కొంది జన ప్రవాహంతో నిండిపోయింది. ఈ సమావేశంలో గద్దర్ ప్రభుత్వ నిర్బంధాలను, పోలీసుల అత్యాచారాలను 'గర్జిస్తూ' పోరు తప్ప మరో బాట లేదని గర్జించాడు. ప్రజలకోసం పని చేస్తున్న

తనలాంటి వారిని త్వరలోనే పోలీసులు మళ్ళా పట్టుకుపోతారని, పోలీసు నిర్బంధాలకు భయపడవద్దని గద్దర్ అన్నాడు. మా దగ్గర తుపాకులు లేవు. దమ్ములు మాత్రమే ఉన్నాయి. పాటలు పాడటం తప్ప మేం చేస్తున్న తప్పేమిటని ప్రశ్నించారు. తమకు ప్రజా స్వామ్య వ్యవస్థపై విశ్వాసం లేదని, సాయుధ పోరాటం ద్వారానే రైతు రాజ్యం వస్తుందని విశ్వసిస్తున్నామని గద్దర్ అన్నాడు. అమాయకులైన గిరిజనులను ప్రభుత్వం, పోలీసులు హింసిస్తుంటే ఆ నిజాలు ప్రజలకు చెప్పడం తప్పేమిటని గద్దర్ అన్నాడు.

ఏది ఏమైనా గద్దర్ లాంటి విప్లవకవి గురించి ఆంధ్రపత్రిక ఆహ్లాదవేదిక పాఠకులకు ముందుగా తెలియజేయడం సంపాదకవర్గానికి అభినందనలు తెలుపుకుంటున్నాము.

న్యాయపతి రమేష్ బాబు,
హైదరాబాద్.

చాలా బాగున్నది

మీసరికలో 18-2-90వ వెలువడిన ఆహ్లాద వేదికలో "క్రమం తప్పక విప్పేనే విడదీ అతిదులు" అన్న శిర్దిక చాలా బాగున్నది. అప్పుట వాతావరణం, అప్పుట నివసించే వక్షలను గూర్చి. ఆ వక్షలో ఆ వక్షలను వాళ్ళు ఎలాగ చూసుకుంటారో మీరు చాలా బాగా వివరించినందుకు మా థాంక్స్. ఇటువంటి ఆహ్లాదకరమైనవి ఇంకా అందచేయగలరని మేము కోరుచున్నాము.

వి. భానుప్రసాద్
ఆచంట

మనమనీకలు

సుగంధిపాల

సుగంధిపాల మొక్క యొక్క పేరు మాత్రమే విశేషంగా బాధగా ఉపయోగపడుతుంది. ఈ పేరు వచ్చిగా యున్నప్పుడు కర్పూరం వాసన కలిగియుంటుంది. ఎండిన పీడవ కూడా కొంత సుగంధం గలిగియుంటుంది. అందుచే కాబోలు దీనికి సుగంధిపాల అని వ్యవహారం వచ్చింది. దీన్ని తెల్లసుగంధిపాల అని కూడా అంటారు. దీనికి ఇంగ్లీషులో ఇండియన్ సర్పసరిల్లా అని పేరు. ఈ సుగంధిపాల కాక మరొక మొక్కకు సంబంధించిన పేరు నల్లసుగంధిపాలయని వ్యవహరించబడుచున్నది. ఈ పేరు నల్లగాయుంటుంది. ఇది "బ్లాక్ ఇండియన్ సర్పసరిల్లా" రెండింటికీ గుఱం సమానమే. తెల్లసుగంధిపాల శ్రేష్టమైనది. ఈ సుగంధిపాల కూడా సేసి బాధల నుండి విముక్తికి విశిష్టమైనది.

రెండు విధములైన పేర్లు- తియ్యగా యుంటాయి. శరీరానికి సునుపుదనాన్నిస్తాయి. శుక్రవృద్ధిని చేస్తాయి. తేలికగా జీర్ణంకావు. జీర రాగ్నిని వృద్ధిచేస్తాయి. అరుచి, ఉబ్బసం, దగ్గు, అజీర్ణం, విషదోషం, రక్తదోషం, స్త్రీల కేర్పడు రక్తప్రాసం, విరేచనాలు వీనిని పోగొడుతాయి. మూడు దోషాలనూ సమష్టికి తెస్తాయని శ్రీ భావమిత్రాచార్యులిలా తెలిపారు- సారిబాయు గలం స్వాదు స్పృశం శుక్రకరం ంమీ అగ్నిమాంద్యారుచిశ్వాస- కాసామ విషనాశనమ్ దోషశ్రయాప్రసదర- జ్వరాశీసార నాశనమ్

శరీరంలో దురద, చర్మరోగాలు, చెమట కంపు, బహిష్కారం వీనిని గూడా పోగొడతాయని "దన్వంతరి నిమంబువు"లో చెప్పబడింది. 1-2 గ్రా. పేరు చూర్ణాన్ని కొంచెం కాచిన పాలలో కలిపి తీసుకోవచ్చు. విరేచనాలు నిలవడానికి తేనెలో వాడాలి. ఈ విళ్ళు నీరు చురుకు, గనేరియా, సిపి లిస్, కీళ్ళనొప్పులు వీటిలో కూడా లాభకరాలుగా గుర్తించబడ్డాయి. "సారిబాద్యాసవం" అనే బానికను వాడి గూడా పైలాళాలను సొందవచ్చును. ఇది అయుర్వేద ఫార్మశీలో దొరుకుతుంది. ఆయుర్వేద శిరోమణి రాజరాజేశ్వరశర్మ